

Skrivena blaga hrvatske unutrašnjosti

Puna inspiracije

Ne ispunjavajte život danima, ispunite dane životom

HRVATSKA

Puna života

PHOTOS BY ZORAN JELAČA

OTKRIJTE SVOJU PRIČU NA hrvatska.hr

Hrvatska

Sva blaga unutrašnjosti

KOPAČKI RIT	4-7
VUKOVAR	8-11
OD ILOKA DO VUKOVARA	12-15
ISTOK HRVATSKE	16-19
PAPUK	20-23
POŽEGA	24-27
LONJSKO POLJE	28-31
MOSLOVAČKA GORA	32-33
MEĐIMURJE	34-37
CIKLOTURIZAM	38-41
VARAŽDIN	42-45
DVORCI ZAGORJA	46-49
ZDRAVSTVENI TURIZAM	50-51
MEDVEDICA	52-55
ZAGREB	56-59
KARLOVAC	60-63
AQUATIKA	64-67
GORSKI KOTAR	68-71
VIA ADRIATICA	72-75
PREKO UČKE	76-77
BICIKLOM KROZ ISTRU	78-81
RIJEKA UNA	82-83
LIKA	84-87
VELEBIT	89-93
ZRMANJA I KRUPA	94-95
SINJ	96-99
IMOTSKI	100-103
NERETVANSKI RAJ	104-107
LISTA PREDSTAVNIŠTVA	108

Uvod

Hrvatska krije tajnu. Tajnu koja zaslužuje biti otkrivena. Skrivenu naočigled i spremnu za vas. Ako doista mislite da ste zaslužili odmor, a da to nije na moru ili na skijanju, mi vam predlažemo da nakon svakodnevnih stresova, trke i stalnog stizanja obveza, odlučite konačno kamen i more, česminu i borove zamijeniti hladovinom slavonskog hrasta, jasena, gustim šumskim svodom Gorskog Kotara, zelenilom Međimurja,... Krenite, zato, prema onome dijelu naše zemlje koji nam je nadohvat ruke, zelen i ravan ili bregovit i zlatan u svojim ljetnim ili jesenjim bojama, a još uvijek većini uglavnom dalek i nepoznat.

Naše putovanje počinje na krajnjem istoku od Vukovara, Iloka, Kopačkog rita... Preko moćnog Papuka idemo ka zapadu, na Lonjsko polje, pa se penjemo prema sjeveru, na Moslavačku goru sve gore do Međimurja. Put nas onda vodi na jug, preko Varaždina, Medvednice, Zagreba do sljedećeg raskršća, grada na četiri rijeke – Karlovca. Krećemo prema zapadu opet gdje nas čeka mir stoljetnih šuma Gorskog kotara nakon kojeg nam se ukaže čuvarica Istre - Učka. Uz njeno dopuštenje ćemo s guštom biciklom napraviti đir po ovoj regiji. S krajnjeg zapada Hrvatske, pak, radimo okret, krećemo prema jugu. Preko Like se penjemo na moćni Velebit s kojega se spuštamo prema dalmatinskom zaleđu i na kraju prema dolini Neretve.

Kontinentalni dio Hrvatske i zaleđe primorske crte obale područje je koje će vas dočekati domaće, srdačno i s dušom jednako velikom kao što je prostor na kojemu žive. Tamo vas čekaju mali i veći hoteli, poljoprivredna obiteljska gospodarstva koja kao da su iznikla iz slikovnica, a povrh svega pravi domaćini.

Osjetit ćete blagost i veliko srce toga kraja, njegovu tradiciju, vedrinu i ponos, njegove rane, ali i vedre zvuke tamburice, okuse i mirise, bogatu trpezu, baštinu i zalogaje koji se kao zaboravljeno blago podastiru pred vama, podsjećajući na prave vrijednosti ljudskog stvaranja.

Taj zlatovez kontinentalne ponude pun mješavine suvremenosti i tradicije, začinjjen dobrom kapljicom i bogatom poviješću, otkrit ćete kao nezaboravan i jedinstven odmor koji puni dušu i srce.

Kopački rit

PARK PRIRODE

Hrastovi i jeleni 'pričaju priču'

O fenomenu Kopačkog rita već su ispisane brojne stranice, snimljeni sati i sati prekrasnih videozapisa, ispričane tisuće priča... No, kada je nešto fenomen, onda zaslužuje da mu se posveti još poneki redak, da se još jednom ljude podsjeti na ovu jedinstvenu živu slikovnicu flore i faune koja, iako naoko ista, svaki put iznova iznenadi i oduševi čak i one koji joj se svakodnevno dive, pa i one koji u njoj žive.

Kako onda ne bi i ljude koji ga prvi put posjete, a onima koji to još nisu učinili može se samo poručiti da vrlo brzo isprave tu grešku i krenu u avanturu koju nikada neće zaboraviti i kojoj će se rado ponovno vraćati.

Malo je uistinu u cijelome svijetu prirodnih staništa kakav je Kopački rit, čije vode, vrbici, lopoči, hrastovi, orlovi, jeleni, srne, veprovi,

kormorani... već stoljećima pričaju svoju predivnu priču, koju opet svaki putnik namjernik sebi može prevesti na svoj jezik, odnosno sebi poželjnu vrstu, pa to može biti bajka, ali i avanturistički roman, može biti basna, jednako kao i ljubavni roman. Ili možda drama, pa čak i krimić!

Šetnica Bijelog lopoča

Kada bi stoljetna stabla tikveških šuma mogla govoriti, tko zna kako bi se danas pisala povijest koju su u ovom prekrasnom krajobrazu krojili loze i plemići Habsburgovaca i Karađorđevića, a onda i državnici poput Josipa Broza Tita. Svi su oni prepoznavali bogatstvo koje im nudi ovaj baranjski džep smješten u neposrednoj blizini Osijeka. Svi su oni znali i uživati u blagodatima prirode što ih daje Kopački rit. Pa, kako onda

da mu odole obični građani. Pogotovo u današnje vrijeme urbanizacije i betonizacije, koja zatire polja, livade i šume, kroti vodu...

Kopački rit danas se može promatrati i kao incident koji uporno prkosi ljudskim nastojanjima da se otrgne prirodi, čemu svakako značajno pridonosi i činjenica da je proglašen Parkom prirode i kao takav zaštićen od uništavanja i svih vrsta devastacija.

Doći u istočnu Hrvatsku, a ne odvojiti barem jedan dan za posjet ovoj europskoj Amazoni neoprostiv je grijeh prema prirodi koja nam je u naslijeđe i na čuvanje ostavila predivan biser kojemu je urbani Osijek stigao na samo 13 minuta vožnje automobilom ili, ako vam je tako ljepše, laganih sat vremena bicikliranja do prijemnog centra uz jezero Mali Sakadaš.

| 2. |

| 3. |

| 4. |

| 1. |

Jedinstveni svijet flore i faune mjesto je gdje se gnijezdi oko 260 različitih vrsta ptica. Uz orla štekavca tu su i crna i bijela roda, čaplje, patke, liske, kornjače, žabe, naravno i komarci...

Tu će vas dočekati drvena šetnica Bijelog lopoča postavljena iznad vode u dužini od 2400 metara, gdje će se već u startu dobiti djelić onoga što posjetitelje čeka u ostatku parka, u ostatku ove velike močvare.

Osim prekrasnog krajolika, tu su i poučne ploče sa slikama i opisima biljaka i životinja te svim karakteristikama ovog staništa, koje govore o svom bogatstvu ovog ekosustava.

Vodit će vas 'Labud' i 'Vidra'

Uz laganu šetnju dolazi se do pristaništa brodova kojima se zatim kreće u unutrašnjost rita i upoznavanje iskonske prirode.

Vožnja brodovima prigodnih imena „Labud“ i „Vidra“ ili čamcima kojima će vas kroz vode kopačke močvare, rukavce između sprudova i ada, voziti čuvari prirode toliko je relaksirajuća da čovjek poželi da to nikada ne prestane.

Tu se mogu vidjeti prizori od kojih zastaje dah, a koje voda na ovom poplavnom području stvara tako da na jednome mjestu taloži nanose, dok na drugom produbljuje teren i cijelom području daje valoviti izgled.

Takvo djelovanje vode dovelo je do stvaranja bara, odnosno depresija i greda, povišenih područja, koje Kopačkom ritu daju oblik delte. I upravo uz to vezan je možda i najveći fenomen Kopačkog rita. Veliki i moćni brat Dunav tu, naime, uz pomoć svoje sestre Drave stvara tzv. unutrašnju deltu, što ovom području daje svjetsko značenje.

Osobito je to izraženo u vrijeme poplava, kada se ovo stanište napuni vodama dviju rijeka koje ga okružuju i kada je čisti užitek ploviti po Velikom Sakadašu i najvećem Kopačkom jezeru, dok iznad vas lete orlovi štekavci, koji su postali zaštitni znak ovoga prirodnog fenomena, a kormorani u brišućem letu

love ribu u bogatoj vodi, da bi nekoliko minuta kasnije „napali“ stabla vrba i glodali njihovu koru.

Rika jelena

Stalne izmjene vodostaja čine ovaj složeni ekosustav zanimljivim u svako godišnje doba, ipak, najviše posjetitelja dolazi u proljeće i u jesen. Jesen je vrijeme kada kreću migracije ptica pa posjetitelji mogu vidjeti veći broj ptica koje se intenzivnije hrane u plitkim vodama parka, pripremajući se za dugačak put prema jugu i okupljajući se u jata.

Već krajem kolovoza počinje i cijeli rujan traje sezona parenja jelena. Mužjaci rikom čuvaju svoj teritorij i upozoravaju suparnike da se ne približavaju. U programu „Rika jelena“ posjetitelji imaju priliku slijediti zvuk njihove rike te iz pristojne daljine uživati u pogledu na ove lijepe životinje i ponijeti fotografiju kao jedinstven suvenir iz parka.

Ovaj jedinstveni svijet flore i faune jednako će vas oduševiti bilo da ga upoznate iz brodova i čamaca, bilo da to činite vozeći se biciklom ili šetajući.

Tu se gnijezdi oko 260 različitih vrsta ptica, od kojih ga mnoge koriste kao privremeno boravište u svojim migracijama iz hladnijih u toplije predjele. Uz spomenutog orla štekavca tu su i crna i bijela roda, čaplje, patke, liske, kornjače, žabe, naravno i komarci... U vodama rita je više od 40 vrsta riba, dok šume kriju pravo blago divljači – od jelena sa zlatnim rogovima, srna i lanadi do veprova, dabrova, vidri, kuna... Nerijetko će vam se dogoditi i susret s ponekom tamošnjom divljom životinjom.

Kompleks dvoraca Tikveš

Biljni svijet također je posebna priča. U konačnici Kopački rit je sam po sebi jedna velika i posebna priča koju treba doživjeti, omirisati, opipati prstima i osjetiti pod nogama. Ne treba pri tome nikako zaboraviti ni kompleks dvoraca Tikveš. Riječ je o rezidencijalnim objektima okruženima šumom i perivojima – dvorcima, kapelicom i pratećim objektima koji su kroz stoljeća bili rezidencijalno lovište domaćim, europskim i svjetskim princovima, kraljevima i svjetskim državnicima, koji su ovdje dolazili kao gosti Habsburgovaca, Karađorđevića i Tita.

- | 1. Kopački rit/ Mario Romulić i Dražen Stojčić
- | 2. Kopački rit/ Goran Šafarek
- | 3. Dvorac Tikveš/ Mario Romulić i Dražen Stojčić
- | 4. Kopački rit/ Ivo Biočina
- | 5. Kopački rit/ Ivo Biočina
- | 6. Kopački rit/ Saša Pjanić
- | 7. Kopački rit/ Mario Romulić i Dražen Stojčić
- | 8. Kopački rit/ Ivo Biočina
- | 9. Park prirode Kopački rit/ Mario Romulić i Dražen Stojčić
- | 10. Kopački rit/ Mario Romulić i Dražen Stojčić
- | 11. Baranja, Kopački rit/ Mario Romulić i Dražen Stojčić
- | 12. Kopački rit/ Ivo Biočina

| 9. |

| 10. |

| 11. |

| 12. |

Vukovar

GRAD EMOCIJA

Povijest civilizacije na obali Dunava

Vukovar. Već i sam spomen imena ovoga grada budi posebne emocije. I tako će biti zauvijek. Jer, ratna tragedija ovoga baroknog bisera smještenog na obalama Dunava i Vuke zauvijek će biti utisnuta u hrvatsku povijest.

Vukovar je mjesto posebnog pijeteta, s brojnim lokacijama stradanja iz Domovinskog rata koje su danas nezaobilazan dio za sve koji se žele upoznati s onime što se u ovom gradu događalo u tri najteža mjeseca njegove prebogate povijesti.

No, u isto vrijeme Vukovar je i grad koji ima što pokazati i izvan ratne tematike, grad koji se sa svojom bližom okolicom ponosi bogatom prošlošću. Na prostoru današnjeg Vukovara nametali su se svjetski standardi još u vrijeme mlađega kamenog doba, što njegovu sadašnjost uzdiže na tron povijesno važnih lokaliteta na globalnoj razini.

Brojne su civilizacije ostavljale svoj trag na ovom prostoru i svojim ga postojanjem dodatno razvijale, činile važnijim, jačim i moćnijim.

Prva svjetska bronca i najstarija europska pila

Vukovar je kroz cijelu svoju povijest, pa sve do današnjih dana bio važno sjedište života i sjecište putova. Vukovar je grad koji svakom putniku namjerniku nudi nevjerojatnu povijesnu priču. Vukovar je živa enciklopedija civilizacije. Najbolju potvrdu za takvu tvrdnju daje Muzej vučedolske kulture, fenomenalan prostor smješten na najznačajnijem lokalitetu eneolitika i posvećen samo jednoj, 5000 godina staroj kulturi, čiji su civilizacijski dosezi snažno utjecali na 13 europskih zemalja. O važnosti vučedolske kulture najbolje svjedoči činjenica kako je tu zabilježena prva

serijska proizvodnja metalnih predmeta – primjerice 45 sjekira s rupom za nasad drške, svaka teška 923 grama, prva svjetska bronca, najstarija europska pila... Ovaj izuzetan tehnološki svijet posebno se ogleda u najširem spektru keramičkih proizvoda koji su barem tri puta brojniji od kultura koje joj prethode i koji su joj nasljednici.

Mala ada - raj u hladovini

Tu je 1938. pronađena i Vučedolska golubica, danas simbol Vukovara. Bliža povijest, pak, donijela je ovom gradu predivan barokni centar kao jedinstvenu arhitektonsku cjelinu i prepoznatljivu vizuru te impozantan dvorac Eltz.

Središte Starog Vukovara prepoznatljivo je po kućama s baroknim lukovima građenim u tipičnom stilu terezijanskoga provincijskoga baroka.

| 2. |

| 3. |

| 4. |

| 5. |

| 1. |

Nekoć su to bile obrtničke radionice i trgovine koje su rječito govorile o ekonomskoj moći bogatijeg sloja vukovarskoga građanstva.

Istodobno s prepoznatljivom baroknom izgradnjom Starog Vukovara tijekom 18. stoljeća, uz zamjetnu stilsku distinkciju, razvija se i prostor Novog Vukovara. Većina građevina u tom dijelu grada na lijevoj obali rijeke Vuke, koja na tome mjestu čini prirodnu granicu Slavonije i Srijema, nosi oznake čistog i suzdržanoga kasnobaroknog klasicizma. Tako zaokružena barokna cjelina do danas je ostala dominantan stilski sloj povijesnog Vukovara, s brojnim arhitektonskim spomenicima iznimno velike likovne i ambijentalne vrijednosti.

U dvorcu grofovske obitelji Eltz, smještenom na najljepšoj mogućoj lokaciji uza sam Dunav, danas, pak, djeluje Gradski muzej Vukovar, čija je zgrada sama po sebi povijesni spomenik kulture, dok se unutar nje izdvajaju brojne zbirke, od kojih je najvrjednija zbirka Bauer s najcjelovitijim presjekom moderne hrvatske umjetnosti s kraja 19. i početka 20. stoljeća.

Muzej je dobitnik europske nagrade "Silletto" za najbolji muzej Europe 2016. godine. Za one željne prirode tu je predivna Park-šuma Adica, do koje se može stići i pješice i biciklom, uživati u čarima šume i ostalim rekreativnim i ugostiteljskim sadržajima.

Za poseban doživljaj Dunava, Vukovara i njegovih znamenitosti, panoramski brod sjajan je izbor. Vukovar ima tu prednost da su glavne znamenitosti nanizane uz obalu Dunava, tako da se vožnjom panoramskim brodom grad u potpunosti može doživjeti iz jedne

druge perspektive, s rijeke. A u ljetnim mjesecima, vukovarski pješčani otok Mala ada pruža osvježenje, kupanje i druženje u hladovini, daleko od užarenog asfalta.

Naravno, neizostavan dio ove priče su i mjesta stradanja objedinjena u nazivu “Vukovarski nokturno”, kao simbolu obrane i stradanja Hrvatske u Domovinskom ratu.

Tužna je to priča koja objedinjuje sva memorijalna mjesta u gradu: Mjesto sjećanja – Vukovarska bolnica 1991., Ovčara – Spomen-dom i masovna

Za poseban doživljaj Dunava, Vukovara i njegovih znamenitosti, panoramski brod sjajan je izbor. Vukovar ima tu prednost da su glavne znamenitosti nanizane uz obalu Dunava, tako da se vožnjom panoramskim brodom grad u potpunosti može doživjeti iz jedne druge perspektive

grobnica, Memorijalno groblje žrtava iz Domovinskog rata, Središnji križ na ušću Vuke u Dunav, Memorijalni centar Domovinskog rata u vukovarskoj vojarni te Vukovarski vodotoranj – simbol hrvatskog zajedništva.

Razlozi za posjet Vukovaru su brojni. Jedan može biti kultura,

jer uz spomenute muzeje tu je i novootvoreni Franjevački muzej Vukovar u franjevačkom samostanu sv. Filipa i Jakova, kao i rodna kuća prvoga hrvatskog nobelovca, dr. Lavoslava Ružičke, o čijem životu i djelu posjetitelji mogu doznati iz prve ruke putem holograma.

| 1. Vukovar/ Matija Šćulac | 2. Vukovar/ Ivo Biočina | 3. Dvorac Eltz/ Saša Pjanić | 4. Dvorac Eltz/ Filip Beusan | 5. Vukovarska ada/ Aleksandar Gospić
| 6. Vodotoranj, Vukovar /Ivo Biočina | 7. Vukovar/ Saša Pjanić | 8. Franjevački samostan, Vukovar/Filip Beusan | 9. Muzej vučedolske kulture/ Darko Puharić
| 10. Vukovar/ Matija Šćulac | 11. Muzej vučedolske kulture/ Lucija Župančić | 12. Memorijalno groblje/ Matija Šćulac

| 9. |

| 10. |

| 11. |

| 12. |

*Od Hoka
do Vukovara*

SLAVONIJA

Sve slasti svijeta u ravnici

Od Iloka, Erduta i Vukovara, pa natrag kroz Slavoniju ravnu, oduševit će vas jednako širina plodne ravnice i širina ovdašnjih ljudi.

Panonski mornari imaju jednako veliku dušu, kao što je i prostor na kojem žive. Dukati, snaše, tamburice, bećarci, konji i bogate trpeze vjekovne, konstante su življenja u bogatim ušorenim selima, jednako zanimljivima i ljeti i kada ih zimi prekriju snjegovi. Najistočniji hrvatski grad Ilok, središte zapadnog Srijema, još su stari Rimljani nazivali Delicium mundi – Slasti svijeta. Dunavski turistički gradić Ilok, koji se nakon ratnih trauma ponovno vraća svojim velikim tradicijama, stotinama godina bio je prijestolnica vina, proizvođač kraljevskih vina.

U srednjovjekovnoj jezgri starog Iloka, svakako svratite u jedinstveni Stari podrum koji je raritet i u svjetskim razmjerima, koji godišnje posjeti više od dvadeset tisuća turista. Jedinstven je zbog svoje arhitekture i tehnoloških rješenja.

Podrum 12 metara ispod zemlje

Po čemu je poseban? Evo priče o njemu. U 17. stoljeću, papa Inocent XI. poklonio je iločke posjede talijanskoj kneževskoj obitelji Odescalchia. Oni su obnovili stari dvorac iz 15. stoljeća i ispod dvorca izgradili impresivan vinski podrum. U njegovim hladovitim prostorima, u drvenim bačvama, danas zrije, ni manje ni više, nego milijun litara vrhunskog vina. Najveći dio

| 3. |

| 2. |

| 4. |

| 5. |

| 6. |

| 1. |

podruma nalazi se na 12 metara ispod zemlje i tu je stalna temperatura 10 do 12 stupnjeva.

Upravo iz ovog Staroga iločkog podruma, za krunidbu britanske kraljice Elizabete II., isporučeno je na engleski dvor 11.000 boca vrhunskoga iločkog vina. Iločka vina i danas su izložena u britanskoj kraljevskoj zbirci vina. Svakako kušajte ovdašnje vrhunske tramince, graševine, chardonnaye, sauvignone, prošetajte vinogradima na obroncima Fruške gore, uz desnu obalu Dunava. Srijemsko vinogorje, na kojem se prostiru stotine hektara vinograda, poseban je gušt istraživati.

Vinogradi od stoljeća trećeg

A Ilok se zapravo rodio istodobno s vinom. Rimski car Probus, u 3. stoljeću tu podiže prve vinograde i gradi utvrdu Cuccium iz koje je izrastao današnji Ilok. Svakako svratite i u

Najistočniji hrvatski grad Ilok, središte zapadnog Srijema, još su stari Rimljani nazivali Delicium mundi – Slasti svijeta. Dunavski turistički gradić Ilok stotinama godina bio je prijestolnica vina, proizvođač kraljevskih vina

obližnji ljupki Erdut, srednjovjekovni gradić koji se uzdiže stotinjak metara iznad obale Dunava. Prošetajte do srednjovjekovnih kula, koje su preostale od staroga grada, nakon što se on u davna vremena urušio u Dunav. Stanovnici Erduta silno su zaljubljeni u svoj gradić i s guštom će vam ispričati sve o njemu. Posebno ga vole i ribiči, kojima je omiljeno mjesto za pecanje.

I ovdje ćete sresti brojne zaljubljenike u vino i to uglavnom oko – jedne od najvećih bačvi u Europi, koja svojom veličinom i prekrasno izrezbarenim reljefima, jednako kao i vrhunskim erdutskim vinom koje u njoj zrije, oduševljava erdutske goste. Bačva je okovana s dvije i pol tone okova, a izvanrednim reljefima hrvatskog

pletera, te Posljednje večere, gdje Isus drži kalež s vinom, ukrasili su je naivni kipari Tijardović i Fodor.

Najveća bačva u Europi

U najveću bačvu u Europi može stati čak 75.000 litara vina. Napravljena je od 150 godina stare hrastovine i uvrštena je u Guinnessovu knjigu rekorda. I Erdut, kao i Ilok, ima ponos – vinske podume. Erdutski podrum je star tristo godina i iz doba je grofa Ervina Čeha. Legenda kaže da se grof, bježeći od svoje supruge, sakrio baš u jednoj od velikih bačava u podrumu i tu u bačvi kartao s prijateljima.

Sjednite na obale Dunava u Vukovaru, a Vukovarci će vam ispričati sjajnu priču

| 8. |

| 9. |

| 10. |

o Orionu i najstarijim Vukovarcima iz Vučedolske doline, ponosite vučedolsku golubicu kući kao suvenir. Nema ljepšeg. Svratite i do lijepe pješčane plaže na Orlovu otoku. Uz kupaće, srest ćete na obalama Vuke i Dunava i brojne ribiče, koji se satima nadmudruju sa šaranima, somovima, štukama...

A onda vam je tek tridesetak kilometara do zavodljivoga secesijskog Osijeka. Ili po pravi šug i šarm Slavonije u Vinkovce ili selo Otok. Ponudit će vas čobancem, ljutim kulenima i kulenovim sekama, čvarcima, ili ukusnim kruhom namazanim masti i posutim crvenom paprikom, ili švarglama, a o urnebesnom fiš-paprikašu da ne govorimo...

Parobrodsko pristanište

Na iločkoj strani Dunava prije više od 100 godina bilo je parobrodsko pristanište koje je nakon Domovinskog rata ponovno izgrađeno, te skupa sa šetnicom, plažom, hotelom i pristanom za putničke brodove (cruisere) danas čini rekreativno-turistički kompleks.

Sve je tu na dohvat ruke: gastro-vinski užici, ribolov, šetnja, bicikliranje, kupanje, teniski teren, tu su i trase Dunavske cyclo rute, pješačka staza Liska i „Sultans trail“ (hiking ruta), vožnja čamcem ili jedinstvena prilika za vožnju riječnim brodom.

| 11. |

| 12. |

| 1. Principovac/ Saša Pjanić | 2. Erdutski vinogradi/ Matija Šćulac | 3. Ilok, Ivo Biočina
| 4. Iločki podrumi/ Siniša Uštulica | 5. Iločki podrumi/ Siniša Uštulica | 6. Ilok/ Ivo Biočina
| 7. Erdut/ Ivo Biočina | 8. Iločki podrumi/ Ivo Biočina | 9. Kutjevo podrumi/ Siniša Uštulica
| 10. Dunav/ Ivo Biočina | 11. Erdut, polja/ Mario Hlača | 12. Baranja /Domagoj Blažević
| 13. Hotel Dunav /Siniša Uštulica | 14. Snašini kućari, Siniša Uštulica
| 15. Suncokret/ Mario Romulić i Dražemn Stojčić | 16. Karanac/ Nina Đurđević

| 14. |

| 13. |

| 15. |

| 16. |

| 17. |

| 18. |

Istok Hrvatske

U ZAGRLJAJU RIJEKA

Sve slasti svijeta u kulenu i šaranu

Kuhinja istoka Hrvatske zamirisat će svakom putniku namjerniku jednostavnošću i domišljatošću seljačkih jela. Zato nije čudo da će vas nadaleko poznatom slavonskom gostoljubivošću dočekati s pečenim prasetom na ražnju, trgancima sa sirom i čvarcima, domaćim kvasnim kruhom, kulenom i paprenom kobasicom slavonske autohtone svinje fajferice.

Naći ćete i specijalitete iz kotlića, poput fiš-paprikaša ili čobanca, sušenog šarana ili onog na rašljama, a sve dobro začinjeno domaćom mljevenom paprikom. Nećete se ni snaći, a već će se pred vama pušiti čuveni iločki ćevap turskog naziva i s mađarskim umakom, i kao dukat žuta bazlamača s crnim pekmezom od šljiva. A o čuvenom nizu jela od kokoške čorbe s domaćim rezancima do

listarića, masnica i kirbajskih kolača da i ne govorimo.

Kulen

Postoje dva glavna tipa kulena – slavonski i baranjski, a razlikuju se po tome što Baranjski osim mesa, češnjaka, slatke i ljute paprike te soli stavljaju i papar, i to bijeli. Za proizvodnju njihova kulena koriste 90 posto mesa prve kategorije – but, kare i lungić, a 10 posto je kvalitetne masnoće, odnosno tvrde leđne slanine, i to od svinja produljena tova, od 160 do 170 kg, jer što su svinje deblje smanjuje se kakvoća mesa. Naravno receptura i metoda je mnogobrojno, a jedna je da se nabijeni kuleni dime hladnim dimom na grabu, jasenu i bukvi jer je to bijelo drvo bez tanina i smole. Idealni uvjeti u kojima zriju su vlaga od 75 do 85 posto te temperatura koja ne smije biti veća od 15 stupnjeva.

U studenom 2017. godine, Europska komisija odobrila je zahtjev da se „Slavonski kule” / „Slavonski Kulin” uvrsti u registar zaštićenih oznaka zemljopisnog podrijetla (ZOZP). Dok je „Baranjski kulen“ uvršten u rujnu 2015. godine.

Kad se meso nadjeva u uža crijeva, onda se kulen naziva kulenovom sekam. Sastavom je kulenova seka jednaka kulenu, a razlika je u tome što se suši kraće, budući da je u tanjem crijevu prije dozrijeva pa se može i konzumirati ranije.

Šaran na rašljama

Šaran na rašljama posebna je delicija i budući da prilično atraktivno izgleda svakako si barem jednom priuštite ovo jelo. Za rašlje je važno da se ne ošteti koža ribe, a sve iznutrice morate temeljito odstraniti kako biste dobili čisto meso. Posebno obratite pozornost prilikom

| 2. |

Kuhinja kontinentalnog dijela Hrvatske zamirisat će svakom putniku namjerniku jednostavnošću i domišljatošću seljačkih jela.

uklanjanja gorke pločice, koja je na ribljem vratu odmah ispod škrga, jer zna zagorčati okus. Od začina se tradicionalno koristi samo sol, iako ljudi znaju staviti još malo ulja i paprike. Obilno posolite po koži i mesu ribe jer će tako “uzeti” točno onoliko soli “koliko joj je potrebno”. Rašljama treba malo više od pola sata da budu spremne za jelo, ali dobro pazite kako koža rumeni, zato što je tada treba okrenuti.

Fiš

Kaže se da riba pliva tri puta; prvi put u Dunavu, zatim u kotliću, pa u vinu i zato se nakon dobrog fiša obvezno pobrinite za vinsku pratnju. Ako ste ljubitelj bijelog vina, najbolje je sljubiti čašu dobre graševine, dok će ljubitelji crvenog vina doći na svoje uz čašu Cuveea. Najvažnije kod fiša ili ribljeg paprikaša je svježja riba i dobra mljevena paprika. Obično se radi od šarana ili štuke, ali svakako možete dodati i koju babušku, koja će dodatno doprinijeti slatkoći. Fiš nikad nemojte miješati jer će vam se riba u tom slučaju raspasti i zato kotlić treba samo lagano protresti ili “zavrtjeti” (baš

kao kod pripreme brudeta). Što se tiče tijesta, najbolji su domaći rezanci.

Čvarci

Gotovo svaka slavonska kuća radi čvarke od otopljene svinjske masti. Zanimljivo je kako je u tradiciji poznato sušenje i dimljenje šarana te se počelo promišljati da se tu namirnicu vrati iz zaborava, i kako je adekvatan kao suho meso, zašto ne pokušati napraviti i “čvarke”. U svakom slučaju, vrlo je zahtjevno raditi ih kod kuće, tako da je bolje pitati lokalno stanovništvo za provjerenu adresu gdje ih možete kupiti, a potom i grickati u svoja četiri zida kad se budete prisjećali svoga slavonskog putovanja.

Tačkrle

“Torbice” ili jastučiće od krumpirova tijesta najčešće se pune pekmezom od šljiva, ali često ćete naići i na one nadjevane makom, orasima ili vrhnjem. Tačkrle, tačci, taške ili tačke jedno su od onih jela koje nas vraća u djetinjstvo i koje je bilo obvezno na bakinim ručkovima.

| 1. Kulen/ Maja Danica Pečanić | 2. Budrovci/ Ivo Biočina | 3. Karanac/ Ivo Biočina
| 4. Salenjaci/ Marija Danica Pečanić | 5. Vinogradarski čevap/ Siniša Uštulica | 6. Budrovci/ Ivo Biočina
| 7. Meso iz tiblice/ Marija Danica Pečanić | 8. Čvarci/ Marija Danica Pečanić
| 9. Karanac/ Ivo Biočina | 10. Međimurje/ Damir Fabijanić | 11. Fiš paprikaš/ Nina Đurđević
| 12. Sarma/ Marija Danica Pečanić | 13. Čobanac/ Marija Danica Pečanić | 14. Slavonski stol/ Nina Đurđević

| 9. |

| 12. |

| 10. |

| 11. |

| 13. |

| 14. |

A scenic view of a lake with green canoes in the foreground and a dense forest in the background. The canoes are green with white interiors and are parked on a wooden dock. The lake is calm, reflecting the surrounding greenery. In the background, a dense forest of tall trees covers a hillside. The sky is blue with some light clouds.

Papuk

GEOPARK

Uživajte u hladu stoljetnih bukvi i jela

U srcu Slavonije na površini od 336 četvornih kilometara nalazi se mjesto za savršeni bijeg od ljetne gužve, krcatih plaža, vrelih noći i još vrelijih dana – Park prirode Papuk, nazvan po 953 metra visokoj planini na kojoj se nalazi. Višestoljetna stabla pružaju ne samo hlad, već i stvaraju praiskonsku atmosferu u kojoj će svatko istinski guštati.

Prašumski ugođaj najbolje je izražen u 150 godina staroj šumi bukve i jela, koja krase posebni rezervat šumske vegetacije – Sekulinačku planinu. Nalazi se na području Gudonge na visini između 740 i 820 metara.

Da se samo tamo nadete usred ljeta, na ugodnih dvadesetak i nešto sitno stupnjeva (možda čak i manje), dovoljno je samo po sebi. No, Papuk nudi još toliko toga.

U rujnu 2007. godine postao je prvim geoparkom u Hrvatskoj i radi se o brdsko-planinskom području Slavonije, koje je iznimno biološko i geološki raznoliko, a koje također krase i iznimno vrijedna kulturno-povijesna baština.

Impresivne špilje

Priroda je ta, pak, koja najviše oduzima dah, od potoka Brzaja, Veličanka, Dubočanka i Kovačice do jezera Orahovica, Jankovac, Zvečevo, pa preko špilja i slapova, do geološkog spomenika prirode Rupnica. To je prvi geološki spomenik prirode u Hrvatskoj, proglašen takvim zbog izvanredno rijetke morfološke pojave vulkanskih stijena, koje izgledaju (kao što ime kaže) kao – stupovi, u Dalmaciji će možda pomisliti i na pomalo apstraktnu skalinadu (koja se kao takva može naći još jedino u Irskoj te u Sjevernoj Americi u Wyomingu).

Valja spomenuti i potok Dubočanku, u čijoj dolini se nalaze i prirodni termalni izvor gdje je voda zagrijana na 28 stupnjeva...

Jedno od najatraktivnijih destinacija unutar samog parka jest park-šuma Jankovac. Smještena na 475 metara nadmorske visine, smatra se jednom od najljepših gorskih dolina.

Bogata je hladnim izvorima i bistrim potocima, a njezine granice čuvaju stoljetne bukve. Nije uzalud baš ova šuma još 1955. proglašena zaštićenom park-šumom...

Vrijedi posjetiti špilje grob grofa Jankovića i Maksimovu špilju, a krunski dragulj u kojem se može guštati jest 30 metarska sedrena barijera podno slapa Skakavac. Mahovine koje tvore sedru i alge su tijekom tisuća godina napravile pravo umjetničko djelo prirode. Za vrijeme jake

| 2. |

| 1. |

zime slap se zna i zamrznuti, a onda ste već zalutali u pravu ledenu bajku.

U Park-šumi Jankovac nalazi se i planinarski dom koji je glavno okupljalište svih posjetitelja i izletnika. U blizini su i dva umjetna jezera koja povezuju izvor u špilji i slap, kao i poučna Grofova staza na kojoj svi oni željni znanja mogu dodatno upoznati prirodne i kulturno-povijesne osobine Papuka.

Hrast star 500 godina

Papuk je dom i dvojici orijaša, što stasom, što godinama. Naime, u spomeniku prirode "Stari hrastovi" nalaze se dva hrasta kitnjaka. Visoki su više od 33 metara te dominiraju prostorom, a stari su 420 i 500 godina. Ovaj drugi, s više od pola tisućljeća na svojim granama ujedno je i najstariji stanovnik Papuka. Njih se može naći 400 metara od županijske ceste Kamenska – Voćin, sjeveroistočno od skretanja prema lovačkom objektu Djedovica. Rastu u netipičnom okolišu, u šumi bukve i jele koja ne pruža najbolje ekološke uvjete za hrast kitnjak. Kad smo već spomenuli najstarije i najveće, valja spomenuti i najrjeđe.

Spomenik prirode "Stanište tisa" – desetak preostalih stabala te zaštićene biljne vrste posjetitelji mogu naći u šumskom predjelu Debeljak, sjeverozapadno od Zvečeva. Tisa je, za one koji ne znaju, jedno od najplemenitijih stabala, i premda na području Papuka postoji nekoliko toponima, poput Tisovac, Tisov potok, Tisica, na tim područjima se ne može naći ni jedno stablo tise.

Izletnici ljeti mogu uživati u bazenima s termalnom vodom u Velikoj i u Orahovačkom jezeru. A zimi, iako na Papuku nema uređenih skijališta, ljubitelji zimskih radosti mogu guštati u tom sportu ili, pak, u sanjkanju.

Od sportskog penjanja do srednjovjekovnih gradova

Oni naklonjeni adrenalinskim aktivnostima doći će na svoje na penjalištu Sokoline, koje nudi savršen poligon za sportsko penjanje. Na području Papuka postoji čak 104 kilometra uređenih biciklističkih staza, poučnu Grofov stazu smo već spomenuli, a istog je karaktera i staza Lapjak. Ona vas vodi do vrha Pliša gdje se nalazi paragliding uzletište.

Papuk je priroda učinila itekako privlačnim, no na kraju je i čovjek morao dati svoj obol atraktivnosti Parka prirode. Naime, na području Papuka nalazi se čak sedam srednjovjekovnih gradova (!) od kojih su najuščuvaniji Ružica grad, Velički grad, Kamengrad, Stari grad, Klak. Ružica grad je općenito jedan od najvećih i najbolje očuvanih srednjovjekovnih plemićkih gradova u Hrvatskoj. Smješten je na tristotinjak metara visokom hrptu lociranom oko 3 kilometra od grada Orahovice. Nedaleko od Ružice grada, na nešto višem položaju nalaze se ostaci još jednog utvrđenoga grada nepoznatog imena. U narodu je nazvan jednostavno Stari grad, no, kako ne postoje povijesni podaci ni zapisi, njegovo pravo ime i svrha i dandanas su obavijeni velom tajne.

- | 1. Papuk, Jankovac/ Ivo Biočina
- | 2. Jankovački slap Skakavac/ Alan Čaplar
- | 3. Tauberove stijene/ Alan Čaplar
- | 4. Jankovačko jezero/ Alan Čaplar
- | 5. Planinarski dom Jankovac/ Alan Čaplar
- | 6. Velički stari grad/ Alan Čaplar
- | 7. Papuk, Ružica grad/ Ivo Biočina
- | 8. Papuk/ Mario Romulić i Dražen Stojčić
- | 9. Velika/ Alan Čaplar
- | 10. Grofova staza na Jankovcu/ Alan Čaplar
- | 11. Duboka/ Alan Čaplar
- | 12. Planinarski dom Jankovac/ Alan Čaplar

Školjka kao simbol

- Papuk je prije 16 milijuna godina bio otok u Panonskom moru kojim su se šetali nosorogi i oko kojeg je plivala danas izumrla vrsta morskog psa. Brojni fosili nekada živućih organizama, mahom morskih životinja, svjedoče o davnjoj prošlosti ovog "slavonskog arhipelaga", koji je u Velikoj, u sklopu Parka prirode Papuk, dobio novi, impresivan postav – Kuću Panonskog mora. Ovaj posjetiteljsko-edukacijski

centar otvoren je koncem 2019., dio je već postojećeg Centra za posjetitelje u Velikoj, a na površini od 158 metara četvornih, uz izložbene dvorane, smjestile su se i višenamjenske predavaonice za interaktivna predavanja, suvenirnica te učionica na otvorenom. Tamo ćete se iz prve ruke uvjeriti zbog čega je simbol parka fosil – amonitna školjka.

| 7. |

| 8. |

| 9. |

| 10. |

| 11. |

| 12. |

A group of horses, including several brown and grey ones, are running through a field of tall grass. The horses are wearing red halteres. The background is a dense forest of green trees. The word "Požega" is written in a white, stylized font across the middle of the image.

Požega

ZLATNA DOLINA

Odmor za oči, užitak za nepce

Zlatna je baš zato što je – zelena. Najkraće se može kazati za požešku dolinu. Kad siđete kod Nove Gradiške s autoceste, iz smjera Zagreba, sve što vidite okupano je, uronjeno ili oslikano zelenim.

A kako ta boja odmara oči, s godišnjeg odmora ćete se kući vratiti savršenog vida. Osim toga, odmorit ćete i dušu i tijelo. Jer, Zlatna dolina možda jest zlatna što se prirodnih bogatstava tiče, ali kada je turizam u pitanju, ona je pravi – nebrušeni dragulj. Zasad neotkrivena žila koja svoje tajne čuva duboko pod zemljom.

Slavna daleka povijest ustupila je mjesto teškoj i ratnoj nedavnoj povijesti. Zbog toga se cijeli požeški kraj i danas oporavlja, i prepoznao je turizam kao jednu od zvijezda vodilja prema ekonomskom i društvenom boljitku.

Vratimo se cesti od Nove Gradiške do Požege. Sunce je visoko, asfalt skoro nov, a komadi puta su u debeloj hladovini. Ako igdje postoji cesta idealna za nekakvo reli natjecanje, ne treba previše tražiti.

Posjetite Grofovo vrelo

No, na stranu i automobili, konji su zapravo prave zvijezde Zlatne doline. A jedna od nezaobilaznih „stacija“ vrijednih posjeta požeškom kraju zasigurno je Državna ergela u Lipiku. Već znate, manekeni su visoki, bijeli i iznimno cijenjeni – lipicanci. Naposljetku, Lipik je njihov grad po kojem su dobili ime. Osim upoznavanja uživo s tim ljepotanima životinjskog svijeta, u Lipiku se nudi i vožnja fijakerom središtem grada, gradskim parkom do Grofova vrela, koje vrijedi posjetiti.

Naime, baš je u Lipiku 1870. godine (ručno) izbušena jedna od prvih bušotina termalne vode u ovom dijelu Europe. Ta je bušotina danas poznata kao Antunovo vrelo ili Grofovo vrelo. Samo pet godina kasnije, 1875., već su prve boce s termalnom vodom ugledale svjetlo dana.

Lipički studenac je do 1993. bio jedina prirodna mineralna voda domaće proizvodnje na hrvatskom tržištu. Ljekovita voda pomaže kod kožnih bolesti i općenito pridonosi zdravlju, a oni koji su je kušali opisuju je kao zagrijanu “radensku” bez mjehurića.

Na području Zlatne doline vrlo je aktivan seoski turizam. I to se ponajprije odnosi na područje Kutjeva. Ako volite vino, i pri tome ne mislimo na to da ga volite piti, nego da ga volite od loze pa do čaše, i želite doznati što više o njemu, tada je Kutjevo za vas. Poznato

| 2. |

| 3. |

po bogatim vinogradima i sjajnim vinima koje proizvode vrhunski lokalni majstori vinske kapljice i osvajači velikih svjetskih priznanja za svoja vina. Kutjevo je najstariji vinski subjekt na tom području, a u starom kutjevačkom podrumu nalazi se „mama vrhunske kutjevačke graševine“ – impresivna bačva od hrastovine zapremnine 53,520 litara. U svoje je vrijeme bila jedna od najvećih u svijetu. Zato Kutjevo i predstavlja svijet koji samo čeka da ga ljubitelji kapljice otkriju.

Dobro piće traži i dobru hranu, a Zlatna dolina tu ispunjava svoje gastronomsko obećanje o izvrsnoj, ukusnoj i zanimljivoj hrani. Na vama je da se samo prepustite i upustite u iznenađujuće gastronomsko istraživanje.

- | 1. Lipik/ Ivo Biočina
- | 2. Zlatni Lug, Požega/ Ivo Biočina
- | 3. Lipik/ Siniša Uštulica
- | 4. Požega/ Ivo Biočina
- | 5. Požega/ Bojan Haron Markičević
- | 6. Požega/ Bojan Haron Markičević
- | 7. Požega/ Ivo Biočina
- | 8. Požega/ Sergio Gobbo
- | 9. Požega/ Ivo Biočina

| 4. |

| 5. |

| 6. |

| 7. |

| 8. |

| 9. |

A wide-angle landscape photograph showing a flooded field. In the foreground, a large, leafy green bush stands partially submerged in dark, rippling water. Beyond the bush, a vast, flat expanse of water stretches towards a distant, low-lying shoreline covered in dense green trees. In the middle ground, several horses of various colors (brown, black, and white) are grazing on the submerged grass. The sky is a pale, overcast blue.

Lonjsko polje

PARK PRIRODE

Sava diktira život i zaustavlja vrijeme

Kako se mijenjaju godišnja doba, tako i Lonjsko polje mijenja svoje lice. Zato, ako ste jednom posjetili ovaj park prirode, to nikako nije dovoljno jer svako lice ovoga kraja nosi i svoju priču. Tijekom zime, kada padne snijeg mala seoska mjesta poput Kratečkog, Trebeža i Krapja postaju prolazi u jedan magični svijet te baš kao i ormari iz Narnije vode u pahuljama prekrivenu šumu gdje je svaki korak prema unutrašnjosti jedan korak dalje od stvarnosti prepune stresa i briga. Jedini suputnici bit će životinje, pokoja turopoljska svinja koja traži zaostali žir ili pak neka od ptica koja nije pobjegla na topliji jug. Ako maknemo bijele pahulje i na scenu postavimo cvijeće, ulazimo na sljedeću stranicu priče zvane Lonjsko polje. Proljeće sa sobom vraća i ptice selice, pogotovo rode koje su zaštitni znak ovoga parka. Kratka vožnja uskom cestom

kroz Čigoč odmah otkriva zašto ovo mjesto ima titulu "Europsko selo roda". Naime, nema kuće koja na svom krovu nema barem jedno gnijezdo koje ugosti te ptice koje su za mnoge postale simbol vječne ljubavi između dva partnera.

Ljeto pak nosi toplije vrijeme i više mogućnosti za istraživanje parka - biciklom, pješice u gojzericama ili tenisicama, na malenom čamcu ili brodu, kajaku, na leđima konja ili pak kroz dalekozor.

Sve su to načini na koji se mogu otkriti tajne koja se skrivaju u prostranim ravnicama i šumama Lonjskoga polja. Za kraj tu nam je jesen, vrijeme kada se stari prisjećaju kako je nekada izgledao život u ovom kraju. Podsjetnici na ta vremena se nalaze na svakom koraku. Na polju gdje bake i djedovi u društvu

posavskih konja beru kukuruze, u malenim kućicama bez dimnjaka, pa i u narodnim nošnjama od kojih niti jedna nije jednaka. Nekoliko čuvara uspomena pretvorilo je svoju kuću u etnološku zbirku s predmetima koji danas nama predstavljaju relikte, dok su prijašnjim stanovnicima Lonjskoga polja to sve redom bili svakodnevni predmeti za život.

Jedina konstanta u ove četiri priče jest rijeka Sava koja, pa možemo reći, vlada ovim krajem. Ona još od davnih vremena određuje kako će ljudi i životinje živjeti, ovisno o tome kako je njeno raspoloženje koje se zapravo oslikava u vodostaju i poplavama koje mogu nastupiti u bilo koje doba godine. No, ni Sava nije imuna utjecaju vila godišnjih doba tako da i ona svaki put ubaci nešto novo u priču zvanu Lonjsko polje.

| 2. |

| 3. |

| 4. |

| 1. |

Nakon lirskih opisa, vrijeme je da se dotaknemo i čvrstih činjenica koje isto tako govore o ovom Parku prirode. Lonjsko polje sa svojom površinom od 50.650 hektara najveće je zaštićeno močvarno područje ne samo u Hrvatskoj, već i u cijelom dunavskom porječju, te se ubraja među najugroženije močvarne dijelove u svijetu. Nalazi se u aluvijalnoj ravnici rijeke Save u središnjem slivu te rijeke, između gradova Siska i Stare Gradiške. Iako ime daje naslutiti da se radi samo o jednom velikom polju, zapravo ga čine tri - Lonjsko, Mokro i Poganovo.

Kao što su tri jezera tako postoje i tri ulaza u ovaj Park prirode. Jedan je u selu Čigoč, drugi u Krapju, a treći u Repušnici i svaki ulaz nudi posebni doživljaj. Krenimo s Čigočem, selom koje je od 1994. službeno prvo europsko selo roda. Štoviše, u njemu živi više bijelih roda nego stanovnika i prema broju gnijezda mjesto ima najbrojniju populaciju roda u Europi. A svako od tih gnijezda teži i po nekoliko stotina kilograma. Primjerice, na kući koja je danas jedan od informativnih centara u parku prirode prije je bilo gnijezdo teško čak 900 kilograma! Gledajući u

malenu kuću teško je povjerovati da ona može podnijeti tu težinu, no posavske drvene kućice skrivaju u svojim daskama nekoliko tajni. Naime, posavske kuće imaju specifični tip gradnje. Građene su od drveta hrasta lužnjaka i napravljene su po principu lego kockica. Tko god bolje pogleda, vidjet će da su daske, odnosno planjke, označene brojevima. To je zato da kada se rastave mogu kasnije lakše sastaviti jer kako je Lonjsko polje poplavno područje, prije pojave nasipa ovaj kraj je stalno bio pod vodom. Mještani su zato zbog poplava selili svoje kuće na više dijelove te ih kasnije opet vraćali na svoje mjesto. Istinitost te prakse se može vidjeti i po kućnim brojevima tih kuća jer neke od njih imaju dvije adrese. To je zato što se neke kuće nakon poplave ne bi vratila na točno isto mjesto, pa bi samim time dobile i novi kućni broj.

No, tajna za veliku izdržljivost kuće leži u činjenici da nemaju dimnjak. Prve kuće su građane u vrijeme Austro-Ugarske kada je na snazi bio porez na prozore i dimnjake, pa su zato siromašniji građani na selu gradili kuće s malim prozorima i bez dimnjaka. Odsutnost dimnjaka nije pak značila i

odsutnost peći, pa su seljani dim iz nje puštali u tavan gdje su sušili svoje meso, sireve i ribu. Taj dim je imao i još jednu funkciju - on je uništavao crvotočinu na krovu i time ga kondenzirao učinivši ga dovoljno snažnim da na sebi drži gnijezdo od nekoliko stotina kilograma.

Takav tip gradnje specifičan je za veliki broj kuća u Posavini, no posebno do izražaja dolazi u Krapju, jedinom selu u Hrvatskoj koje ima status sela graditeljske baštine i u njemu se, od 1995. godine, tradicionalno obilježava Dan europske baštine. Ovo maleno mjesto nije samo jedinstveno u Lijepo našoj, nego i u svijetu kao primjer tradicijske drvene arhitekture u okolišu poplavnih nizina karakteristične linijske prostorne organizacije sela. Iako malene, te kućice su lako mogle primiti obitelj od 10 članova. Zapravo, morale su ih primiti. Naime, prije stotinjak godina svi članovi obitelji su spavali u prostoriji na katu, a objedovali su u prizemlju. Iako, oni su jako malo bili u kući.

Većinu vremena su bili vani, na polju. Jedino su preko zime provodili dane u malenoj kućici s par prozora. A kako je nekada takav život izgledao znaju oni

| 5. |

stariji u Lonjskom polju. U Čigoču se nalazi treća najveća etnološka zbirka obiteljskih tradicijskih predmeta u cijeloj Europi koji govore kako se nekada živjelo. Ima tu više od 700 predmeta, među kojima su vilice iz doba Prvog svjetskog rata pa i drveni konstrukti za skidanje čizama bez ruku. Tu je i “feder vagl” - kola za konja koja su se koristila samo za posebne prilike u selu kao što su krštenja i vjenčanja, pa zatim predmeti iz svakodnevice poput ćupova za mlijeko, mali top, školska drvena pernica pa i drveni utezi.

Naime, kada je bila zima, muškarci su dizali utege da ne ispadnu iz forme. Kada se govori o Lonjskom polju obavezno se mora spomenuti i bogati životinjski svijet. U parku tako obitava 250 vrsta ptica, od kojih se 134 tu i gnijezdi. Među najpoznatijima je dakako roda, no tu su još orao štekavac, stepski sokol, patka njorka te brojne druge. Dva područja unutar Parka, Krapje dol i Rakita, proglašeni su i posebnim ornitološkim rezervatima, a Krapje dol je i prvi proglašeni rezervat u Hrvatskoj. Jedan od popularnih aktivnosti

u Lonjskom polju je, očekivano, promatranje ptica. U Repušnici je tako poseban program posvećen ptici kosac - neumornom livadnom pjevaču kako ga zovu mještani. Naime, on se gnijezdi i skriva u visokoj travi, a njegova lokacija se može dokučiti po laganom njihanju vlati trave te po karakterističnom zvuku. Nema ovdje samo ptica. Lonjsko polje je područje s najvećom koncentracijom autohtonih pasmina u Hrvatskoj. Ovdje se i dalje može pronaći hrvatski Posavac, konj za kojega su mnogi mislili da je izumro. Tu su i slavonsko-srijemska siva goveda, koja svojim dugim rogovima podsjećaju na istarske boškarine, kao i turopoljska svinja. Svi oni mogu se vidjeti na beskrajnim livadama i pašnjacima parka prirode, ili kako lijeno leže među drvećem, ili pak kako se kupaju u velikim lokvama vode koje su ostale iza nabujale Save.

Zapravo, cijeli ovaj kraj izgleda kao da je godinama pod staklenim zvonom. Kao da je ovdje vrijeme stalo. To se najbolje vidi u toj simbiozi ljudi, životinja i prirode koja predstavlja danas jedan fenomen koji je teško doživjeti. Zato se

osim dana u ovom dijelu svijeta mora provesti i noć, i to u tradicionalnim kućicama u kojima su prije stotinjak godina živjeli stari stanovnici ovoga kraja. I nevažno u koje doba godine došli svaki put će vas dočekati nešto fantastično u Lonjskom polju.

| 1. Park prirode Lonjsko polje/ Zoran Jelača | 2. Park prirode Lonjsko polje/ Zoran Jelača | 3. Lonjsko polje/ Bojan Haron Markičević | 4. Lonjsko polje/ Zoran Jelača | 5. Lonjsko polje/ Davor Rostuhar | 6. Krapje/ Roman Martin | 7. Lonjsko polje/ Zoran Jelača | 8. Lonjsko polje/ Ivo Biočina | 9. Lonjsko Polje/ Bojan Haron

| 6. |

| 8. |

| 9. |

| 7. |

A photograph of a forest landscape. In the foreground, a dense field of small white flowers, likely clover, covers the ground. Several trees with green foliage are scattered throughout the scene, some with dark trunks. The background shows a continuation of the forest with more trees and a hint of a path or clearing. The overall atmosphere is peaceful and natural.

Moslavačka gora

Svaka se kap znoja isplati

Noge mi više nisu teške, cesta je napokon ravna, a iza oblaka je stidljivo provirilo i sunce. S moje desne strane je gusta šuma Moslavačke gore, s lijeve šumi potok i pretvara se u slap. Mislim da je to bio taj trenutak, negdje na 15. kilometru E-bike izazova Moslavačkom gorom, kada sam shvatila koliko je život zapravo lijep i jednostavan. Glava je prazna, stres svakodnevica daleko, ovdje smo samo ja, šuma i moja dva e-kotača. Učini to čovjeku fizički napor, pogotovo kad se izmjenjuje s naletima adrenalina, kad te okružuje priroda kakva je nekad bila, prije nego što je ljudska ruka počela po njoj hladnokrvno intervenirati.

Trenutak potpunog zena za mene je nastupio otprilike na polovici rute koju smo u maloj grupi entuzijasta, pod budnim okom iskusnih vodiča prošli na električnim biciklima. Na kraju petosatne avanture ponosno smo gledali ukupne brojke: pod našim je kotačima ostalo 37,5 kilometara, od čega je gotovo kilometar bilo na strmoj uzbrdici.

Inspirativna priča

Na jednoj takvoj turi sam se, dakle, našla i ja. Osrednje fizičke spremnosti, bez ikakve ideje o tome kako funkcionira električni bicikl (ruku na srce, pomalo sam se nadala da on na uzbrdicama zaista vozi umjesto mene), a što je najžalosnije, bez ikakve predodžbe koliko je predivan ovaj dio Hrvatske koji mi je nekako uvijek prolazio ispod radara.

Okupili smo se u Vili Garić u Podgariću, izletištu koje je u vlasništvu lokalnoga lovačkog društva, od Zagreba udaljenom oko sat vremena automobilom. Uz kavu i kiflice upoznajemo se sa svojim vodičima i drugim sudionicima. Nas je troje, s nama je još braćni par iz Slavenskog Broda koji je na ovoj avanturi odlučio proslaviti 29. godišnjicu braka - još jedna inspirativna priča u danu koji je takvima obilovao. Naša mala skladna družina sjela je na sedam bicikala, upoznala se s njihovim

funkcioniranjem i izazov je mogao početi. Nakon kratkog testiranja našeg novog električnog prijevoznog sredstva do Spomenika revolucije naroda Moslavine kipara Dušana Džamonje, kreće naš e-bike izazov.

Lekcija iz povijesti

Nakon prvog teškog uspona, vidimo da je ono što nas je na vrhu dočekalo vrijedno svake kapi znoja. Garić grad je utvrda sagrađena tijekom 13. stoljeća uz veliku srednjovjekovnu cestu. Tijekom povijesti izmjenjivali su se brojni vlasnici: ugarsko-hrvatski kraljevi, zagrebački biskupi, slavonski banovi... Važan dio povijesti je razdoblje od 1412. do 1415. godine kad je pripadao Barbari Celjskoj, poznatijoj kao Crna kraljica. U 16. stoljeću Osmanlije su ga zapalili i savnili sa zemljom, nakon čega je prepušten propadanju i zaboravu. No, 20. stoljeće donosi mu renovaciju i danas se može razgledati izvana i upiti dio njegove burne povijesti.

Nakon kratkog predaha uz lekciju iz povijesti vrijeme je da se vratimo na bicikle. Staza više nije toliko strma, sve uzbrdice na koje nailazimo uz opciju "turbo", našeg najboljeg prijatelja na turi, ipak uspijevamo svladati. Krajolik na ruti kojom prolazimo mijenja se iz minute u minutu, šuma se zeleni, potočići žubore... Pred nama su još

prekrasan vidikovac Vis, zatim Humka, najviši vrh Moslavačke gore na 488 metara nadmorske visine, te kilometri i kilometri staza kroz šumu.

I dok je na početku ture najveći izazov bila strma uzbrdica, kasnije se ona činila kao mačji kašalj prema neravnom terenu koji je, natopljen kišom, povremeno prijetio blatnim lokvama, ostrim kamenjem, mokrim lišćem... Svi smo uspješno prošli i najizazovnije dijelove rute te se strmom cesticom, onom istom na koju smo se na početku jedva popeli, sjurili natrag prema Vili Garić.

Taj trenutak kad smo svi sišli s bicikla, skinuli kacige trenutak je ponosa kakav, vjerujem, osjećaju sportaši, maratonci i planinari nakon što osvoje neki donedavno nedostižan cilj. Uz gulaš u Vili Garić Matija otvara aplikaciju i pokazuje nam na karti rutu koju smo prošli, ukupne kilometre i nadmorsku visinu. Jedan od sudionika komentira: "Čini mi se da smo ovdje jeli kiflice i pili kavu prije nekoliko dana, a ne jutros". I ta rečenica sumira sve naše dojmove. Puno avantura i izazova u jednom danu, iskustvo s Moslavačke gore koje ćemo pamtiti.

- | 1. Moslavina
- | 2. Carić grad

| 2. |

A scenic landscape photograph featuring a field of tall, green and yellow flowering plants in the foreground. In the background, a line of trees is visible on the left, and a bright sun is setting on the horizon, casting a warm orange glow across the sky. The sky is filled with wispy, orange-tinted clouds. The word "Medimurje" is written in a white, cursive script across the middle of the image, partially overlapping the horizon and the sky.

Medimurje

NA SJEVERU

Zelena tajna srca Hrvatske

Zašto plavetnilo mora ne zamijeniti zelenilom? Zašto valovi ne bi postali brjegovi? Zašto nesnosno vruće noći ne zamijeniti ugodnijim spavanjem? Ta pitanja, ako je vjerovati statistici, postavlja sve veći broj ljudi. Jer upravo statistika pokazuje da se trendovi polako, ali sigurno mijenjaju. More je i dalje “in”, ali popularnost kontinentalnoj Hrvatskoj nesumnjivo raste.

Možda su želja za novim iskustvima ili svježije noći motiv za odmor na kontinentu, ali garantiramo kako je, barem što se Međimurja tiče, jedan od razloga i izvrsna domaća i hrana i kapljica. Što se ovog drugog tiče, polako, dotaknut ćemo se vina, prvotno mislimo na jedan prirodni sok napravljen od – mandarina i jabuke. Sve domaće, sve 100 posto čisto i sve na policama jedinstvenog dućana – “Štacuna”, ili, kako bi u Dalmaciji

jednostavno rekli, “butige”. Jer, štacun znači – trgovina.

Delicije

“Štacun” je dućan poljoprivredno-prehrambenih proizvoda 20-ak međimurskih poljoprivrednika koji će tijekom godine nuditi više od 150 vrsta različitih sezonskih proizvoda. Radi se o prvom organiziranom kratkom opskrbnom lancu u Hrvatskoj. I, ako ništa drugo, samo radi njega se vrijedi zaletjeti do Čakovca. Na policama je samo domaće, sve proizvedeno unutar 30-ak kilometara od samog dućana.

A ako poželite nešto skuhanu, Međimurje ni tu neće razočarati. Naprotiv, meso z tiblice, turoš, bograč, fiš-paprikaš, trgovci sa zeljem, štrukli, purica s mlincima, šaran na rašljama ili zec na temfanju samo čekaju da

razigraju vaše okusne pupoljke. Za desert je ili tradicionalna međimurska gibanica ili njezina dekonstrukcija ili, pak, jednostavni sladoled s vanilijom koji na visoku gurmansku razinu podižu bučino “črno olje” i sjemenke. Kapljica koja je zaslužila dijeliti stol sa spomenutim delicijama bez sumnje je međimurski pušipel, vino koje se ove godine okitilo srebrom na prestižnoj manifestaciji Decanter World Wine Awards. Topla preporuka.

Ploveći dragulj

Sve kalorije, što krute, što tekuće, valja i potrošiti, a Međimurje pruža izvrsnu priliku za to. Naime, razvoj cikloturizma jedna je od strateških točki razvoja Međimurske županije i zbog toga se puno ulagalo u razvoj biciklističkih staza, oznaka, i, na kraju, dodatne ponude za bicikliste.

| 2. |

| 1. |

Za početnike i sve one koji žele pobliže upoznati kraj preporučuje se biciklistička staza Eko Mura, koja počinje i završava u LifeClass termama Sveti Martin. Odmah nakon početnih nekoliko kilometara dovest će vas do mlina i Mlinarske kuće. Ploveći mlin je dragulj na Muri u Žabniku. Od originalnog nije puno ostalo, no marljivi i poduzetni Međimurci pokupili su ostatke i na temelju njih napravili novi mlin. Vraćen je na Muru 2006. godine i ubrzo je postao najposjećenije mjesto unutar ZKR Mure. Pored njega nalazi se Mlinarska

kuća sa sjajnim interaktivnim muzejom čiji postav "Jen den v živleju mlinara Franca Žalara" vraća posjetitelja u vrijeme kada se za kruh trebalo pošteno naraditi. I to sve zahvaljujući modernoj tehnologiji.

Iz blata i zlata

A kako izgleda spoj virtualnih naočala sa starim metodama pravljenja kruha, ostavljamo vama da se uvjerite. Ne zaboravite pri tome baciti oko i na lebdeći kruh. Biciklistička ruta prati tok rijeke Mure, te vas vodi i preko

Murskog Središća, u kojem se zaustavlja kod spomen-doma rudarstva, a nastavlja do spomen-parka naftaštva u Peklenici. Bogata nalazišta lapora (ugljena) i pekla (sirove nafte), pa čak i zlata u dravskim pijescima osigurala su izreku kako se međimurska priroda stvorila iz blata i zlata. Staza se, potom, odvaja od rijeke Mure preko Podturna i ide prema Vratišincu, te stiže u Selnicu, do jedinstvenog muzeja oldtajmera Šardi. Ruta se nakon toga vraća prema termama. Umorne noge možete odmoriti i opet gladna usta nahraniti u

| 3. |

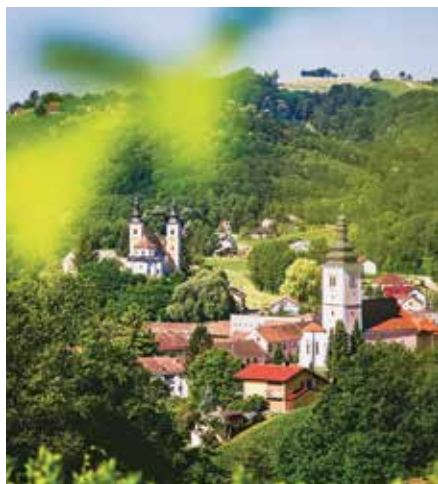

| 4. |

izvršnom okruženju restorana koji nose međimursku oznaku Gurman. Radi se o internoj klasifikaciji koja jamči kvalitetu. U kvalitetnoj ponudi restorana svatko će naći nešto po svom guštu, a neki od njih, pored sjajne hrane i kapljice nude pogleda vrijedne dolaska u Međimurje.

- | 1. Sveti Martin na Muri/ Davorin Mance
- | 2. Čakovec/ Davorin Mance
- | 3. Žabnik/ Bojan Haron Markić
- | 4. Štrigova/Hrvoje Serdar
- | 5. Štrigova/ Hrvoje Serdar
- | 6. Rijeka Drava/ Davorin Mance
- | 7. Međimurje/ Bojan Haron Markičević
- | 8. Međimurska gibanica/ Maja Danica Pečanić
- | 9. Međimurje/ Mario Hlača

| 5. |

| 7. |

| 8. |

| 6. |

| 9. |

Cikloturizam

Raj za bicikliste

Imamo cikloturizam – riječi su iz gotovo svake općine, grada, županije s imalo dobrim cestama i zanimljivim krajolikom kroz koji te iste ceste prolaze. I, da, biciklist neće požaliti ako se odluči upoznati sve kulturološko-prirodne ljepote svih onih krajeva koji “imaju cikloturizam” ili se njime bave. Primjerice, već je otisnuto nekoliko karata s biciklističkim stazama te samo treba nagaziti pedale bicikla.

No, jesu li cesta, lijepa priroda i biciklističke karte dovoljne? U većini slučajeva da, no ako pitate ekipu iz Međimurja – malo morgen!

Zeleni brjegovi i kvalitetan asfalt odavno krase Međimurje i kao takvi privlače bicikliste. No, ono s čime su u Međimurju počeli 2007. godine postavljati ih na samo čelo biciklističke ponude u Hrvatskoj. Ne samo što su ceste posebno

dizajnirane i za automobile i za bicikliste, već se turisti na dva kotača imaju gdje odmoriti, oprati, popraviti svoj bicikl, i napuniti svoj mobitel. I to na jedinstvenim odmorima u Hrvatskoj. Pored toga, cikloturisti su dobrodošli u svaki ugostiteljski objekt, čiji se domaćini trse da ih ugoste i ponosno ističu da njihovi gosti imaju gdje “privezati konja”. No, krenimo redom.

Odmorište za “bike”

S konkretnim razvojem cikloturizma u Međimurskoj županiji krenulo se 2007. godine. I to s primjenom primjera iz Austrije i Švicarske, gdje je ovaj oblik turizma rastao i više od 25 posto godišnje. U sklopu toga, u blizini zgrade Turističke zajednice Međimurske županije niknulo je nešto zanimljivo – bike odmoriste. Jedinstveno u Hrvatskoj i specijalizirano samo za bicikliste!

Postoje tri ovakva odmorista u županiji, a svako sadržava pristup pitkoj vodi, pristup vodi za tuširanje i pranje bicikla, ormariće za odlaganje i čuvanje prtljage, punionicu za e-bike i elektroničke aparate, stalke za parking bicikla, prostor i namještaj za odmor, biciklističke karte na zidu, stalak s tiskanim promotivnim materijalima, set alata za manji popravak bicikla, set najčešćih zračnica, kutiju za prvu pomoć, pumpu za zračnice...

Posebne usluge

Glavni motivi dolazaka cikloturista su: prirodni krajolik, uređena bike infrastruktura, mogućnost dnevnih izleta u Sloveniju, Mađarsku i Austriju. No, najveći mamac je više od 800 kilometara uređenih biciklističkih staza upravo u Međimurju. I vječno se radi na novima. Ubrzo se, naime uvodi i gravel,

| 2. |

| 3. |

odnosno šljunak kategoriju staze, a pored tri velika bike odmorišta, poput ovog u turističkoj zajednici, tu je još dvadesetak manjih po županiji. Za sada je to dovoljno.

Dakle, biciklist se ima gdje odmoriti i oprati, ali gdje može jesti? Međimurje ima rješenje i za to. Naime, to je prva hrvatska regija koja je uvela oznaku kvalitete za cikloturizam. “Cyclist Welcome” podrazumijeva pružanje visoke dodane vrijednosti, odnosno posebnih usluga za cikloturiste u smještanim objektima, restoranima, turističkim agencijama i drugim objektima koje koristi ova vrsta turista. Razina usluge “Cyclist Welcome” je od jednog do pet zupčanika.

Dobra praksa

Trenutno taj znak nosi 78 smještajnih, ugostiteljskih i drugih objekta. On cikloturistima garantira vrhunsku uslugu posebno dizajniranu za njihove specifične potrebe. Ovakvu etiketu i način rada preuzele su kao “know how” i Varaždinska i Zagrebačka županija, te županija Zala u Mađarskoj.

Koliko je opširna, i zapravo precizna turistička ponuda Međimurja za bicikliste svjedoči i činjenica kako se grade i ceste, i to ne samo za domaće, već i za goste. One na dva kotača. Naime, s obzirom na orijentaciju destinacije prema cikloturizmu, a prema načelima dobre prakse destinacijskog menadžmenta u suradnji sa Županijskom upravom za

| 4. |

| 5. |

ceste Međimurske županije te JLS-ima pristupilo se ubrzanoj izgradnji biciklističkih traka i staza uz prometnice.

Međimurje trenutno ima najbolju mrežu asfaltnih biciklistički traka i staza u odnosu na dužinu prometnica u Hrvatskoj. Ostala bike infrastruktura također je na visokoj razini te Međimurje planira postati prva Radreise Region (oznaka ADFC-a) u Hrvatskoj. Zahvaljujući dobroj infrastrukturi bilježi se i pad prometnih nesreća u kojima sudjeluju biciklisti, iako je broj biciklista u prometu

unatrag tri godine čak utrostručen. Radi pozicioniranja bike destinacije Međimurje je bilo uključeno u prve dvije utrke Tour of Croatia, a zbog sistematskog pristupa i zaokruženosti ponude, Međimurje je prošle godine proglašeno top kontinentalnom destinacijom u Hrvatskoj.

| 1. Međimurje/ Davor Rostuhar | 2. Sv. Martin na Muri/ Hrvoje Serdar
| 3. Međimurje/ Bojan Haron Markičević | 4. Međimurje/ TZ Međimurje | 5. Međimurje/ TZ Međimurje
| 6. Međimurje/TZ Međimurje | 7. Međimurje/TZ Međimurje | 8. Međimurje/ TZ Međimurje

| 6. |

| 8. |

| 7. |

Varaždin

GRAD FESTIVALA

Ljudi dođu zbog Špancirfesta, ali uvijek se vrate...

Život je započeo 1999. godine, kao prvi ulični festival u Hrvatskoj. U međuvremenu je postao apsolutni hit Varaždina, a ove godine napunio je svoju 21 godinu. Sada je punoljetan i u Sjedinjenim Američkim Državama.

Špancirfest mu je ime i među najboljim je ljetnim turističkim mamcima koje barokni grad na sjeveru može ponuditi. Štoviše, u dva desetljeća njegove egzistencije Špancirfest je postao sinonim Varaždina, njegove kulture, gostoljubivosti, postajući tako najvažniji turistički brend.

Varaždin je kao destinacija postojao i prije, ali je tek nakon procvata Špancirfesta i grad procvjetao u turističkom smislu. To je i logično jer su preko Špancirfesta, koji je neodvojiv od varaždinskog duha i identiteta, posjetitelji upoznali grad, vidjeli ga u

njegovu najboljem mogućem izdanju – prepunoga glazbe, veselja i posjetitelja u toplini posljednjeg tjedna kolovoza.

No, “Špancirfest, iako najveći, nije jedini turistički adut”.

Najveća atrakcija grada jest povijesna jezgra sama po sebi – lijepa, vrijedna, očuvana i obnovljena. Uz to, tu su i brojni drugi festivali, događanja i sadržaji kojih ima tijekom cijele godine, a koji svi zajedno grade imidž Varaždina kao jedne od najvažnijih kontinentalnih turističkih destinacija.

Posebno zanimljiva je činjenica da se oni koji prvi put posjete Varaždin, i to baš radi Špancirfesta, na kraju vrte u taj grad. Jednostavno otkriju ljepotu ulica, posebnu atmosferu, kao i bogatu ponudu.

Logično, tada pozele vidjeti grad i bez festivalske vreve, pa se vraćaju

Varaždinu na nešto intimnije druženje. Grad je odlično geografski smješten, dobro je prometno povezan sa Zagrebom i ostatkom Hrvatske, ali i Europe, i činjenica da imamo veliki i snažan brend zaista nam sve više otvara vrata za sve bolje turističke rezultate. Vidjeti grupe, obitelji i individualne posjetitelje kako istražuju Varaždin odavno nije neobično, no u posljednjih nekoliko godina broj inozemnih posjetitelja, posebice onih koji dođu samostalno, zaista je velik.

A, koliko je Špancirfest zapravo uzeo maha, najbolje govore brojke. Ove je godine, naime, kroz festival i varaždinske ulice prošlo više od 300 tisuća ljudi. I to u deset festivalskih dana. One koji prvi put zakoraće živopisnim ulicama baroknoga grada iznenadit će možda (pre)veliki šušur, ali tako vam je to na kontinentu. Kad se feštaje – onda se feštaje. Još kad

| 2. |

| 3. |

| 4. |

se tome pridodaju topli i susretljivi domaćini, zabavi nikad kraja.

Varaždinci će s ponosom kazati kako su već navikli na gužve, dok gledaju rijeke ljudi koje su okupirale cijelu povijesnu jezgru. Špencirfest se iz godine u godinu širio, a s njim i masa posjetitelja koja se prelila po svim trgovima, parkovima i trgovinama.

Svako izdanje Špencirfesta po nečemu iskače iz okvira na koje smo naviknuli. Festival je opstao i izrastao do današnjih razmjera upravo zbog

toga što je bio spreman na promjene, inovacije, iskušavanje novih smjerova i hrabrost, kad je to trebalo. Stoga je vrlo nezahvalno i, zapravo, nemoguće istaknuti najbolje izdanje Špencirfesta.

Ipak, koliko god Špencirfest bio atraktivan, ljudi ne zaboravljaju sam grad Varaždin. I što je to što bi valjalo vidjeti jednom kad se vrate? U neko mirnije doba, mimo samog festivala? U jezgri bi zasigurno vrijedilo guštati, ali ne kao dio ljudske festivalske rijeke, nego onako, za sebe.

Varaždin sustavno već godinama razvija kulturno-turističke sadržaje kojima privlači sve više posjetitelja iz Hrvatske i inozemstva. Često se za njega koristi sintagma “grad festivala” koja dobro opisuje važan dio ponude.

Uz Špencirfest, tu su i Varaždinske barokne večeri, jedan od najeminentnijih festivala te vrste u svijetu, a gotovo svakog mjeseca u Varaždinu se održava neko zanimljivo festivalsko ili neko drugo događanje – istaknimo kazališni festival “Tjedan smijeha” u ožujku, “Festival multimedije

| 5. |

| 6. |

| 7. |

| 8. |

| 9. |

– MOP Špancirfest” u svibnju, “Internacionalni festival animiranog filma djece i mladih” krajem svibnja, “Ljeto u Varaždinu” od lipnja do sredine kolovoza, “Festival varaždinskih dvorišta” i “Drava festival” u srpnju, “Trash film festival” u rujnu, “Kliker festival” u listopadu, Međunarodni sajam “Lov, ribolov, priroda i turizam”, također u listopadu.

Uz to, Advent u Varaždinu sve je popularnija manifestacija koja pruža autentičan doživljaj blagdana, a tu su još i brojna druga događanja tijekom godine. Gradski muzej, HNK u Varaždinu i Kerekesh teatar sa svojim izvrsnim programima...

Tako, ako se i vratite, sigurno vam neće biti dosadno.

| 10. |

| 1. Varaždin/ Domagoj Blažević | 2. Varaždin/ Julien Duval | 3. Varaždin/ Darko Gorenak
| 4. Varaždin/ Dražen Stojčić | 5. Varaždin/ Darko Vurušić | 6. Varaždin/ Ivo Biočina | 7. Varaždin/ Sergio Gobbo
| 8. Varaždin/ Darko Vurušić | 9. Varaždin/ Domagoj Blažević | 10. Varaždin/ Ivo Biočina
| 11. Varaždin/ Davorin Mance | 12. Varaždin/ Ivo Biočina | 13. Varaždin/ Domagoj Blažević

| 11. |

| 12. |

| 13. |

A scenic landscape photograph featuring a large, light-colored stone castle with multiple towers and a central spire, perched atop a hill. The hill is covered in dense forest with trees displaying vibrant autumn foliage in shades of yellow, orange, and red. A calm body of water in the foreground perfectly reflects the castle and the surrounding trees. In the immediate foreground, tall green reeds or grasses are visible, partially obscuring the water. The sky is a clear, bright blue. The overall atmosphere is peaceful and picturesque.

Dvorci Zagorja

SREDNJI VIJEK

Otplovite u svijet bajki

Dvorac Veliki Tabor, Desinić

Kad prilazite Velikom Taboru, na trenutak vam se učini kao da ste u bajci ili barem crtiću. Okrugle kule i crveni krovovi ovog, jednog od najbolje sačuvanih srednjovjekovnih i renesansnih utvrđenih gradova u kontinentalnoj Hrvatskoj, sve su ono što zamišljate da jedan dvorac mora biti. A kada čujete legendu koju kriju njegovi zidovi, bajka postaje još stvarnija.

Sin uglednoga grofa Celjskog, Fridrik, ludo se zaljubio u pučanku Veroniku. Njegov je otac bio protiv mladih ljubavnika i učinio je sve da ih razdvoji, a na kraju je Veroniku i pogubio. Tužna bajka.

Uz najavu, u dvorcu je moguće dogovoriti tematske obilaske, s

naglascima na povijesti, arhitekturi, legendama...

U samom dvoru često se priređuju i izložbe, a domaćin je i Tabor film festivala.

Dvorac Oršić, Gornja Stubica

Kako su živjeli plemići i velikaši, a kako seljaci? Kako su provodili dane i što je naposljetku ponukalo seljake da se pobune zbog svojeg potlačenog položaja?

Jedinstven uvid u ovaj uzbudljiv dio hrvatske povijesti krije dvorac Oršić u Gornjoj Stubici, u kojem je smješten i Muzej seljačkih buna, a nedaleko od njega je i slavna Gupčeva lipa, jedini preživjeli svjedok povijesne bune.

Dvorac je odlično očuvan, a postav muzeja sastoji se od nekoliko

zbirki: kulturno-povijesne, likovne, etnografske, arheološke, zbirke zagorskog suvenira, zbirke razglednica i fotografija, zbirke oružja i opreme, zbirke Viktorije Oršić, a ovdje su pohranjeni i arheološki nalazi sa staroga grada Konjščine.

Svake se godine oživljava povijest kostimiranom bitkom kod dvorca, što je idealna prilika za posjet!

Trakošćan, Bednja

Bez sumnje jedan od najljepših, a vjerojatno i najljepši hrvatski dvorac nalazi se na brežuljku, okružen bajkovitom šumom i jezerom. Odlično očuvan, ne samo kao objekt nego i svjedok vremena i života njegovih vlasnika tijekom povijesti.

Utvrda iz koje je nastao dvorac koji

| 2. |

danas znamo kao Trakošćan nastala je još u 13. stoljeću, a pod tim se imenom spominje već u 14. stoljeću. Tijekom burne povijesti nadograđivao se i mijenjali su se vlasnici, no najveći dio povijesti iz njega su vladali grofovi Drašković, koji su mu i dali današnji prepoznatljiv izgled i pečat.

Polovinom 19. stoljeća Juraj V. Drašković grad obnavlja u rezidencijalni dvorac, a parkovni okoliš pretvara u romantičarski perivoj. Iduće generacije povremeno borave u Trakošćanu sve do 1944., kada je dvorac nacionaliziran.

Dvorac Miljana, Miljana

Čak i ako ne uspijete dogovoriti obilazak interijera dvorca koji je u privatnom vlasništvu, toliko je slikovit da se isplati navratiti do njega prigodom obilaska Zagorja i vidjeti ga barem izvana.

Kako stoji na stranicama TZ-a Kumrovec - Desinić - Zagorska sela, gradnja dvorca počela je krajem 16. stoljeća pod vlasništvom obitelji Ratkaj. Građen je od lomljenoga kamena i opeke, a koncipiran je kao četverokrakli objekt s unutrašnjim dvorištem što ga zatvaraju krila nejednake širine i visine. Osim glavne zgrade, dvorac čine i gospodarske zgrade, vrtovi i perivoj.

I interijer krije vrijedne umjetničke dokumente vremena u kojem je dvorac nastajao, tako da je Miljana jedan od najuređenijih i najuščuvanijih dvoraca u Hrvatskoj.

Dvorac Oršić, Bistra

Izgrađen je krajem 18. stoljeća u baroknom stilu, a dao ga je napraviti Krsto Oršić kao ljetnu obiteljsku rezidenciju. Sadašnji izgled dvorca neznatno je izmijenjen u stilu i originalnosti, i to 1947. godine, kada je sredstvima UNICEF-a adaptiran za

namjenu dječjeg oporavišta, odnosno odmarališta.

Danas se u dvorcu nalazi Specijalna bolnica za kronične bolesti dječje dobi. U kompleksu dvorca nalazi se kapelica svetog Josipa, također građena u baroknom stilu, s naročito naglašenim korom i orguljama koje je izradio čuveni graditelj orgulja iz Celja Franjo Šulc. U ovalnoj dvorani su vrijedna intarzirana vrata i oslikani zidovi i strop. Zatvoren je za razgledavanje, osim izvana, jer je u njemu smještena bolnica.

| 1. Trakošćan/ Darko Vurušić | 2. Veliki Tabor/ Zoran Jelača | 3. Trakošćan/ Sergio Gobbo
| 4. Dvorac Oršić/ Ivo Biočina | 5. Dvorac Oršić/ Ivo Biočina | 6. Dvorac Miljana/ Ivo Biočina
| 7. Dvorac Miljana/ Ivo Biočina

| 3. |

| 4. |

| 5. |

| 6. |

| 7. |

Zdravstveni turizam

TERME

Učinite nešto za sebe

Prije nekoliko mjeseci poslovno sam bila u Bathu, šarmantnom gradiću koji se smjestio u Somersetu na jugozapadu Engleske. Ljubazni domaćini proveli su nas turistički po gradiću o kojemu je u svojim romanima pisala i prominentna britanska književnica Jane Austen.

Brzo sam doznala da su najveći ponos Batha - rimske toplice po kojima je grad i dobio ime. Naime, Rimljani su sagradili kupke i rimski hram na okolnim brdima Batha u dolini rijeke Avon, oko toplih vrela, koje su jedini takav prirodni izvor Velikoj Britaniji.

Njihove rimske terme, latinskog naziva Aquae Sulis, ekvivalent su našim Aquae Iasae, arheološkom lokalitetu u Varaždinskim Toplicama.

Imamo čak 222 izvora zdravlja

Dok je Trevor Jones, zaljubljenik u arhitekturu i turistički vodič po Bathu, nabrajao benefite toplica, opisujući tu čudesnu vodu, nesvjestan da mi u Hrvatskoj imamo čak na 222 odredišta pronađene blagodati poput ljekovitog blata, čistog mora visokog stupnja saliniteta, ljekovite termalne vode, posebne vrste ljekovite nafte – naftalan, koju čak imamo jedini u Europi, ja sam u glavi već kovala planove, spajala nadolazeće slobodne dane i vikende razmišljajući gdje da se uputim na jednu brzinsku regeneraciju. Na wellness? Masažu? Toplice?

Dvojila sam između izleta na obalu ili nečeg u kontinentalnom dijelu Hrvatske. Već dugo želim posjetiti najveću spa zonu u regiji, onu malološinskog hotela "Bellevue", koja se prostire na 2500 četvornih metara, čija je spa clinic dobitnik nagrade za izvrsnost u kategoriji Best Destination Spa 2018. za Condé Nast Johansens.

Opuštajući vikend

Ali Bizovačke toplice su mi puno bliže, a njihov Aquapolis ima 11 bazena i niz vodenih atrakcija te finsku saunu, ili, pak, LifeClass terme "Sveti Martin"

koje imaju najsuvremeniju wellness oazu u kontinentalnoj Hrvatskoj na 1800 četvornih metara, a termalna voda termi se već 100 godina koristi u svrhu unaprjeđenja zdravlja. Ako to iz opuštajućeg vikenda pretvorim u zabavan vikend i povedem nećake, ništa od glinenih maski i sauna – trebaju mi bazeni. Možda Terme Jezerčica, Tuhelj, Selce...

Vrata naših termi otvorena su cijelu godinu. U njih se ulaže, nemaju probleme s kadrovima, ostvaruju plus u rezultatima i prihodima, pa i do 20 posto. Ljeto je za njih najjača sezona, a njihov proizvod vrlo je konkurentan u odnosu na okolne zemlje koje razvijaju wellness i spa u kombinaciji s kongresnom ponudom.

Gostiju sve više

Lječilište Bizovačke toplice, nadomak Osijeka, raspolaže s najtoplijom vodom od svih hrvatskih termi. Prvi izvor je na dubini od preko 1800 metara gdje se voda nalazi 96 Celzijevih stupnjeva drugi je nešto hladniji – „tek“ na 85 stupnjeva. Voda je bogata mineralima, te su gosti već prepoznali njezinu ljekovitost i redovito se tamo vraćaju.

Tuheljske toplice također su drage stranim gostima što se jasno vidi na rastu popunjenosti iz godine u godinu.

Popularnost raste i Termama Jezerčica, a Terme „Sveti Martin“ okrenule su se

posve zelenoj nabavi, te gomilu namirnica nabavljaju od domaćih proizvođača iz Međimurja što gosti, kako domaći tako i strani itekako cijene.

Voda iz dubina definira sve naše terme. U Varaždinskim je toplicama ona obogaćena sumporom. Miris pokvarenih jaja možda odbija, ali zato voda (topla) obiluje ljekovitim odlikama. U Lipiku i tamošnjim toplicama, voda (također topla), pak, nema miris, ali je okus specifičan. Kao da pijete mineralnu kojoj su mjehurići ishlapjeli. No, i ovdje je njena ljekovitost dokazana. Dovoljno za put pod noge u terme i lječilišta kontinentalne Hrvatske.

- | 1. Tuheljske toplice/ Hrvoje Serdar
- | 2. Tuheljske toplice/ Hrvoje Serdar
- | 3. Terme Sv. Martin na Muri/ Hrvoje Serdar

| 2. |

| 3. |

Medvednica

PLUĆA ZAGREBA

Planina stopljena s gradom

Da nije Medvednice Zagreb ne bi bio ono što jest, bitno bi izgubio na atraktivnosti. Medvednica je rijedak primjer da park prirode ulazi u glavni grad.

Toliko je brdo blizu gradu da postoji i proljetna utrka, Boroša, koja starta s Jelačićeva trga i vodi do vrha, do Sljemena. Tih gotovo četrnaest kilometara, od toga većinom uzbrdice, pri kraju sasvim oštire, oni najbrži istrče za manje od sata, onima u lošoj formi do tornja treba oko sat i 40 minuta.

Gužve vikendima

Sljeme, vrh, ima 1033 metra. Nekako se među Zagrepčanima, makar onima koji Medvednicu niti znaju niti posjećuju, uvriježilo da kad kažu Sljeme misle na cijelo brdo, ne na sam vrh. Sljeme i Medvednica među onima koji Medvednicu jedva da primjećuju

odavno su sinonimi, inačice. S druge strane, zahvaljujući činjenici da je gotovo stopljena sa Zagrebom, Medvednica je i najposjećenija hrvatska planina.

Medvedničke su šume oduvijek bile iznimno važne za život njezinih ljudi. Još je i danas poznata narodna zagonетка:

U proljeće te odmaram, ljeti te hladim, jeseni te hranim, a zimi te grijem. Sve su to za stanovnike podsljemenskih mjesta još donedavno činile medvedničke šume.

Tu su sakupljali drva za ogrjev, točno znajući koje drvo najbolje gori, a od kojeg je najbolje praviti ugljen; u proljeće su sakupljali mlade izdanke zeljastih biljaka pune vitamina toliko potrebnih nakon dugih zima, ljeti šumske jagode, kupine, maline i borovnice, a u jesen gljive i izdašne plodove kestena, šipka, lješnjaka, drenjine...

Međutim, ljudi su oduvijek u šumsko carstvo ulazili s oprezom i strahopoštovanjem, jer su vjerovali da u njemu žive mnoga čarobna bića, dobronamjerna prema onima koji poštuju njihov svijet, a nemilosrdna prema onima koji ga ne poznaju ili na bilo koji način oskvrnjuju.

Narodna je mašta tako u granju, lišću i cvjetnim grmovima često vidjela malenog šumskog čovjeka, zvanog Mucko ili Žirek, koji koristi sok iscijeđen od cvjetova ljutog žednjaka kako bi postao nevidljiv i stopio se s jedinstvenim oblikom šume. Nije volio da ga znatiželjnici slijede i nesmotrene bi šumske posjetioce koji bi to pokušali, uvijek naveo na krivi put, te bi se izgubili u šumi. Posebno su čarobnima smatrane hrastove šume u kojima rastu zvončići bilo koje vrste, jer

| 2. |

| 3. |

| 4. |

| 1. |

svi zvonasti cvjetovi svojim zvonom privlače vile.

Planina bez medvjeda

Planina se širi od Podsuseda, zagrebačkog jugozapada prema sjeveroistoku, do naselja Sveti Matej – Laz; kraljeznica Medvednice dugačka je 42 kilometra. Nastala je izdizanjem tla, njezine su padine, pogotovo one okrenute Zagorju, prilično strme. U podnožju ima termalnih izvora poput onih u Stubičkim toplicama, izvora u Sutinskom, kod Dubrave u Gornjem Stenjevcu, u zagrebačkom parku Ribnjak. Medvednica je u prošlosti dva puta bila pod morem, otok u Panonskom moru, otud i njezine špilje. Uz Veternicu, najpoznatija je Velika peć, na istočnom dijelu planine. U parku je osam posebnih rezervata šumske vegetacije.

Na Medvednici, unutar parka prirode, tri su zakonom zaštićena stabla – dvije stare tise, jedna kod Horvatovih stuba, druga na Šupljaku te Gupčeva lipa u Gornjoj Stubici.

Najveći dio raznolikih biljki u zoni je bukovih šuma. Više od 80% parka prirode prekriveno je s 12 različitih šumskih zajednica, tamo je više od 1200 biljnih vrsta. Nekad je u šumama po Medvednici bilo vukova, risova, medvjeda. Danas je gore divljih svinja, srna, lisica, kuna, zečeva ...

Prije dvije godine na Medvednici je viđena divlja mačka, pretpostavlja se da ih je malo, ali ih još uvijek ima. Zadnji medvjed, prema dostupnim zapisima, na Medvednici je ubijen u srednjem vijeku. Medvednica je planina bez medvjeda.

Šišmiša je zabilježeno 24 vrste. Možete ih za proljeća, ljeta i rane jeseni vidjeti u Veternici, špilji u kojoj su pronađene i medvjede kosti. Podzemni kanali Veternice duži su od sedam kilometara, među najdužima je u Hrvatskoj.

Gore se gnijezdi oko sedamdeset različitih vrsta ptica. Neandertalski pračovjek svoje je sklonište pronalazio u špilji Veternica. Na Medvednici su i dvije srednjovjekovne utvrde, sagrađene na njezinim istaknutim vrhovima. Na krajnjim rubovima gore su dva grada – na zapadu je Susedgrad, na istoku Zelingrad, na sredini planine, na vrhu Mali Plazur je stari Medvedgrad kojega je lako vidjeti kad se put Medvednice pogleda iz Zagreba. Samo podignite pogled...

| 1. Medvedgrad/ Zoran Jelača | 2. Špilja Medvednica/ Alan Čaplar | 3. Sljeme/ Alan Čaplar | 4. Šestine/ Alan Čaplar | 5. Medvedgrad/ Alan Čaplar
| 6. Sveti Jakob/ Alan Čaplar | 7. Medvedgrad/ Alan Čaplar | 8. Medvednica/ Joško Fabris | 9. Gorsko zrcalo/ Alan Čaplar
| 10. Činovnička livada i Tv toranj/ Alan Čaplar

| 5. |

| 6. |

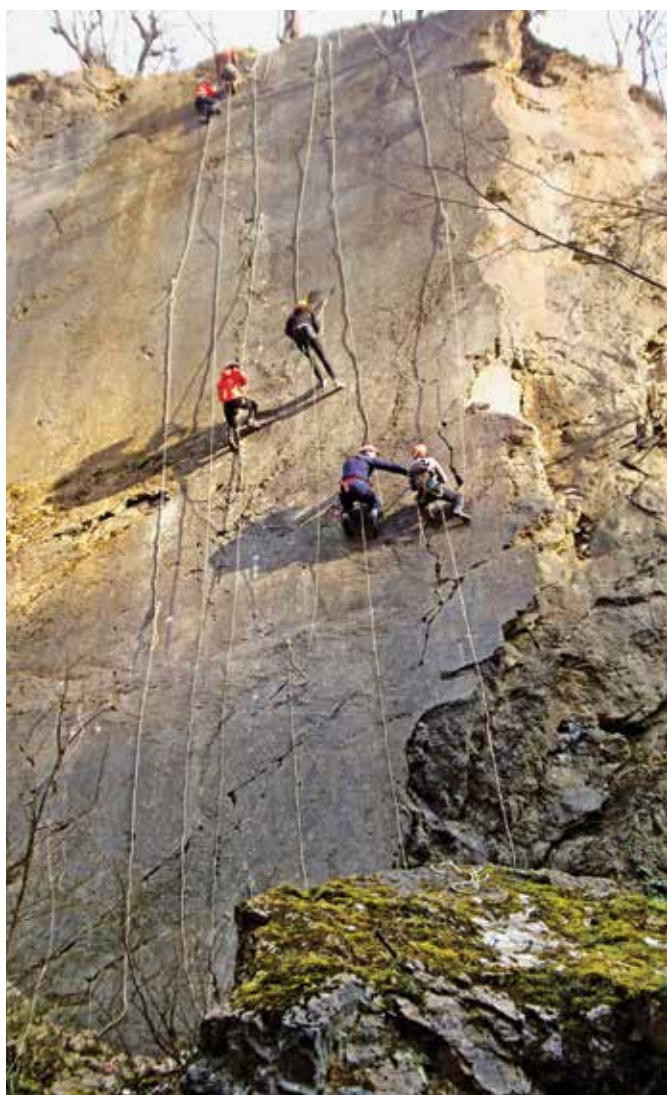
| 7. |

| 8. |

| 9. |

| 10. |

Zagreb

ZA SVAKOG PONEŠTO

Pronađite muzej po svom guštu

Zagreb je grad s najvećim brojem muzeja po glavi stanovnika, tvrdi Turistička zajednica grada Zagreba. Od onih tradicionalnih poput Muzeja suvremene umjetnosti, Arheološkog muzeja i Muzeja umjetnosti i obrta pa do onih neobičnih koji se posljednjih nekoliko godina sve više otvaraju. Ako se pogleda broj posjetitelja, čini se da su publici ovi posljednji sve zanimljiviji. Turisti koji posjećuju Zagreb pitat će vas jeste li bili u Muzeju prekinutih veza ili Muzeju iluzija, a oni zagriženi za trendove raspitivat će se i o Muzeju mamurluka, prvom otvorenom u svijetu. Dakle, ima ih. Na vama je samo da se odlučite...

Muzej psihijatrijske bolnice Vrapče

Muzej psihijatrijske bolnice Vrapče prvi je muzej medicine u Hrvatskoj, otvoren 2014. godine na 135. obljetnicu bolnice. Osim što predstavlja bogatu povijest

Klinike za psihijatriju Vrapče, na iscrpan način prikazuje i razvoj psihijatrije u Hrvatskoj. Tako se ovdje može pronaći prva povijest bolesti iz 1879. godine s dijagnozom “manija” koju su postavili doktori u tada Kraljevskom zemaljskom zavodu za umobolne u Stenjevcu, rani masivni EEG uređaji, elektrošokeri (uređaji za elektrokonvulzivnu terapiju), “luđačke košulje” („stezulje“) i uniforme časnih sestara koje su bile prethodnice današnjim medicinskim sestrama. Muzej je osmislio pokojni ravnatelj bolnice, profesor Vlado Jukić, koji je godinama smišljao njegov postav i sakupljao zanimljive eksponate. Smješten je u maloj zgradi koja je nekad bila skladište za namirnice, a osmišljen je tako da posjetitelji prođu kroz sve “faze” liječenja pacijenta – od ulaska u čekaonicu, dolaska k liječniku, prolaska kroz radnu terapiju i, na kraju, izlaska iz bolnice.

Muzej mamurluka

Kako su Hrvati prema gotovo svim statistikama u samom svjetskom vrhu po konzumaciji alkohola, moglo se očekivati da će baš u Hrvatskoj biti otvoren prvi u svijetu Muzej mamurluka. Kao zemlja koja voli zaviriti na dno čašice, imamo sasvim dovoljno priča, kako zabavnih, tako i onih poučnih, koje bi mogle biti pretočene u muzejske eksponate. Vlasnici prvog Muzeja mamurluka vodili su se sličnom mišlju kad su u prosincu prošle godine odlučili otvoriti prostor u kojem će sakupljati iskustva pijanstva i interaktivno, uz pomoć “pijanih naočala”, pokazati kako to izgleda kad se s više od dva posto alkohola u krvi sjedne za volan automobila. Njihova ideja nije bila promocija alkoholizma, rekla nam je Mikelić ozbiljno se odmićući, nego napraviti mjesto gdje

| 2. |

| 1. |

| 3. |

| 4. |

će se ljudi moći zabaviti, nasmijati i naučiti ponešto o alkoholu. U manje od dva mjeseca muzej je posjetilo više od 1400 ljudi, a o njima su pisali i mnogi strani mediji poput Lonely Planeta, CNN-a, New York Posta, Daily Mails i mnogi drugi. Muzej je koncipiran kao "pijano vraćanje kući iz bara" - prva sekcija je "ulica" ukrašena muralima i grafitima, zatim "ogledala" koja imitiraju izloge trgovina, "vrt" i zadnja je "soba" gdje pijani odlazimo spavati i mamurni se budimo. Svaki posjetitelj na ulazu muzeja dobiva tri strelice i mogućnost "pijanog" gađanja u centar pikado ploče za besplatan ulaz. Oni kojima to ne uspije, za utjehu dobivaju ličku rakiju.

Muzej iluzija

Kad je 2016. godine zagrebački Muzej iluzija otvorio svoja vrata, malo tko je mogao čak i sanjati da će danas on biti uspješna franšiza koja se proširila na Zadar, Beč, Ljubljano, New York, Dubai, Oman i mnoge druge svjetske gradove. Iako se njegovi "pipci" nalaze diljem svijeta, začetnik svjetskog trenda Muzeja iluzija nalazi se upravo u hrvatskoj metropoli, udobno smješten u Ilici 72. Stalna postava muzeja ima

više od 70 eksponata, od iluzije stolice, glave na pladnju, sobe ogledala i ames sobe (u jednom kutu stoji div, a u drugom patuljak). Eksponati su vrlo interaktivni i pozivaju na igru, a postav se često mijenja, s obzirom na događaj ili doba godine (npr. eksponati su bili prilagođeni proslavi Noći vještica, a cijeli muzej "pretvara" se u Muzej realnosti kad se slavi rođendan UNICEF-a). Muzej iluzija jedan je od najposjećenijih zagrebačkih muzeja, a njegova je želja poljuljati vam povjerenje u osjetila, oduševiti vas, pomalo zbuniti, ali i educirati. Posjet ovom muzeju avantura je za sva osjetila.

Muzej vlakića

Jeste li znali da se najveća maketa željeznice u jugoistočnoj Europi nalazi u Zagrebu? Točnije, u prostorijama Gundulićeve 4 gdje se od 2015. godine nalazi Muzej vlakića – Backo Mini Express. Muzej se nalazi na oko 300 četvornih metara površine na kojem 150 lokomotiva istodobno prometuje na 1500 metara tračnica. Začetnik pete najveće europske makete željeznice je Antun Urbić zvan Backo, koji je sa suradnicima tijekom više od pet

godina marljivo pretvarao dječjački san u realnost. Maketa je gotovo 85 posto hrvatski proizvod, proteže se na nekoliko etaža, i to na visini od gotovo tri metra pa sve do deset centimetara ispod površine (dio vlakova vozi ispod razine poda te prolaze posjetiocima ispod nogu). Za potpuni doživljaj, u prostoru se simuliraju razne meteorološke pojave poput zvuka kiše i grmljavine, a posebno je zanimljivo vidjeti autentičnu vizuru Zagreba, od glavnog željezničkog kolodvora i čovječuljaka koji se žure na posao do Sljemenske staze s minijaturnim skijašima i radnika koji se brinu o održavanju staze.

Muzej Zagreb 80-ih

Sjećate li se vremena kad su svi vozili fićeke i Tomose, igrali Space Invaders na Commodoreu 64, skrivali ispod kreveta erotske časopise i bili potpuno spremni u slučaju da dođe do nuklearnog rata? Bile su to, dakako, 80-e godine prošlog stoljeća kad su u Hrvatskoj najveći glazbeni hitovi bili "Đuli" i "Rock me", čitali su se Start, Danas i "Štefica Cvek u raljama života", svjetskim top listama dominirali su bendovi poput Queen, a-ha, Duran Duran, a posljednji modni krik bile su velike frizure, šljokice i što kričavije odjevne kombinacije. U Zagreb 80-ih možete zakoračiti ako se zaputite do Radićeve 34, gdje se, posljednje tri godine, smjestio vremeplov koji vas vraća u ne tako davnu prošlost. Muzej Zagreb 80-ih prostire se na šest prostorija koje rekonstruiraju kako su tada izgledali dnevni boravak, kuhinja, spavaća soba i uredska soba. Mnogi predmeti darovani su muzeju, a iza svakog od njih stoji jedinstvena priča. Svi su pozvani odigrati videoigru na crno-bijelom televizoru, isprobati ludu modnu kombinaciju, zaviriti u drvene

komode i ovjekovječiti svoj obilazak fotografijom u legendarnoj Zastavi 750.

Muzej prekinutih veza

Muzej začetnik “neobičnih zagrebačkih muzeja” jest Muzej prekinutih veza, koji je oduševio Hrvate 2006. godine, a ubrzo i ostatak svijeta (2016. godine otvoren je stalni postav i u Los Angelesu). Muzej je prvo privukao medijsku pozornost kao putujuća izložba, potom je dobio stalni postav u Zagrebu i Los Angelesu, a osvojio je i prestižnu nagradu Kenneth Hudson za najinovativniji muzej u Europi 2011. godine. Osmišljen je kao koncept oporavka od ljubavnih prekida, i to tako da neuspjeli romantici muzeju doniraju vlastite predmete, uspomene i podsjetnike na vezu, s nadom da će time bol nakon emocionalnog sloma biti barem malo manja.

Muzej torture

“Možete me baciti u okove, možete me mučiti, možete čak i uništiti ovo tijelo, ali moj um nikada nećete utamničiti.” Ovaj citat Mahatme Gandhija koji stoji na ulazu u zagrebački Muzej torture svojevrsno je “upozorenje” posjetiteljima da se pripreme na ono što slijedi, ali i da ne zaborave da je tortura, iako najčešće tjelesno, često i mentalno sredstvo kažnjavanja. Prvi ovakav muzej u Hrvatskoj broji oko 70 instrumenata i sprava za mučenje, a uz zamračenu atmosferu i glazbenu podlogu dostojnu horor filma, muzej napada sva vaša osjetila, ne dajući vam da se i na

trenutak opustite. Najupečatljivije sprave su svakako Iron Maiden ili Nirnberška djevica - najokrutniji način kojim se u srednjem vijeku mučilo osuđenike, zatim pendulum, odnosno sjekira koja se njiše i svakim zamahom spušta sve niže, te giljotina, brnjica, kruna Matije Gupca, maska srama, rastezalo...

Muzej čokolade

Ljubitelji čokolade konačno su došli na svoje kad se potkraj studenog u Zagrebu otvorio Muzej čokolade u kojem je jestiva čak i ulaznica (ulaznica je ujedno i degustacijski kit koji omogućuje degustaciju devet vrsta čokolade kroz Muzej). Sladak obilazak počinje u prašumama Srednje Amerike uz isprobavanje zrna kaka i učenja o povijesti kakaovca. Zatim se kreće prema 16. stoljeću kada su konkvistadori pokorili indijanska plemena i donijeli kakao u Europu. Tada se čokolada koristila samo na dvoru i bila je rezervirana samo za bogatiji sloj. Još uvijek nije bila slatka, a konzumirala se u obliku likera. Tek se u 19. stoljeću počinje konzumirati čokolade slična onoj kakvu danas imamo. Muzej čokolade jedinstveno je iskustvo u kojem se svi eksponati moraju dotaknuti, pomirisati, degustirati i, na kraju, u njemu uživati. Prostorije su pomno dizajnirane, izgledaju kao scenografije iz holivudskog filma dostojne da se u njima fotografirate za društvene mreže.

| 8. |

| 9. |

| 10. |

| 1. Zagreb/ Zoran Jelača | 2. Muzej Vrapče/ Davor Pongračić, Hanza media
| 3. Muzej Vrapče/ Davor Pongračić, Hanza media | 4. Muzej mamurluka/ Marko Todorov, Hanza media
| 5. Muzej iluzija/ Boris Kovačev, Hanza media | 6. Muzej vlakica/ Tomislav Krišto, Hanza media
| 7. Muzej 'Zagreb 80-ih'/ Sandra Šimunović, Hanza media
| 8. Muzej 'Zagreb 80-ih'/ Sandra Šimunović, Hanza media | 9. Muzej torture/ Darko Tomaš, Hanza media
| 10. Muzej torture/ Darko Tomaš, Hanza media

| 7. |

Karlovac

ČETIRI LJEPOTICE

Dobra, Kupa, Korana i Mrežnica. I to nije sve...

Hajde, skoči!

Pogledao sam dolje. Istina, nisam toliko star, ali moj cvijet više nije u tolikoj mladosti da mu se latice ne bi razletjele prilikom udara o vodu.

Sunce je visoko na nebu. Temperatura i dalje raste. A, odsjaj od površine zaslijepljuje.

Cener, cener...

– Neka me ono pivo od fratara sačuva od kakve nesreće, ako već neće vlastita luda glava – pomislio sam i već sljedeći trenutak sam letio (padao) kroz zrak. Sve je trajalo malo manje od sekunde, ali u mojoj glavi ih se naredalo barem nekoliko. U treptaju oka sve je bilo gotovo. Izronio sam i pomislio kako valjda nije najveća visina s koje je ovaj fetivi Dalmatinac skočio bila ona koja ne vodi u more već u – rijeku.

Ne možeš doći u Karlovac ljeti i ne skočiti s cenera – kazali su mi. Cener, cener... Što je cener – pitao sam se. Na kraju se ukazao i on/ona – skakaonica na Foginovu kupalištu, najpopularnijem okupljalištu stanovnika Karlovca i njihovih gostiju. Na zelenoj ljepotici Korane kupaju se oduvijek, i generacije su svoje prve zaveslaje, skokove, zarone, čak i poljupce, doživjele upravo na prostoru koji danas okupira Foginovo kupalište.

Iako je, kazat ćemo tako, kontinent u pitanju, "state of mind" jednak je onome na obali. Posjetili smo Karlovac krajem lipnja, i kupalište je bilo puno sve do zalaska sunca. Vjerujemo da je tako i na preostalim ljepoticama Karlovca – Dobri, Kupi i Mrežnici.

Kako na obali svatko ima omiljenu plažu, tako svatko u Karlovcu ima

svoju omiljenu rijeku na kojoj gušta, bilo ljeti ili zimi. U mom slučaju Korana se pokazala kao izvrsna domaćica. Smaragdnazelena voda bila je s deset metara visine naprasno sletjela u nju. Što se temperature tiče bila je – taman. Paze Karlovčani da Korana nije previše brza, ali ni previše spora.

Franjevačko craft pivo

Ljeto u Karlovcu, stoga, osim što je zeleno, ujedno je i osvježavajuće. A, osim rijeka, koje hlade tijela, nepce će "rasfriškati" i spomenuto pivo. Craft pivo prave fratri iz franjevačkog samostana pokraj crkve Presvetog Trojstva.

Lako ćete ih naći, baš zbog spomenute crkve koja je u centru stare karlovačke Zvijezde kao jedan od glavnih putokaza. Neizostavan je dio svakog obilaska

| 2. |

Nije Karlovac kraj autoceste, već je autoput pokraj Karlovca. I apsolutno je šteta ne sići s njega i napraviti đir po svemu što se nudi – od Zvijezde, preko Aquatike (slatkovodni muzej) i Turnja (Muzej Domovinskog rata), parkova i perivoja, sakralne baštine, gradskog muzeja i staroga grada Dubovca... E, da, i pivo!

grada, koji posve nepravedno služi kao GPS oznaka i najčešće se spominje u kontekstu autoceste. Jer, kada si "doš'o do Karlovca, skoro si u Zagrebu" ili si se "jedva odmakao" od metropole kada prođeš izlaz za grad na četiri rijeke. No, vrijeme je za novosti. Nije Karlovac kraj autoceste, već je autoput pokraj Karlovca. I apsolutno je šteta ne sići s istog i napraviti đir po svemu što se nudi – od Zvijezde, preko Aquatike (slatkovodni muzej) i Turnja (Muzej Domovinskog rata), parkova i perivoja, sakralne baštine, gradskog muzeja i staroga grada Dubovca...

E, da, i pivo. Ako imate sreće, pa naletite u vrijeme kada su franjevci, na čelu s gvardijanom i župnikom Krunoslavom Albertom, već pivo ulili u boce i pustili ga da se ohladi, onda se nemojte misliti ni trenutka. Odmah rezervirajte obilazak samostana (ima se što vidjeti, vjerujte mi) te ih zamolite da kao okrepju ponude i pивske kiflice i perece.

Franjevci četiri puta godišnje izbace oko 600-tinjak boca, a osim piva tu su i suvenir, primjerice, pivske krige, soljenke... Sve za simboličnu donaciju... Nekako je i logično da su se franjevci odlučili baš za pivo. Karlovac je, naposljetku, poznat i po toj prehrambenoj namirnici.

Krajem kolovoza i početkom rujna obvezno valja posjetiti Dane piva, koji su ove godine imali svoje 33. izdanje. Kako se u Dalmaciji kaže, tada se sav šušur skupi u Karlovcu. Dobri izvođači, festivalsko pivo, gastronomija i odlična vibra garantiraju nezaboravno iskustvo s kojim se zaokružuje Zvezdano ljeto – niz događanja koja svakog ljeta ožive Karlovac.

Ne treba, međutim, zapostaviti ni ostala godišnja doba. Tako se Karlovac trudi svake godine odraditi još bolji i atraktivniji advent, a zimi ujedno valja i dobro pojesti.

Na gastronomskom polju, stoga, glavnu riječ preuzimaju plodovi šume – gljive, kesteni, kao i divljač (vepar, medvjed, srna). Naravno, na tanjuru je neizostavna i slatkovodna riba, a naša preporuka je smuđ u korici od kukuruznog brašna sa sjemenkama, kao i kraljica rijeka i brzaca – pastrva.

U Jaškovo – selo štrudle

Međimurje ima međimursku gibanicu, a Karlovac ima – štrudlu. Ta je slastica simbol tog područja, te samo 16 kilometara dalje je Jaškovo – selo štrudle i ponosni nositelj Guinnessova svjetskog rekorda za najveću savijaču od jabuka i grožđa.

Kalorije valja potrošiti i za to je idealna šetnja Zvijezdom. Najbolja je u pratnji stručnog vodiča. Jer, nalaziti ćete se ispred neke zgrade, a nećete imati pojma kakva se povijest odigrala u njoj. Također se nećete uzalud pitati što zapravo znači "schaufenster".

U obilasku obvezno snimate selfie sa zgodnom skulpturom žabe, a zašto se ona baš tamo nalazi i koji turisti je smatraju neodoljivom, odgovoriti će vam Morana iz obližnjeg paviljona

| 3. |

| 4. |

| 5. |

Katzler. Možda je Katzler malen, ali u njemu se smjestio jedan čitav grad. Kako? Najbolje se osobno uvjeriti u to. Sve što smo dosad naveli idealno je za Instagram. No, iako možda više nisu u modi, što je jedno dobro putovanje bez sjajne panoramske fotografije.

A, za nju se valja popeti na prapovijesni humak iznad Kupe na kojem je od davnina bilo braniteljsko mjesto. I na kojem je u 13. stoljeću niknuo stari grad Dubovec.

Pogled s Branič kule do kojeg vode škripave stepenice jasno objašnjava zbog čega je ta lokacija strateški važna, a u unutrašnjem dvorištu smješten je restoran čije specijalitete valja kušati i koji svakog posjetitelja vraća u vrijeme slavne prošlosti.

Nakon objeda, ne preostaje ništa drugo nego se opet vratiti uz rijeku. Slap na Korani umiruje, a kava na terasi hotela "Srakovčić" doći će kao naručena. Valja se odmoriti za nova iskustva koje Karlovac tek ima otkriti... Treba se samo odvažiti i skočiti.

- | 1. Karlovac/ Aleksandar Gospić
- | 2. Karlovac/ Ivo Biočina
- | 3. Karlovac/ Sergio Gobbo
- | 4. Mrežnica/ Stipe Surać
- | 5. Dubovac/ Zvonimir Tanocki
- | 6. Karlovačka županija/ Vedran Metelko
- | 7. Karlovac/ Aleksandar Gospić

Turanj

Vozite li se iz smjera Like starom cestom prema Karlovcu, četiri kilometra prije grada, na povijesnom platou pored Korane, Turanj se zove, ponosno stoji izrešetana ciglena zgrada oklopljena čelikom i staklom. Radi se o Muzeju domovinskog rata Karlovac – Turanj koji priča priču otpora, hrabrosti i žrtve hrvatskih branitelja, a sve u službi

promicanja mira. Nitko tko je tamo nogom kročio nije ostao imun na ratne strahote dokumentirane u izvršno opremljenom i modernom muzeju.

| 6. |

| 7. |

Aquatika

AKVARIJ

Muzej koji priča priču o vodi

Eno ga tamo...

- Ma gdje? - upitali smo dok su se oči naprezale ne bi li ga zapazile. Naposljetku, akvarij ne bi trebalo biti teško ugledati negdje u prirodi.

E, ali u tome je tajna. Najnoviji i zasigurno jedan od najatraktivnijih turističkih mamaca grada Karlovca, slatkovodni akvarij Aquatika, doslovno se stopio s okolinom. Nije ga lako vidjeti ni s legendarnog cenera, deset metara visoke skakaonice koja dominira Foginovim kupalištem na lijevoj obali Korane. Akvarij je, naime, ukopan. Ukopan tako da se uglavnom vidi samo travnati humak, no kako se posjetitelji bliže, otkrivaju da je humak zapravo podijeljen na tri kraka, a u sredini – maleni trg.

On je središnji dio kompleksa, s tri ulaza i prekrasnim pogledom na Koranski slap

i spomenuto kupalište (već je bilo 19.30, a ljudi su i dalje dolazili po dnevnu dozu osvježanja u vodi koja teče s Plitvica). Zgrade akvarijske izložbe, caffè bara i knjižnice te uprave okrenute su pročeljem prema trgu, koji je središte okupljanja i mnogih događanja. Sve više Karlovčana, naime, žali biti dijelom priče o Aquatici.

Raj za djecu

S druge strane zgrada – travnata padina iskombinirana s dječjim igralištem. Kako god okrenete, raj za djecu, samim time i za odrasle. Jednostavno je – Aquatika je skrivena zbog čuvanja vizure Karlovca, same obale Korane i kupališta. I nisu požalili. Nagrade za dizajn i arhitekturu su brojne.

Arhitekti su napravili, usudujemo se reći, "bolesno dobar" posao u

Karlovcu. Ne samo što se radi o prvom slatkovodnom akvariju u Hrvatskoj, već je riječ o izdanju kojeg se ne bi posramile ni Švedska, Njemačka, Norveška, Danska, Velika Britanija...

Ma, samo izaberite zemlju. I da još nije dovršen, vrijedilo bi ga posjetiti... Prije zarona u domaće rijeke okrijepili smo se na trgu, gdje smo guštali u čaši hladne limunade. A iz čaše viri – slamka. Ne bilo kakva, kartonska.

Naime, Aquatika je priča o vodi. Čistoj vodi. U muzeju su izbacili većinu plastike iz ugostiteljskog objekta, a brendiraju i poseban Aquatika stakleni vrč.

Miris i zvuk

Ono čime vas Aquatika odmah iznenadi kada prvi put uđete u nju jest njezin – miris. Zatvorite li oči, imat ćete osjećaj

| 2. |

| 3. |

| 4. |

| 1. |

kao da ste stvarno u blizini kakve rijeke. Tome osjećaju snažno pridonose i zvuci žuboreće vode koji ispunjavaju cijeli, sjajno zamišljeni prostor.

I da, unutrašnja temperatura donijela je prijeko potrebno osvježanje od paklena 33 Celzijeva stupnja koji su pržili Karlovac tog popodneva. I zvuk. Da, i zvuk.

Autoru ovih redaka odmah je došlo da privuče kakvu ležaljku i poput pravog Dalmatinca „ubije oko“ na licu mjesta. No, onda bi propustio sve divote koje domaće rijeke nude.

Sam akvarij temelji se na ideji podjele riječnog toka na gornji, srednji i donji. U špiljskom sustavu prikazane su endemske vrste riba uglavnom vezane uz krške krajeve i podzemna staništa. U najvećem akvariju nalaze se migratorne vrste riba koje potječu iz vremena dinosaura. Većina njih se smatra izumrlima u Hrvatskoj. Jedna od njih je i predivna riba spljoštene njuške. Tamne boje, ali

Najnoviji i zasigurno jedan od najatraktivnijih turističkih mamaca grada Karlovca, slatkovodni akvarij Aquatika, doslovno se stopio s okolinom. Nije ga lako vidjeti ni s legendarnog cenera, deset metara visoke skakaonice koja dominira Foginovim kupalištem na lijevoj obali Korane. Akvarij je, naime, ukopan

s bijelim koštanim štitićima. To je pastruga. One su patrolirale domaćim rijekama. Barem do izgradnje hidroelektrane Đerdap.

U velikom akvariju nalazi se i jesetra, doduše u malenoj verziji, ne onoj divovskoj u kakvu može izrasti. U Aquatici su predstavljene i vode stajačice, i to u obliku bara i močvara, a nakon njih slijedi akvarij sa stranim vrstama ribe, od kojih je većina

invazivna i ugrožava naše domaće vrste. Posljednji akvarij, pak, prikazuje krški fenomen stvaranja sedrenih slapova i ukazuje na važnost njihova očuvanja.

Poučeni silnim dokumentarcima koje smo imali prilike vidjeti na Discovery Channelu, prvo što smo upitali prilikom dolaska u Aquatiku bilo je: Gdje je som i koliki je!?

UNESCO-ova mreža muzeja

- Eno ga tamo. Doduše nije baš velik, ali bit će. Odgovaramo sami sebi dok nam pogled pada na obližnji akvarij i poznatu brkату riječnu njušku.

Valja napomenuti da je Aquatika online. Kako na društvenim mrežama, tako i u operativnom smislu. Naime, svaki akvarij opremljen je senzorima čiji se podaci mogu vidjeti na internetu, a sustavima se također može upravljati preko weba.

Uz to, kada se spojite na Wi-Fi muzeja, preko mobitela, dok obilazite hrvatske

rijeke, možete čuti sve o njima. Od flore i faune do stijena u njima.

Radi se o jednom od najneobičnijih interpretacijskih centara u Hrvatskoj koji je uz to primljen u UNESCO-ovu mrežu muzeja voda. A, o tome svjedoči i brojka od preko dvjesto tisuća posjetitelja. Hrvatska je toliko bogata životom u slatkim vodama... I zašto to ne iskoristiti? Naposljetku, domaći gosti su oduševljeni, stranci još i više. Njima, osim riba, u oči upada i arhitektura. Dugo se zadržavaju i neobično im je da postoji tako moderan objekt u Hrvatskoj.

Radi se o jednom od 70 muzeja koji se bavi temom vode, a usudit ćemo se kazati i najatraktivnijem. Ne vjerujete? Odvojite dva sata na svom putu prema Zagrebu, siđite s autoceste, zaputite se prema Karlovcu i otkrijte. Muzej ne radi tri dana godišnje – Božić, Nova godina i Uskrs. A, itekako ga vrijedi vidjeti...

| 8. |

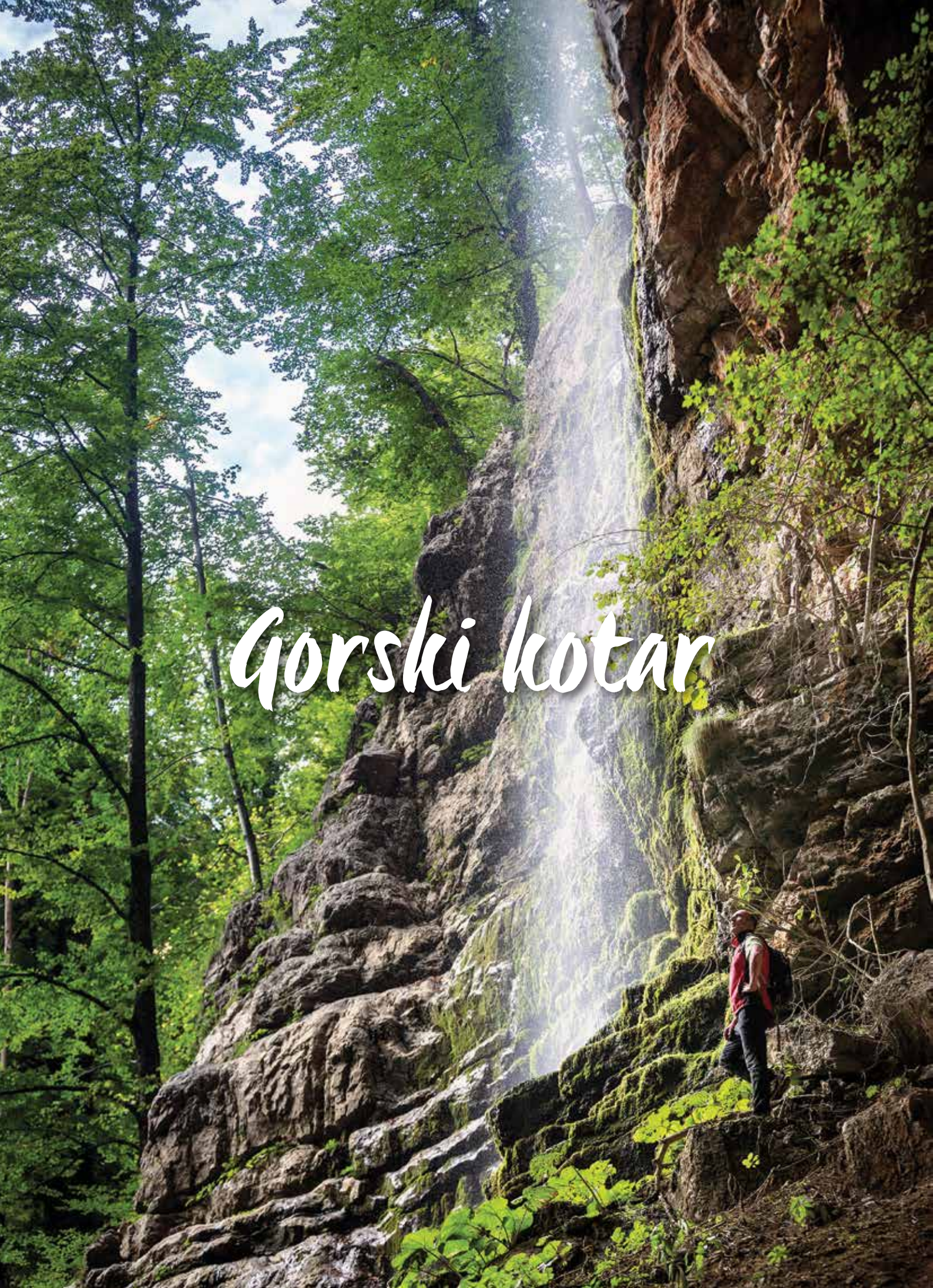
| 9. |

- | 1. Aquatika/ Denis Stošić
- | 2. Aquatika/ Jure Živković
- | 3.-11. Aquatika/ Denis Stošić

| 10. |

| 11. |

A vertical photograph of a tall waterfall cascading down a rugged, moss-covered rock face. The waterfall is surrounded by dense green foliage and trees. In the lower right foreground, a hiker wearing a red jacket and a backpack stands on a mossy ledge, looking up at the waterfall. The text "Gorski kotar" is overlaid in a white, cursive font across the middle of the image.

Gorski kotar

NEDIRNUTA PRIRODA

Rijeke, šume i špilje, kao najljepše bajke

Za Gorski kotar često se koristi epitet “bajkovit”. Razlog su u prvom redu prekrasne špilje, brežuljci, jezera, šume i izvori koji posjetitelja na trenutak prebace u neku bajku Ivane Brlić-Mažuranić.

No to nije daleko od istine. Skoro svaka prirodna ljepota toga kraja ima iza sebe neku narodnu legendu kroz koju su naši preci pokušali objasniti njezin mistični nastanak. Jagodina stijena je tako nazvana po mladoj djevojci koja je zbog nesretne ljubavi skočila s litice i svojim padom zaustavila izvor rijeke Jezerke.

Za špilju Mužekova hižica kažu da su u njoj stanovali mali “muževi” koji su iz špilje izlazili samo kako bi lokalnim stanovnicima javili da je vrijeme za sjetvu. Ima tu i malo strašnijih priča.

Legende i priče

U Lokvama su vjerovali da je u jednom dijelu mjesta živio Vodenjak koji

je plašio dječicu da se drže podalje od lokvarskih jezera. Za Park-šumu Golubinjak pričali su da u njoj živi div Polnoćnjak visok 14 metara koji je poslije večernjih sati krao djecu koja nisu na vrijeme otišla kući. Bilo je tu i legendi vezanih uz zagrobni život.

Postoji tako vjerovanje da su u Lokvarki i drugim rječicama boravili mali likovi zvani svječice koji su plovili rijekom kada je netko preminuo i nestali su kada se za preminulog održavala misa. Likovi tih narodnih priča su izmišljeni, no lokaliteti u kojima se priča odvija su itekako stvarni. I jednako bajkoviti kao i u starim legendama, u što smo se i sami uvjerali.

Naša priča započinje na 1035 metara nadmorske visine u Planinarskom centru Petehovac.

Planinarski centar izgrađen je 1939. godine tako što su stanovnici Delnica

na leđima nosili materijal za njegovu gradnju. Tako je danas Petehovac popularno planinarsko i sanjkaško odredište, u sklopu njega radi restoran poznat po gulašu i domaćim njokima.

Baš za odmor

Tijekom vožnje do sljedeće destinacije predstavlja nam sadržaj Gorskog kotara. Govori o biciklističkim i planinarskim rutama “Delnice Bike and Hike” gdje svi polaznici putem GPS-a mogu pratiti svoje putovanje. O ljepotama Park-šume Japlenški vrh i ukusnim “wild burgerima” od veprovine, zatim o fotosafariju na velike zvjeri koji se organizira u NP-u Risnjak pa onda još i o ribolovu te raftingu na Kupi. Sljedeća destinacija je Zeleni vir, ali nas Jelena vodi malo dužim putem uz rijeku Curak gdje smo se prvi put uvjerali zašto Gorski kotar nazivaju

| 2. |

| 3. |

bajkovitim mjestom za odmor. Naime, bilo je kao da smo ušli u Rivendell, drevnu šumu iz Gospodara prstenova u kojoj žive vilenjaci. Ispred nas je staza posuta smeđim lišćem i ona je jedini dio koji izgleda kao da je oblikovan ljudskom rukom, odnosno nogom. Sve ostalo je čista priroda koja obuzima sva osjetila. Prvo zvuk - cvrkutanje ptica, žubor rijeke i komešanje kamenja pod cipelama. Potom miris medvjedeg luka i divlje lijeske koji vas prati cijelim putem te na kraju pogled gdje u potpunosti dominira zelena boja. Na drveću, oko staze, u rijeci, ma svagdje. Jedino se nebo odupire dominaciji zelenog raja. Zeleni vir inače je dom velikog broja lokaliteta i znamenitosti, a u sklopu njega je mali restoran, kojemu je najveći specijalitet štrukla od malina. Samo izletišta sjecište je puteva, a na kraju svakoga od njih skriva se dragulj prirode.

Snaga i divljina

Vrijeme je da se vratimo do izletišta i krenemo na desnu stranu prema Vražjem prolazu, mjestu koje su još u 19. stoljeću nazvali "izletištem za hrabre izletnike". Odmah na ulazu čuje se žubor potoka Jasle, koji je tisućama godina izjedao kamen da bi napravio prolaz koji zapanjuje snagom vodene stihije i divljinom vrletnih stijena. Nad njim su na metalnim nosačima usječenim u stijenu napravljeni mostići

| 4. |

| 5. |

| 6. |

i stepenice na kojima se polako ulazi u unutrašnjost. Što se dublje ulazi, to priroda više daje do znanja da je ona ovdje suvereni vladar.

Put nas vodi do Gorskog raja, jednog dijela ovog umjetnog jezera koje je nastalo kad je rijeka Lokvarka zaustavljena u radnim akcijama, koje su trajale od 1952. do 1955. Jezero je prekrilo nekadašnju zelenu dolinu s naseljem i tri pilane te nekoliko kilometara Lujzijane, a kada se jezero isušuje radi čišćenja, mogu se i dalje vidjeti ostaci staroga potopljenog naselja. Tu se može kupati ili ploviti na splavi, a oko jezera se nalazi i šetnica duga 11 kilometara. Polako se dan bliži kraju, no već sutra nas čekaju nove destinacije – Golubinjak, špilja Lokvarka i Vrelo, Kuća prirode “Kotač” na Lujzijani... Sve samo razlozi da se u budućnosti opet uroni u bajku zvanu Gorski kotar.

- | 1. Zeleni Vir/ Bojan Haron Markičević
- | 2. Delnice/ Ivo Biočina
- | 3. Kamačnik/ Bojan Haron Markičević
- | 4. Gorski kotar/ Bojan Haron Markičević
- | 5. Kamačnik/ Bojan Haron Markičević
- | 6. Risnjak/ Ivo Biočina
- | 7. Risnjak/ Ivo Biočina
- | 8. Risnjak/ Ivo Biočina
- | 9. Risnjak/ Luka Tambača
- | 10. Lokvarsko jezero/ Romeo Ibrišević

| 7. |

| 8. |

| 9. |

| 10. |

A scenic mountain landscape under a blue sky with wispy clouds. The foreground features a rocky, grassy slope with a small wooden cabin that has a prominent red roof. To the left of the cabin, there is a small clearing with some wooden benches or structures. The middle ground is filled with dense green forests covering rolling hills. In the far distance, more mountain ranges are visible, and a body of water can be seen on the horizon. The text "Via Adriatica" is written in a white, cursive font across the center of the image.

Via Adriatica

PLANINE ZA STAZE

Preko planina i rijeka

Ima tome nekoliko mjeseci da je prvi Hrvat prohodao čitavu Via Adriaticu, prvu dugopružnu turističko-planinsku stazu koja ide od istarskog Kamenjaka sve do same granice s Crnom Gorom, do Prevlake.

Međimurac Zlatko Mihocek prohodao je 1090 kilometara Via Adriatice u 44 dana. Prije njega stazu, koja je trasirana zadnje tri godine, lani je prošlo dvoje slovenskih planinara.

Slijedeći stazu, Mihocek je prošao kroz tri nacionalna parka (Risnjak, Sjeverni Velebit i Paklenica), tri parka prirode (Biokovo, Velebit, Učka) i čitav niz zaštićenih područja.

Dvanaest rijeka

Via Adriatica dotiče dvanaest rijeka, ide, redom, preko Učke, Risnjaka, Velebita, Dinare, Svilaje, Kozjaka, Poljičke

planine, Omiške Dinare, Biokova, Pelješca, Srđa i Sniježnice.

Mihocek je gorski vodič, po planinama vodi osobe s posebnim potrebama, slijepe je, primjerice, vodio po Dinari. Namjeravao je, kazuje, Via Adriaticu prohodati kad ode u mirovinu, za godinu-dvije, no naposljetku je odlučio napraviti to ovog proljeća, zatražio 17 dana koji su mu ostali od prošlogodišnjeg godišnjeg odmora, uzeo i ovogodišnji te – krenuo.

Prekrasni Bunari Rajčica

Išao je od Prevlake do Kamenjaka, u smjeru sjevera. Pitamo koje su mu bile najljepše dionice, jer sve je više onih koji se odlučuju prohodati neki od dijelova Via Adriatice. Mihocek zastane. Šuti. Trudi se naći odgovor. Izdvojiti nešto. Naposljetku kaže:

– Iskreno, sve. Sve mi je bilo najljepše. Stvarno. Još mi je sve to jako svježije, nisu mi se dojmovi ni stigli posložiti.

Ipak, ima li nešto ljepše od lijepog?

– Jako mi je lijepo bilo kad sam naletio na lokaciju Bunari Rajčica, skup od 10 bunara u Dalmatinskoj zagori za koje nitko ne zna kad su nastali, svaki je promjera šest-sedam metara. Biokovo i Dinara, to mi je bilo posebno. Makar, cijela staza je posebna.

Bio sam u Nepal, u Ekvadoru, obišao razne planine po Europi, ali Via Adriatica je posebna jer gotovo cijelim putem imaš pogled na more. S jedne strane je more, s druge strane kontinent. Prelaziš preko vrhova, vidiš jednu stranu i drugu. Druge zemlje to nemaju, one imaju samo brda.

| 2. |

| 3. |

| 4. |

| 1. |

Srećko Vukov, idejni začetnik Via Adriatice, zagrebački entuzijast i pustolov, onima koji se odluče prehodati jednu ili nekoliko dionica staze savjetuje da idu onim dijelom koji je bliže naseljima jer tad je opskrba hranom i vodom puno lakša.

Po Velebitu 200 kilometara

– Prvih 70 kilometara prolazi istočnom Istrom, kroz uglavnom naseljena područja, dotiče manje gradove, Labin, Rabac, Rašu i Plomin. Dionice Risnjaka, vinodolskog i velebitskog zaleđa te Velebita i Dinare prolaze kroz divljinu, po Velebitu staza ide čak 200 kilometara. Tu se po opskrbu treba spuštati u mjesta ili se osloniti na logističku pomoć, da hodaču netko donese ono što mu treba, jer ima cesta koje sijeku stazu – govori Vukov.

Tamo gdje nije blizu naseljenih mjesta, ako je pet sati hoda do najbliže civilizacije, treba se osloniti na ono što je u ruksaku, dobro planirati. Od većih mjesta od polovice pa sve do kraja, Via Adriatica prolazi kroz grad Knin, koji je dobra točka za odmor od naporna hodanja Velebitom i opskrbiti se za relativno zahtjevnu Dinaru.

Via Adriatica je prva dugopružna turističko-planinska staza koja ide od istarskog Kamenjaka sve do same granice s Crnom Gorom, do Prevlake. Via Adriatica dotiče dvanaest rijeka, ide, redom, preko Učke, Risnjaka, Velebita, Dinare, Svilaje, Kozjaka, Poljičke planine, Omiške Dinare, Biokova, Pelješca, Srđa i Sniježnice...

– Kad se s Dinare prebaci na Kozjak, iznad Kaštela, kreće zadnjih pet dionica koje prolaze uz obalu; naselja su sat, najviše dva, hoda od staze. Staza, osim onih zvučnih i svugdje spominjanih nacionalnih parkova i parkova prirode, park-šuma, posebnih rezervata, prolazi i kroz lokalitete koji su manji pa nisu zakonom zaštićeni, ali su, kad se na njih hodajući odjednom "naleti", prilično dojmljivi, bilo po prirodnoj ljepoti ili po kulturnom i povijesnom značenju koje je u njih upisano.

Napoleonovom cestom Via Adriatica ulazi u Ston, a na istu hodač naiđe i na Biokovu, iznad Brela.

Na južnom je Velebitu, podno Tulovih greda, Majstorska cesta, koja spaja Obrovac i Sveti Rok, remek-djelo ondašnjega graditeljstva, otvorena za promet 1832. godine, i tada je građena po pravilima graditeljstva koja vrijede i danas, nigdje nema nagib veći od pet i pol stupnjeva.

Po Velebitu je puno ostataka pastirskih stanova, koji svjedoče o nekadašnjem načinu života ljudi u tom kraju. Po dalmatinskim planinama cijeli je niz crkava i kapelica na hrptovima i vrhovima.

Trag star 90 milijuna godina

Na istarskom su Kamenjaku ostaci stopala dinosaura stari gotovo 90 milijuna godina. Na vrhu Učke je kula iz doba Austro-Ugarske.

U riječkom zaleđu staza prolazi pokraj ostataka Liburnijskog limesa, rimskog zida iz 3. i 4. st. koji je nekad povezivao Rijeku i Prezid u općini Čabar u dužini od gotovo 30 kilometara. Na Kozjaku su bunkerji koji označavaju granicu između NDH i Italije te ilirska groblja, gromile.

| 1. Risnjak/ Zoran Jelača | 2. Comicijev toranj/ Alan Čaplar | 3. Biokovo/ Ivo Biočina | 4. Biokovo i Makarska/ Ivo Biočina | 5. Izvor Cetine/ Zoran Jelača
| 6. Kapela Sv. Ilije na Sniježnici/ Alan Čaplar | 7. Klis/ Alan Čaplar | 8. Krčić/ Aleksandar Gospić | 9. Dinara/ Aleksandar Gospić | 10. Risnjak/ Ivo Biočina
| 11. Biokovo/ Zoran Jelača | 12. Risnjak/ Alan Čaplar

| 5. |

| 6. |

| 7. |

| 8. |

| 9. |

| 10. |

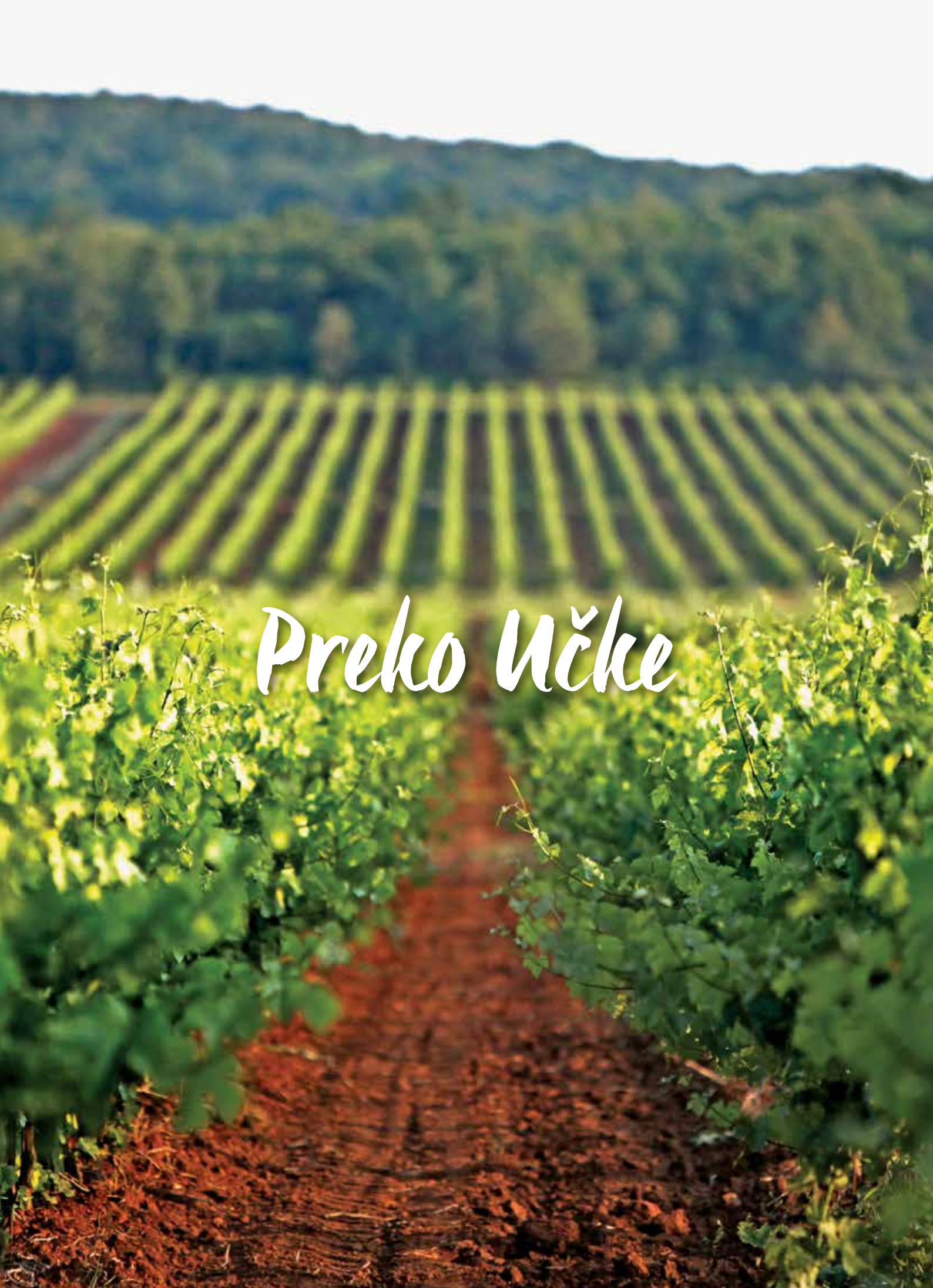

| 11. |

| 12. |

Preko Učke

Dom tartufa i malvazije

Čim se provučete kroz tunel moćne Učke osjetit ćete čar zelenog srca Hrvatske. Ima u toj Istri nešto blago, spokojno, smirujuće, baš na mjeru. I gušti su joj takvi: pravi, vrhunski, ali nimalo egzaltirani. Ovdje ne vrište ni vina, ni vinoljupci, ni gurmani, sve je tiho, ugodno, lagano, bez grohota, tek ugodno nasmiješeno. Puno je Dalmatinaca vrlo često na ovim stranama.

Sve je počelo od cara

Dođu predahnuti od svog prštavog temperamenta, odmoriti se od svoga bučnog sočnog Mediterana, guštati u drukčijim okusima i mirisima. Pa zaredaju dalmatinske klapice po zelenim brežuljcima, po istarskim vinskim podrumima od jedne vrhunske malvazije do druge.

Naime istarska malvazija je u posljednjih 20-ak godina najbolja u svojoj povijesti zahvaljujući mladim vinarima koji se njome baš strasno bave. A sve je s vinom ovdje počelo, vele, prije 2000 godina, kada je rimski car Marko Aurelije ovamo donio vinovu lozu.

Vinska priča Istre, kao i u većini svijeta je crno-bijela. Pored malvazije, u „bijeli“ dio spadaju izvrsne sorte chardonnay, muškati (momjanski), pinot bijeli, pinot sivi te sauvignon. Naravno, sve ovisi o vašim preferencijama, ali što god naručili, teško da ćete pogriješiti.

Crni dio vinske priče počinje nezaobilaznim teranom – starom istarskom autohtonom sortom koja se prvi put spominje još prije više od 600 godina. Tu su i muškati crveni (kušajte onaj porečki), merlot, crni pinot, cabernet sauvignon, te dvije autohtone sorte za kraj – borgonja i refnošk.

Metropola tartufa

Istarsku malvaziju – ikonu moderne, ali i tradicionalne Istre kušat ćete po podrumima, ali i po vrhunskim restorančićima i konobama svuda po

Istri. A malo gdje se tako dobro jede kao ovdje. I redovito ćete uz vrhunske malvazije otkrivati nove varijante jela s tartufima. A metropola tartufa upravo je Istra.

Otkrit ćete ih u skitnji uz malu plitku pitomu rječicu Mirnu, uz moćne stare hrastove šume nadomak Motovunu. Stari dubovi kriju tajnu o Velom Joži i o tartufima. Impresivna, velika, gusta Motovunska šuma iznikla je odavna uz rijeku Mirnu i krije u sebi pravo zlato – preskupe bijele i crne tartufe.

Ova carska delicija začina je, miris i okus najboljih jela Istre koja je, između ostalog, nazvana metropolom i zbog toga što je u njoj tartufar Gancarlo Zigante pronašao najveći bijeli tartuf na svijetu. Tako je Istra završila i u Guinnessovoj knjizi rekorda. I zato će vam tamo organizirati sve: i traženje tartufa s vodičem, i kušanje u elitnom vrhunskom restoranu, i smještaj, i priču o tartufima...

Znalci se slažu: tartuf je vrhunac gastronomije. Krumpirast gomolj ispod starih dubova uspijevaju pronaći samo posebno dresirani psi. Istarski bijeli tartuf jedan je od najcjenjenijih na svijetu, a na uzvisinama uz rijeku Mirnu sve češće se nalazi i crni tartuf. Za tartuf vele da je afrodizijak i još od doba starog Rima smatraju ga enigmom i kraljem trpeze.

Tiha ljetna noć

Kad se nagaštate tartufa, krenite dalje. Istra, Mediteran koji je najbliži srcu

Europe čeka vas s još stotine svojih čudesa. Proskitajte od Grožnjana do Višnjana, od Vodnjana do Buja, pa onda u Plovaniju, Roč, Hum, Žminj – neće vam, vjerujte, biti ni dosadno ni žao. Svako mjesto ima svoju priču, svoju deliciju, svoju posebnu atmosferu. Nećete požaliti zapnete li recimo do kasnih ura u nekakvoj konobici na vidikovcu u najmanjem gradu na svijetu Humu. Tišina ljetne noći, tanjur domaće spize, čaša istarske malvazije i ugodna čakula, ostatak će vam u sjećanju kao spokoj koji treba ponoviti.

- | 1. Istra/ Igor Seler
- | 2. Tartufi i pljukanci/ Maja Danica Pečanić
- | 3. Žminj/ Igor Zirojević

| 2. |

| 3. |

A photograph of a narrow, cobblestone street in a historic town. Two cyclists are riding away from the camera up a slight incline. The cyclist on the left is wearing a dark long-sleeved shirt and dark shorts, with a green bag on their bike. The cyclist on the right is wearing a blue and white long-sleeved shirt and dark pants, with a red bag on their bike. In the background, a large, ornate red building with white decorative stripes and blue window shutters stands out. The street is flanked by old stone and plaster buildings. The overall atmosphere is warm and scenic.

Biciklom kroz Istru

DVA KOTAČA

Od šume preko brda pa sve do mora

1. Staza Bella Vista (Labin)

Sam naziv staze dovoljno govori za sebe, zato ovu rutu obavezno izaberite na vedar dan jer će vam inače biti žao što niste mogli napraviti bolje fotografije ili uživati u pogledima koji se na ovoj stazi otvaraju gotovo na svakom koraku. Staza je dugačka 33 kilometra, a start je u starom gradu Labinu. Vodi preko gore Glušići i malih sela, sve do Skitače. Od tamo staza ponovno skreće prema Labinu, pa se dijelom uz more usponom vraća do toga gradića. Srednje je zahtjevna, a podloga je odlična. Na 23 kilometra vozite se asfaltom, a ostalo je bijeli put, koji je prokrčen i odlično održavan.

2. Na pustinjakovoj stazi i Staza skulptura slavnog umjetnika (Vrsar i Funtana)

Budući da je zapadna obala Istre prilično ravna, ovdje možete kombinirati više

staza i više kilometara jer ćete se manje umoriti, a više toga vidjeti. Kada su u pitanju Vrsar i Funtana, obavezno posjetite dvije staze koje se mogu spojiti, pa čine jednu veću kružnu stazu s mnoštvom zanimljivosti. Prva nosi naziv Na pustinjakovoj stazi, dugačka je 9,5 kilometara i vodi od samostana svetog Mihovila u selu Kloštar iznad Limskog kanala, sve do Vrsara. Na nju se veže Staza skulptura slavnog umjetnika, koja je dugačka devet kilometara, a vodi od Vrsara prema Funtani i parku skulptura Dušan Džamonje, sve do vinske ceste Agrolagune u Funtani i natrag do Vrsara. Na obje staze prevladava makadam kao podloga, dobro su održavane i pune su odmorišta i klupica.

3. Parenzana (unutrašnjost Istre)

Mnoštvo putova, cesta i cestica u Istri sam već prošla. Svaka plijeni pozornost

zbog neke crkve, rimskih arheoloških ostataka, divnih vizura, vinograda, maslinika, ali ni jedna me nije uspjela ostaviti bez daha kao Parenzana. Teško je uopće opisati tu ljepotu krajolika kroz koju prolazi ovaj put, nekadašnja uskotračna pruga koja već stotinu godina nije u pogonu. Jednostavno ovamo treba doći i to doživjeti. Taj miris, vidik, boje, pitomost, impresivne vizure na najljepše istarske gradiće...

Staza je dugačka 80 kilometara, a vodi od Plovanije preko Buja i Grožnjana do Livada i Motovuna, da bi se na Vižinadu uzdigla i povela sve do Poreča. Čak 78 kilometara vodi makadamom, a moj je prijedlog za one koji žele nešto malo biciklirati i puno fotografirati, da se krene iz Livada, i to kružno. Predlažem najprije cestom koja vodi usporedno s glavnom cestom u smjeru Buja. Riječ je o širokoj i

| 2. |

ugodnoj makadamskoj cesti koja vodi nizinom do Ponte Portona.

4. Ližnjan (jug Istre)

Za otkrivanje juga Istre, koji jako dobro poznajem, odabirem stazu Ližnjan dugačku 45,5 kilometara, koja vodi od malog sela Muntić do Valture i Nezakcija i dalje do Šišana. Ako se spustite do mora, doći ćete do Ližnjana i rta Marlera na samom jugu Istre. Većinom se ide makadamom, samo 15 kilometara staze čini asfalt. Staza nije posebno zahtjevna, a na njoj ćete vidjeti jako puno sadržaja. Najveća joj je prednost to što ide uz more, a opet je u divljini.

Nakon Marlera krećemo prema Nezakciju, jednom od najstarijih istarskih mjesta. Nazivaju ga najstarijim istarskim gradom, a materijalna

činjenica koja to dokazuje je zavjetni žrtvenik caru Gordijanu (3. st.) na kojem piše "Res Publica Nesactiensium". Danas se na ovom meditativnom mjestu mogu vidjeti ostaci antičkog i kasnoantičkog doba, i to bedemi dugački 800 metara. Zatim ćete na samom ulazu u grad, između rimskih i prapovijesnih vrata, uočiti nekropolu. Ovdje su pronađene urne i predmeti koji dokazuju da se tu živjelo od 9. stoljeća prije Krista. Sa samoubojstvom vladara Epulona svijet u Nezakciju nije stao. Povijest kaže da su Rimljani nakon te krvave opsade 177. pr. Kr. porušili grad te na istom mjestu sagradili novi.

5. Rubinum (Rovinj)

Pruge postoje diljem Istre, samo što su zapuštene. Koja šteta. Danas tome

svjedoče ostaci željeznice, odnosno pruge i kolodvora u Rovinju i Kanfanaru. Uz tu zaboravljenu prugu se prolazi ako idete poljskim makadamskim putovima od Rovinja do Rovinjskog Sela. Upravo tuda i vodi dio fantastične biciklističke staze Rubinum koju bih svakome preporučila, početnicima jer je lagana, iskusnima da upoznaju Rovinjštinu te ljubiteljima povijesti da vide kuda je ta pruga prolazila. Dugačka je 27,5 kilometara i na 22 kilometra vodi makadamom. Kružna je i vodi od Rovinjskog Sela do kampa Polari, pa Rovinja i natrag do polazišta.

| 1. Labin/ Ivan Sardi | 2. Rovinj/ Ivan Sardi | 3. Limski kanal/ Ivan Sardi | 4. Vrsar/ Damir Kvajo | 5. Labin/ Ivan Sardi | 6. Parenzana/ Aleksandar Gospić
| 7. Vrsar/ Damir Kvajo | 8. Parenzana/ Aleksandar Gospić | 9. Labin/ Ivan Sardi | 10. Rovinj/ Dejan Hren

| 3. |

| 4. |

| 5. |

| 6. |

| 7. |

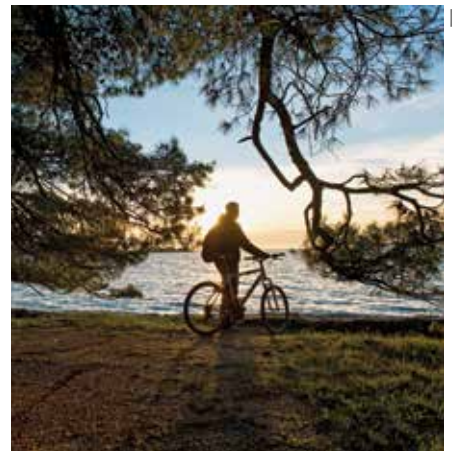
| 8. |

| 9. |

| 10. |

Rijeka Una

MLAĐA SESTRA PLITVICA

Njezino veličanstvo, jedna i jedina

Tepaju joj da je kraljica rijeka, po jednoj od legendi ime je dobila kad je rimski vojnik, očaran ljepotom i bistrinom njezina izvora, uzviknuo "Una!", s latinskog prevedena kao "jedina". Ona to doista i jest. Jedna je od pet svjetskih rijeka s najdubljim izvorom, kojem se ne nazire kraj jer su ronionci uspjeli doći do 248 metara dubine. Svoj 210 kilometara dugačak put Una počinje u udaljenoj i slabo naseljenoj dijelu Hrvatske, blizu granice s Bosnom i Hercegovinom. Izvire u tihom tirkiznom zelenilu svoga vrela, iz beskrajne dubine mirnog jezera. Talijanski speleoroničar Luigi Casati je na Međunarodnoj speleoroničkoj ekspediciji "Kamena galaksija – Zrmanja 2016.", u organizaciji Društva za istraživanja i snimanja krških fenomena, u kolovozu 2016. zaronio do dubine od 248 metara, što predstavlja novi svjetski rekord, te je Vrelo Une tako postalo najdublji istražen krški izvor u području Dinarida.

Prirodna granica

Una je i prirodna granica Bosne i Hercegovine, nekad je bila poznata po unskoj pruzi, prolazile su preko njezinih mostova mnoge vojske, ali ono što i danas ima je bistrina, ljepota kojoj se dive svi oni koji krenu od izvora, koji se nalazi u mjestu Donja Suvaja u Zadarskoj županiji.

Zadnjih nekoliko godina do izvora se može doći uređenom stazom s drvenim rukohvatima, koji su malo nezgrapni jer ih ne možete obuhvatiti, kao da ih je radio netko tko nije vodio računa o ljudskoj ergonomiji. Pokraj staze koja vodi do izvora stoje drvena kućica i ploča s osnovnim podacima o rijeci koja je, osim što nosi osam milijardi kubika vode godišnje u Savu, veliki, ali i neiskorišteni turistički potencijal. Ulaz se naplaćuje 20 kuna.

Do jednog od najatraktivnijih unskih odredišta, Štrbačkog buka, kojim dominiraju 24-metarski vodopad te niz manjih, trebalo bi se stići asfaltnom

cestom. Nekoliko moćnih strojeva, rovokopači i bageri razbijaju stijene i proširuju postojeću makadamsku cestu koja bi uskoro trebala postati asfaltna i omogućiti silazak osobnim vozilima. Očekuje se, kad bude dovršena, da će to biti pravi zamah za nove posjetitelje željne uživanja u divljini rijeke Une.

Smiren tok

S vidikovca na hrvatskoj strani puca pogled na tok rijeke, okolne planine, unsku prugu, a huk vode čujete i dok vam još nije došla u vidno polje. Tijekom ljetnih vrućina gusta šuma pravi je dašak svježine. Sve je više ljubitelja raftinga koji otkrivaju Unu, u čemu su organizatori iz BiH puno poduzetniji i puno je više onih koji na rafting kreću s bosanske strane rijeke, gdje niču i prava mala naselja, hoteli, kuće s bazenima, posebno u Lohovu i Ripču, gdje Una opet smiruje svoj tok.

Potencijal Une kao turističke destinacije prepoznali su i u Nacionalnom parku Plitvička jezera, koji je pokrenuo projekt integralnoga gospodarskog razvoja Like, čiji je cilj brendiranje Like i Primorja kao turističke destinacije zaštićenih područja i gastronomske destinacije. – Brendiranjem Like kao jedinstvene destinacije ova predivna rijeka otvara

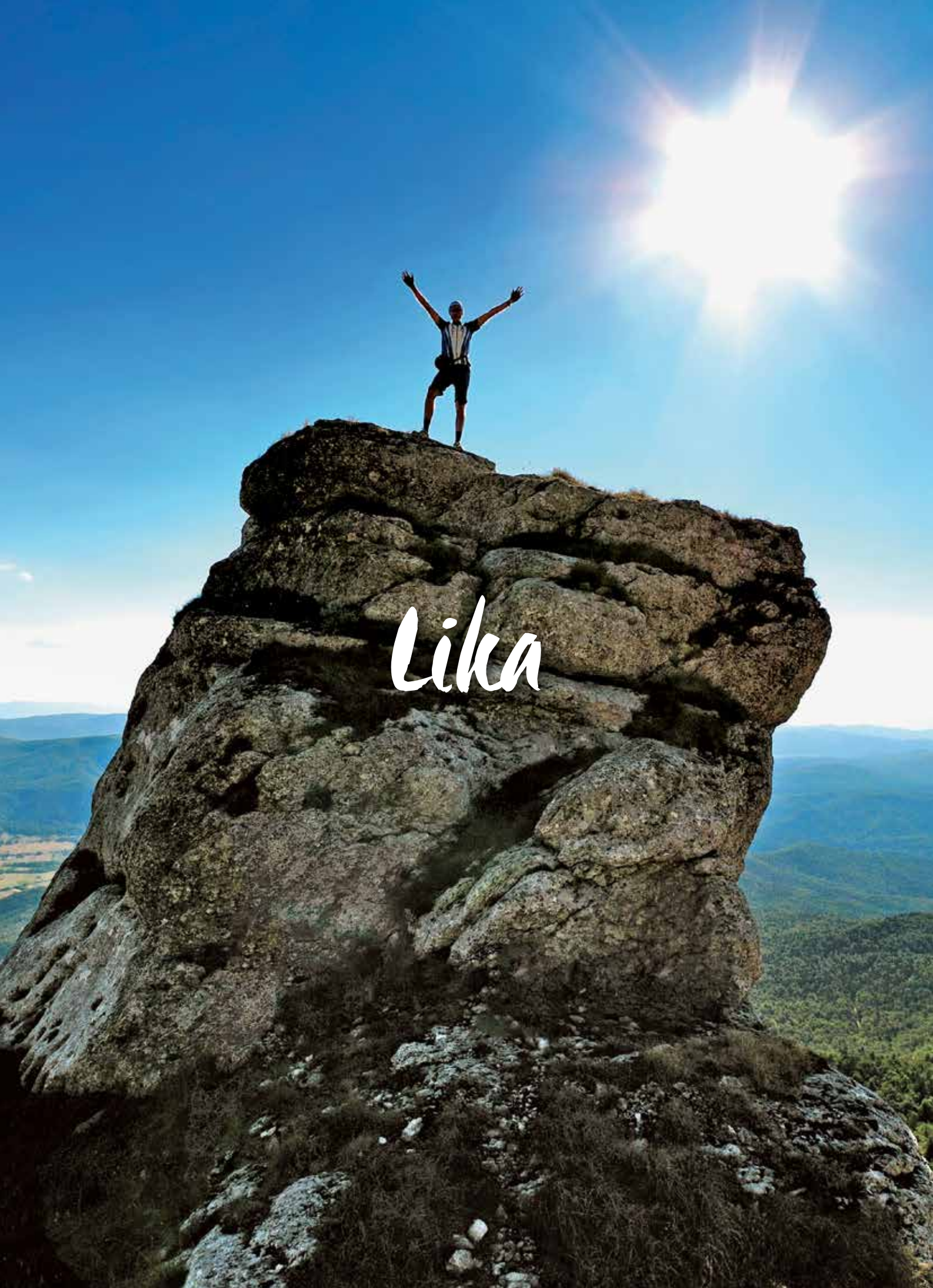
se javnosti, a kako se nalazi u relativnoj blizini Plitvičkih jezera, postoji realna mogućnost jasnijeg predstavljanja Une širem tržištu. Jer od svih prirodnih ljepota dokazano je da je voda pravi mamac za turiste. Poboljšanjem infrastrukture, prije svega prilaznih cesta i objekata, područje uz Unu može postati nova nezaobilazna destinacija, a to daje priliku i za razvoj uslužnih djelatnosti i zapošljavanje lokalnog stanovništva, posebno proizvodnje hrane, što je dodatni motiv za gospodarsko oživljavanje ovog područja – kažu u NP-u Plitvička jezera.

Nacionalni park Plitvice Unu i njezine turističke sadržaje ne doživljava kao konkurenciju, nego, naprotiv, kao društveno odgovorna ustanova stavlja je na raspolaganje za razvoj, jer se otvaranjem rijeke Une turizmu stvaraju brojne mogućnosti.

- | 1. Štrbački buk
- | 2. Una

| 2. |

Lika

TAJNA LJEPOTICA

Spektakl stijena i tišine

Predugo je Ličko-senjska županija bila samo tranzitna hrvatska regija na putu prema moru ili s mora u glavni grad, te u najboljem slučaju samo mjesto za usputni odmor. Vrijeme je da se s Like skine veo i prokažu sve tajne ljepotice koja zbog svoje neobuzdanosti poziva prvenstveno na aktivni i avanturistički turizam.

Naoko nespojivo

Ako ste motociklist, uživat ćete u zavojitim cestama samo dijelom i ukroćenom prirodom, ako želite ući dublje u njezinu utrobu, obidite je biciklom, a ako ste zaljubljenik u šetnje, treking ili planinarenje, nećete požaliti bez obzira iz kojeg kuta krenuli, iz Gacke doline i Plitvičkih jezera s jedne, ili pak Udbine i Krbavskog polja, odnosno njegova veličanstva Velebita s južne strane.

Svi se putovi međusobno prožimaju, spajajući pritom naoko nespojive elemente: velebitski kamen Nacionalnog parka u sjevernom dijelu, Parka prirode u srednjem dijelu planine te u južnom dijelu s Paklenicom, zelena polja uz Gacku, vodenu plitvičku harmoniju, pećinski park Grabovača na perušićkom području sa znanstvenim atrakcijom poput Memorijalnog centra "Nikola Tesla" u Smiljanu ili tvrđave Nehaj u Senju. Sve rute su vrlo dobro prezentirane na stranicama ličke Turističke zajednice na adresi Visit-lika.com.

Od šest moto-ruta biramo Spektakl stijena i tišine, kako su nazvali rutu od Gospića do Korenice preko Svetog Roka jer nam se čini da je u njoj na najbolji mogući način ispričana prava Lika, još ako ne krenete iz županijskog središta, već iz Teslina Smiljana, doživljaj će biti potpun. Nakon 32 kilometra vožnje po

unutrašnjosti stižete u podvelebitsko mjesto Sveti Rok preko kojega zakrećete na Velebit sve do prijevoja Mali Alan, najviše točke na 1044 m. Putujete Majstorskom cestom, kojom su Austrougari prije 200 godina spojili hrvatski sjever i jug. Ovaj je predio scenski odigrao ulogu Divljeg zapada tijekom snimanja poglavice Winnetoua Karla Maya, a podno Tulovih greda nalazi se i njegov filmski grob. Poslije toga se opet vraćate u Liku, ali nipošto ne prije nego vam dah uzme pogled na zadarski akvatorij. Preko Udbine Krbavskim poljem dolazite do Korenice, a ako nastavite, za tridesetak ste kilometara na Plitvičkim jezerima. Preporuka za moto-rute su proljetni i jesenski mjeseci.

Nevjerojatan krajolik

Sa svojih 150 kilometara dužine Velebit je sa svojim zaštićenim područjima i

| 2. |

| 1. |

| 3. |

nevjerojatnim krajolikom, na kojemu je velik broj atraktivnih staza koje se nastavljaju jedna na drugu kroz 35 kontrolnih točaka, vjerojatno najatraktivnija hrvatska šetnica. No, valja biti oprezan i imati respekt prema divljoj strani planine, zato je prepuštamo planinarima. Za ljubitelje šetnji i hodanja preporučujemo nešto pitomije, ali ne i manje atraktivno. Po dvije rute, po jedna kraća i jedna duža u Otočcu i Gospiću pretvorile su se prošle godine u Festival hodanja koji se održava tijekom drugoga rujanskog vikenda. Sudionike očekuju startni brojevi, okrepja, voće, te čak i prijevoz između dva grada ako želite kombinirati rute. Organizatori dočekuju više od 1000 hodača iz svih dijelova Hrvatske i inozemstva. Staze su dužine od 10 do 30 kilometara, a nema dobnih ograničenja za sudjelovanje u ovom jedinstvenom rekreativno-turističkom događaju.

Lika vam pruža oko 50 markiranih biciklističkih staza, otprilike između šest i osam na sedam glavnih punktova. Iako Plitvička jezera nikako

| 4. |

| 5. |

| 6. |

| 7. |

nisu turistička nepoznanica, običi ih biciklom svakako može pružiti sasvim novu dimenziju doživljaja ovog bisera. Pruža vam se sedam staza, od rekreativnih oko jezera, do zahtjevnih brdskih po obroncima Plješivice. Jedna od dužih je ona od Korenice do gornjih Plitvičkih jezera koja prolazi uz manje eksponirane bisere, Crnu i Bijelu rijeku. Rutom koreničkim poljem pratit ćete rječicu Maticu sve do ponora rijeke, a onda ćete se uspeti na prekrasan vidikovac. Avanturisti će izabrati rutu po Plješivici, ona se mjestimice penje i do 1000 metara nadmorske visine, vodi obroncima Mrsinja te se starim pastirskim putovima spušta u koreničko polje. Staza je duga 36,5 km, kombinacija je asfalta i makadama, a spust je zemljani, prošaran kamenom, pa valja imati i dozu opreza.

Osim doživljaja fenomena krških voda, kako Plitvica, tako i Crne i Bijele rijeke i Plitvica potoka, koji će u svojem završnom dijelu postati veliki plitvički slap, u Plitvica Selu i Korana Selu moći ćete vidjeti tradicionalne plitvičke kuće, te mlin i pilanu, a ruta će vas odvesti i do Šupljare, špilje u istočnom dijelu Donjih jezera.

- | 1. Gola Plješivica/ Aleksandar Gospić
- | 2. Gospić/ Aleksandar Gospić
- | 3. Delnice/ Ivo Biočina
- | 4. Majerovo vrilo/ Goran Sekula
- | 5. Udbina/ Ivo Biočina
- | 6. Smiljan/ Ivo Biočina
- | 7. Senj/ Goran Sekula
- | 8. Izvor Gacke/ Zoran Jelača
- | 9. Plitvice/ Aleksandar Gospić
- | 10. Pećinski park Grabovača/ Ivo Biočina

| 8. |

| 9. |

| 10. |

Velebit

PARK PRIRODE

Otac hrvatskih nacionalnih parkova

U velikoj hrvatskoj obitelji nacionalnih parkova i parkova prirode, Velebit je - tata. Njegove granice od Vratnika na sjeveru i Senja na moru putuju jugom prateći jadransku obalu sljedećih 145 kilometara, sve do kanjona Zrmanje gdje zakreće prema kopnenom podnožju Like. Na mjestima širok do 30 km, a nigdje manje od 10 km i s više od 2270 četvornih kilometara s brojnim grebenima i ponikvama, hrptovima i proplancima te vrhovima kojih je čak 130 viših od 1370 metara, ovaj je Park prirode naše najveće i najsloženije zaštićeno područje, a izvan naših granica više od 40 godina dio je mreže međunarodnih rezervata biosfere UNESCO-a.

Dva lica planine

Ako ga želite vidjeti cijelog, morate se nekako vinuti u zrak na barem 8000

metara iznad mora, a onda ćete vidjeti i njegova dva lica, morsko - krševito i golo poput mjesečeve površine izbrazdano stijenjem te pitomije kopneno uglavnom obraslo šumom. Ta dva krajolika spajaju se u vršnom dijelu krša.

Velebit ima u sebi čak dva nacionalna parka, Sjeverni Velebit i Paklenicu, dio zaštićen kao park prirode te posebni rezervat šumske vegetacije Štirovaču, Cerovačke špilje koje su geomorfološki spomenik prirode, prekrasnu uvalu Zavrtnicu kao značajni krajobraz i Velnačku glavicu, geološko-paleontološki spomenik prirode s 32 vrste fosilne flore i faune koje su ostale netaknute iz starije geološke prošlosti - perma.

Ovaj prostor je najznačajnije florističko područje Hrvatske te i u europskim okvirima jedno od najvažnijih područja bioraznolikosti

na kojem raste oko 2000 biljnih vrsta, spomenimo one koje su poznate samo na našoj planini: velebitska degenija, prozorski zvončić i hrvatsko zvonce. Poput kakve ogromne Noine arke koja se uzdigla nad Jadranom puca od života, stanište je triju velikih zvijeri, medvjeda, vuka i risa, srna je najzastupljeniji biljojed, no ima i divokoza, jelena, muflona, lopatara, zeca i divlje svinje, dok na cijelom toku Zrmanje živi vidra. Samo šišmiša ima 23 vrste, te čak 257 vrsta ptica.

Ponešto za svakoga

Osim Zrmanje, Lika i Gacka su najznačajnije njegove rijeke, ali valja reći i da se na području čitavog Parka mogu pronaći značajne podzemne zalihe pitke vode, te su tamo izgrađena i dva hidroenergetska sustava, HE Senj i HE Obrovac.

| 2. |

| 1. |

Što Velebit može ponuditi u turističkom smislu? Sve što možete poželjeti. Pitanje je samo, koliko od njega možete uzeti. On može zadovoljiti šetače i alpiniste, bicikliste i motocikliste, obitelji s djecom i avanturiste, zaljubljenike u adrenalinske sportove i romantičare, istraživače, pa čak i lijenčine. I ono najvažnije, na njemu ste najbliže suncu, a opet shvatit ćete koliko ste mali pod zvijezdama.

Ako ga želite doista upoznati, morat ćete ga posjećivati čitav život, ako ga želite obići posvetite mu jedan čitav godišnji odmor, a ako se samo želite s njim kratko pozdraviti i nastaviti svojim putem, bit će vam dovoljno pola sata obilaska multimedijske Kuće Velebita u Krasnom, u kojoj uz pomoć moderne tehnologije možete vidjeti 3D snimke života na planini, čuti zvukove, pa čak i osjetiti mirise, te se spustiti u njegovu najdublju jamu, onu Lukinu - liftom (dakako, radi se o simulaciji).

Nezahvalan je posao raditi rang-listu njegovih ljepota kao svojevrzni vodič što se sve mora vidjeti na Velebitu, kada prvo mjesto istovremeno zaslužuje nekoliko desetaka lokacija, no izuzet ćemo iz ovog predstavljanja Paklencu i Sjeverni Velebit jer ćemo ove lokalitete obraditi u zasebnim reportažama, te se posvetiti mikrolokacijama, koje su javnosti možda manje poznate, a vođeni nekim subjektivnim dojmovima.

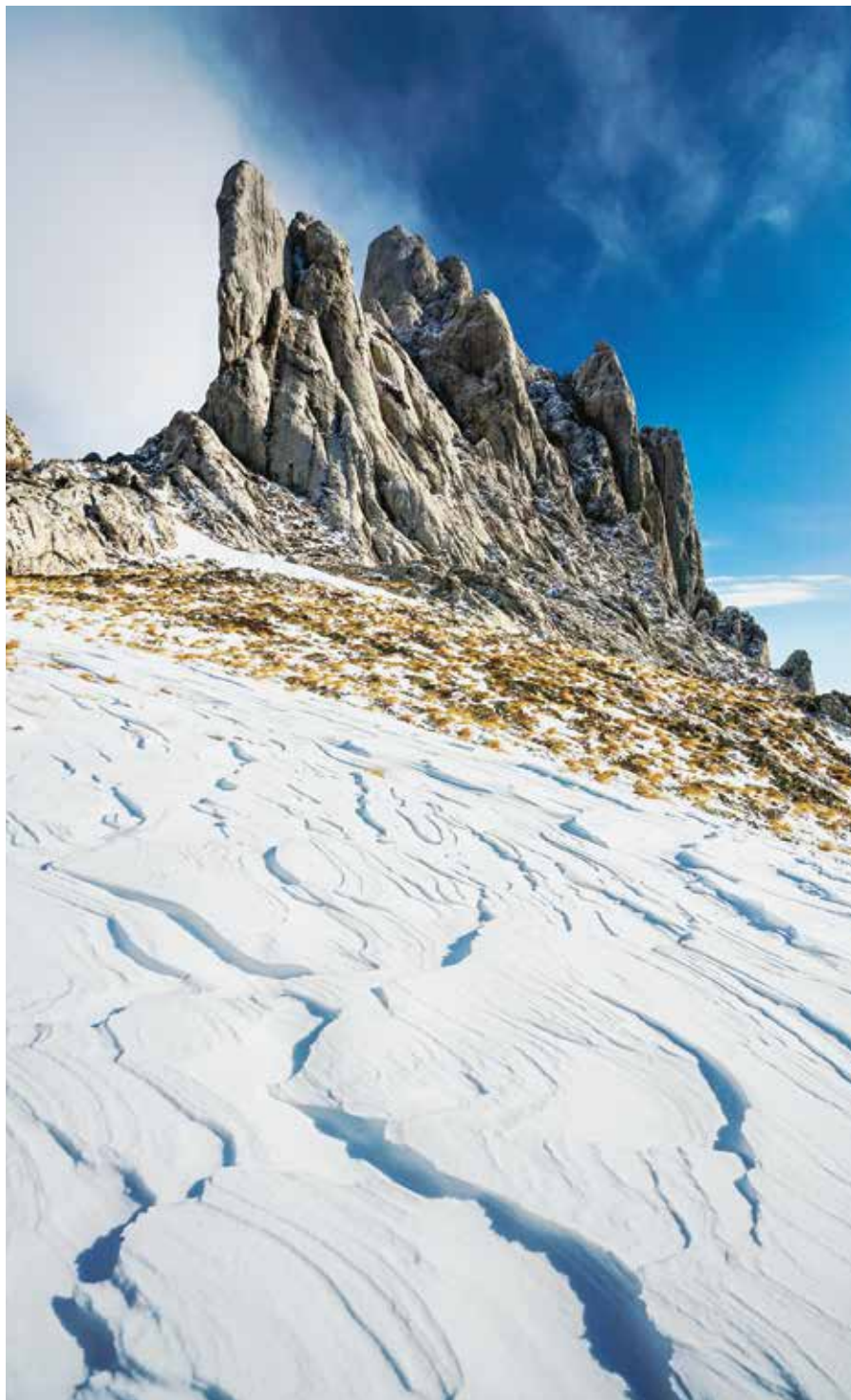
Raskošni slapovi i bajkovita uvala

Uvala Zavratnica je mjesto koje svaki čovjek mora vidjeti barem jednom u životu, jer ćete, osim ako niste svjetski putnik, teško vidjeti još jednu uvalu slične ljepote. Na ovom je mjestu more uzelo od planine više nego je ona željela

dati ili je pak planina sama prigrllila to silno plavetnilo - tako se to čini ovisno o tome dolazite li do nje pješačkom stazom uz more iz pravca Jablanca, ili se spuštate planinarskom stazom iz sela Zavratnice. Sjene se igraju modrim nijansama mora, sjajnim sivlom kamena i zelenilom vegetacije. Stručnjaci će je opisati potopljenom bujičnom dolinom s kanjonskim liticama visokim oko 100 metara, dužine oko 900 metara i širinom do 150 metara, koja je nastala u slojevima kredne starosti iz kojih se zbog velike razlomljenosti formiraju brojni sipari zaustavljeni podzidima.

Cerovačke špilje nalaze se u južnom dijelu kontinentalne strane Parka, te su među najpoznatijim i najznačajnijim speleološkim objektima u Hrvatskoj. Čine ih tri špilje s više od sedam kilometara istraženih kanala, a posjetiteljima je na raspolaganju jedna desetina fascinantnog prostora. Velik je tamo broj arheoloških ostataka, a lokalitet je i jedno od većih nalazišta špiljskog medvjeda u Hrvatskoj. Možete svjedočiti tisućljetnom građenju siga, ali samo ako se dobro odjenete jer temperatura je dolje između 5 i 8 stupnjeva. No, imajte na umu da su u ovom trenutku, a i u cijeloj sljedećoj godini Cerovačke špilje zatvorene zbog potpune rekonstrukcije staza i rasvjete. Pravi raj za šetače i planinare, poučna staza Kudin most, poznata je samo pravim zaljubljenicima u prirodu, dijelom i zbog prekrasnog kanjona Zrmanje koji godinama pobire svu slavu prirodnih ljepota na obrovačkom području. Nalazi se na Zrmanjinoj pritoci Krupi na kojoj se mogu doživjeti raskošni slapovi i sedrene kaskade. Šetnjom od sela Golubić do Kudina mosta prati vas modrozeleni rječica s Devetercem, sedrenom barijerom koja

| 5. |

| 6. |

u sebi ima devet kaskada, a završava visokim slapom preko kojega vodi Kudin most, sagrađen u suhozidu s 12 lomova na prijelazu iz 18. u 19. stoljeće. Za 1600 metara obilaska trebat će vam dva sata.

Osim ove, te Zavrtnice, još su dvije poučne staze na Velebitu - Terezijana, dio stare austrougarske ceste iz 1786. godine koja je povezivala Gospić i Karlobag, te Starigrad Senjski - Donja Klada kojom je 1847. godine stvorena kopnena veza između dva priobalna naselja, Starigrada i Lukova.

Izdvajamo 14 planinarskih staza koje su svakako intenzivnije i zahtjevnije od poučnih, no ne znači da nema onih koje mogu svladati bez problemi i ljudi s manjkom planinarskih vještina. Jedna od najpoznatijih među njima je Premužićeva staza, koja započinje u šumi podno vrha Badanj na području Baških Oštarija, a završava na Zavižanu, na području Nacionalnog parka Sjeverni Velebit, na čijem području se proteže dionica od Velikog Alana, koji sam po sebi može biti početna točka

staze. Ta dionica je duga 16 km te se na njoj nalazi planinarsko sklonište Rossijeva koliba. Smisao Premužićeve staze je na jednostavan način doći do najnepristupačnijih dijelova Velebita, pa tako i Hajdučke i Rožanske kukove. Sa staze duge 57 kilometara možete skrenuti i prema usponima na neke od najljepših vrhunaca sjevernog i srednjeg Velebita - Gromovaču, Crikvenu i Šatorinu.

Visibaba, odnosno Agin kuk, Čelina kuk i Rujičin kuk nemojte pokušati osvojiti, prepustite da to za vas odrade iskusni alpinisti. Adrenalinske baterije možete napuniti rafting i kanu vožnjom Zrmanjom od Kaštela Žegarskog do mosta u Muškovcima ili recimo bicikliranjem po petnaestak dobro utabanih biciklističkih staza. Ako želite potpunu komociju te ste tip koji će uživati u ljepotama kroz vjetrobransko staklo svojega automobila, nećete biti uskraćeni. Štoviše, nude vam se Velebitske povijesne ceste - izdvajamo Majstorsku. Njome je prije skoro 200 godina povezan Sveti Rok s Obrovcem preko Malog Alana, pa tako i Zadar s Bečom.

Trasa od 41 kilometra gradila se sedam godina, te je u to vrijeme bila pravi graditeljski podvig s brojnim serpentinama preko klisura i kukova. Osim što ćete uživati u pogledu na Jadran, doslovno prijeći preko tunelske cijevi autoceste koja na morsku stranu izbija iz Svetog Roka, ovo je i najjednostavniji put do Tulovih greda, skupine vapnenačkih tornjeva čije su vizure obilježile slavnog poglavicu Winnetoua, koji podno njih, uostalom i počiva, dakako u svijetu filmske fikcije.

Ako je Paklenica zaštitni znak južnog Velebita, a Sjeverni Velebit sam po sebi zaslužio je biti park od nacionalnog značaja, onda ćemo srednji Velebit ilustrirati Dabarskim kukovima - niz oštirih stjenovitih vrhova koji izranjaju iz dabarskih šuma i dolaca ispruženih paralelno s obalom. Prilaz im je lak s Baških Oštarija, sa sjeveroistočne strane prolaze šumske staze Crni i Ravni dabar. U okolini je desetak vrhova s kojih se otvaraju najljepši i najdalji vidici na čitavoj planini.

| 1. Velebit/ Alan Čaplar | 2. Zavrtnica/ Ivan Čorić | 3. Potok Velika Paklenica/ Alan Čaplar | 4. Sveto brdo, Velebit/ Aleksandar Gospić
| 5. Tulove grede/ Zoran Jelača | 6. Zavižan/ Aleksandar Gospić | 7. Dabarski kukovi/ Aleksandar Gospić | 8. Velebit/ Alan Čaplar | 9. Zavižan/ Ivan Čorić
| 10. Gacka/ Goran Sekula | 11. Velebit/ Aleksandar Gospić | 12. Zavižanska kotlina/ Alan Čaplar | 13. Premužićeva staza/ Alan Čaplar

| 7. |

| 8. |

| 9. |

| 10. |

| 11. |

| 12. |

| 13. |

Zrmanja i Krupa

VRHUNSKI MOTIVI

Kraljica i princeza velebitskog krša

Kada ljetni zvizdan udari u kamen sivač dalmatinskog zaleđa, putniku prolazniku nije teško pomisliti kako na tom terenu nema ni traga vodi koja znači osvježenje.

Ni pogled s Dalmatine koja vijuga velebitskim padinama ne otkriva sve one draži koje kriju kanjoni stiješnjeni između krševitih zaravni jer upravo u njima vrije - život. Život koji u njedra poroznog vapnenca donosi rijeka Zrmanja i njezina živahna pritoka Krupa s Krnjezom. Tamo gdje Velebit prelazi u Bukovicu, na nepisanim sjevernim granicama Dalmacije, kriju se izazovna odredišta, još neopterećena masovnim turizmom, u kojima se ljeti može potražiti idealno pribježište od pretrpanih gradskih riva i ležaljka preplavljenih plaža.

U kasno proljeće

Bez obzira posjetite li područje između Obrovca i Knina u kasno proljeće kada rijeke i njihov izvori bujaju nakon topljenja snijega na spomenutoj mitskoj planini i kada Jadranu hrle vode iz ponora na rubu ličkih polja, usred (pre) vrućeg ljeta ili ujesen, prizori koji će se otvoriti pred vama bit će najbolja nagrada za uloženi trud. Svježina, zelene oaze u srcu kamenjara, i, nažalost, rijetka stada koza i ovaca sigurno će vas potaknuti na povratak.

Glavna žila kucavica Bukovice je ćudljiva Zrmanja, rijeka sa šest kanjona, koja se već desetak kilometara nakon svojeg izvora u jugoistočnom dijelu Like ljeti počinje skrivati u podzemlju da bi jedan dio svoje vode poklonila Krki, a u svoje se korito u tom dijelu godine vraća tek dvadesetak kilometara zapadnije, prije "otvaranja" Žegarskog polja odakle vijuga impresivnim kanjonom prema Obrovcu i ušću u Novigradsko more. Upravo su ta "vrata" između kamenitih obala najizazovniji dio cijelog područja kojem hrle ljubitelji raftinga iz cijelog svijeta kako bi se niz male bukove i oko sedrenih barijera, tih riječnih ogrlica, spuštali nizvodno prema Muškovcima.

Prostor je to Općine Ervenik i Grada Obrovca, na razmeđi Šibensko-kninske i Zadarske županije, danas jedan od najrjeđe naseljenih u Hrvatskoj. No, ljudi koji bukovačkom kršu nisu rekli zbogom, danas čuvaju tradiciju stočarstva, mljekarstva, pa i mlinarskog zvanja, primjerice na Ušljebrkinoj mlinici u Žegarskom polju, izgrađenoj krajem 19. stoljeća. Vrijedi se zaustaviti i u žegarskom zaselku Nadvoda gdje je Zrmanja presvođena lijepim, obnovljenim kamenim mostom koji ima status spomenika graditeljske kulture.

Krški biseri

No, pravi krški biser krije se još dublje u njedrima Velebita. To je rijeka Krupa, duga tek sedam kilometara do svojeg ušća u Zrmanju, a dio njezine priče je i Krnjeza, bistri potok koji je svakim metrom svojega kratkog toka također uvučen u kanjon. Riječ je o zonama koje još uvijek nisu ucrtane u karte masovnog turizma ni dostupne širokim cestama, pa im s posebnim guštom hodočaste stanovnici širega zadarskog područja, ali sve češće i Šibenčani i Splitsani i inozemni turisti.

Krupa ima 19 vrhunskih slapova, a najpoznatiji je Deveterac, nazvan po devet sedrenih kaskada koje završavaju slapom visokim 13 metara. Nakon živahnoga izvorišnog dijela, gdje se dio vode crpi i za komercijalne potrebe, rijeka se samo nakratko smiruje u malom polju Manastirska luka koje je dobilo ime po obližnjem pravoslavnom manastiru, mjestu bogate kulture. Idealna je to lokacija za izletnike jer

nudi duboki hlad i prostor za uživanje u prirodi, pa i za roštiljanje na za to uređenim prostorima.

Tek kilometar i pol nizvodno nalazi se jedinstven spomenik jednoj ljubavi - Kudin most. Prema predaji, nastao iz ljubavi mladića iz roda Veselinovića, nadimkom Kude, koji je na prijelazu iz 18. u 19. stoljeće od sedrenih blokova podigao most sa 12 lukova kako bi prešao preko rijeke i stigao do svoje drage na lijevoj obali Krupe. Do tog zaštićenog spomenika kulture se može doći stazama od samog manastira ili spuštanjem uređenim putom iz sela Ravni Golubić gdje se može predahnuti u lokalnoj gostionici, zakucati na vrata lokalnih stočara i kupiti odličan kozji sir ili jednostavno uživati u pogledu na velebitske vrleti.

Sve su to, vjerujemo, vrhunski motivi za posjet tom dijelu Dalmacije koji je naoko udaljen od ključnih prometnica, ali je u stvarnosti tako blizu srcima ljubitelja prirode i prizora za opuštanje daleko od užarenoga gradskog asfalta.

- | 1. Zrmanja/ Aleksandar Gospić
- | 2. Kanjon Zrmanje/ Ivo Biočina
- | 3. Krupa/ Zoran Jelača

| 2. |

| 3. |

CETINA

Adrenalinska oaza

Zamolili smo znalce da nam preporuča itinerar za produženi vikend na području Cetinske krajine, području bogatom kulturno-povijesnim sadržajima, prirodnim ljepotama, sportsko-avanturističkim ugođajima i gastronomijom. S obzirom na ponudu nije trebalo dugo čekati na odgovor. Najbolje je krenuti od tvrđave Nutjak, koju je podigao Žarko Dražojević, poljički knez čiji je grob u katedrali sv. Duje, a epitaf mu je napisao Marko Marulić.

Potom idemo do crkve sv. Petra u Gardunu, odakle puca pogled na cijeli triljski kraj, rijeku Cetinu i veliki dio Sinjskog polja. Na Gardunu-Tiluriju razgledat ćemo ostatke spavaonice vojnika 7. rimske legije iz 1. stoljeća.

U Muzeju triljskog kraja vidjet ćemo rezultate arheoloških istraživanja

Tilurija, a zatim ćemo do kule na Čačvini, srednjovjekovne čuvarice putova iz Dalmacije prema Bosni i obratno. Iz Čačvine se spuštamo u Grab do prelijepog bisernog izvora istoimene rijeke. Nekoliko stotina metara nizvodno su 600 godina stare vodenice, u kojima se i danas melje žito.

Otočka lađa

Valja razgledati još dva prekrasna izvora, rijeke Rude i rječice Ovrle, smještenih uz Stazu Gospi Sinjskoj, koja vodi od Rame do Sinja. Na obalama Cetine vidjet ćemo Otočke lađe, čija je izrada zaštićena kao hrvatsko kulturno dobro. Uzvodno stižemo do izvora Kosinac, s kojega se Sinj opskrbljuje pitkom vodom od 1912. godine, a još nekoliko stotina metara uzvodno je most na Hanu, kao najstariji, te neponovljiva građevina mlinice na Mostini.

U obilazak Sinja kreće se s hipodroma. Vidjet ćete Alkarsku ergelu, a sa sportskog aerodroma idemo na panoramski let iznad cetinskog kraja. Stara jezgra grada Sinja je muzej na otvorenom. U Vrličkoj ulici je kuća najtrofejnijeg alkara Nikole Cerinića, koji je 12 puta bio slavodobitnik, te dvije tisuće godina stara stela dječaka Gaja Laberija, koji s loptom u ruci svjedoči u Cetinskoj krajini kao kolijevci nogometa.

Na središnjem trgu crkva je Gospe Sinjske, s vratnicama kipara Stipe Sikirice, na kojima je prikazana velika selidba iz Rame u Sinj 1687. godine. U crkvi je slika Majke od Milosti, Gospe Sinjske, biser najvećega južnohrvatskoga marijanskog svetišta. Uz crkvu je Franjevački samostan u kojemu se čuva pet povijesnih zbirki, od kojih je najvrjednija arheološka,

| 2. |

| 1. |

| 3. |

koju je četvrta po vrijednosti u Hrvatskoj zbog jedinstvenih artefakata iz antičkoga grada Aequuma.

Puca pogled s Kamička

Ponad Sinja je Kamičak, mletačka utvrda iz 1712. godine i kula sa satom čiji je mehanizam sa zvonom stariji od londonskog Big Bena punih 30 godina. Uz Kamičak je Palacina, koja se upravo obnavlja, zgrada Muzeja Cetinske krajine.

Obnavlja se i restaurira stari Grad, tvrđava na kojoj su 1715. godine Sinjani obranili slobodu od stostruko brojnijih osmanlijskih osvajača i tomu u čast osnovali vitešku igru Sinjsku alku. S Grada se vidi cijeli cetinski kraj, nad kojim dominira zavjetna crkva sv. Barbare i, kao njegova čuvarica, statua Majke od Milosti, rad kipara Josipa Marinovića.

Spustivši se s Grada, razgledamo biser Sinja, Alkarske dvore s Muzejom Sinjske alke, muzejski postav o sinjskim alkarima, otvoren je 2015. godine i zablistao je na svjetskoj razini. U Alkarskim dvorima je i Galerija Sikirica

| 4. |

| 5. |

| 6. |

| 7. |

s više od 500 radova koje je Stipe Sikirica darovao Sinju.

Treba, svakako, vidjeti i stazu alkarskog trkališta na kojoj se svake godine, od utemeljenja 1715., održava Sinjska alka. Na početku trkališta, Biljega, statua je alkara Stipe Sikirice, postavljena 1965. godine, koja je ujedno i vizualni identitet Sinja – završila je Monika.

U hladovini Česme

Iz Sinja ćemo preko Hrvaca, izvora Vojskove, Miloševa jezera, mosta na Panju, jezera Peruća, kule iznad Potravnika loze Kotromanića do Vrlike. Nedaleko od kupališta u Garjaku je Šembrun u kojemu se odmarao car Franjo Josip. U Vrlici je izvor Česme, uz koji je prirodni amfiteatar, u čijoj hladovini je Milan Begović napisao libreto za najizvođeniju hrvatsku operu "Ero s onoga svijeta".

Iznad Vrlike uzdiže se utvrda Prozor s koje se spuštamo do starokršćanske crkve sv. Spasa iz 9. stoljeća, a obilazak završavamo razgledavanjem Glavaševa vrela, glavnog izvora rijeke Cetine.

- | 1. Sinjska alka/ Damir Fabijanić
- | 2. Sinj/ Ivo Biočina
- | 3. Sinjska gospa/ Ivo Biočina
- | 4. Sinjska alka/ Ivo Pervan
- | 5. Sinj/ Davor Rostuhar
- | 6. Cetina/ Ivo Biočina
- | 7. Arambašići/ Maja Danica Pečanić
- | 8. Sinjska alka/ Sergio Gobbo
- | 9. Sinjsko polje/ Ivo Pervan
- | 10. Sinjska Alka/ Ivo Pervan

| 8. |

| 9. |

| 10. |

Imotski

SRCE ZAGORE

Mir, tišina, poneki cvrčak...

Što se to dogodilo u srcu Dalmatinske zagore? – pita me prije neki dan prijatelj koji već desetljećima živi i radi na sjeveru Njemačke.

– Imam neke prijatelje Dance i rekoše mi da će ove godine u Hrvatsku, te da su im prošle turističke sezone njihovi prijatelji preporučili Imotski. Ma vidi ti Imočana, preko noći su postali turistički bum. Kako se to turistički nepoznati kraj preobrazio u turističku meku? – pita me.

Zašto Danci hrle u Imotski

– Morao bih i ja sa suprugom i djecom doći dolje. Znaš da volim prirodu, rekreaciju, mir, tišinu, dobru spizu, volim arheologiju, dobru zabavu, a ponajviše mi je drago istražiti nepoznate krajeve. Pa daj, skoknut ću barem jedan vikend vidjeti to čudo.

No, daj mi malo nekih posebnosti, da mi vikend bude popunjen. Ako mi se sviđa, možda produžim i još koji dan. Konačno moram vidjeti zašto i izbirljivi Danci hrle dolje – reče mi prijatelj iz Kiela.

– Pa dođi – velim i pošaljem mu detalje kako bi u dušu proniknuo Imotsku krajinu i ovaj prelijepi kutak Dalmatinske zagore.

– Rekoh mu kako od Zračne luke Split u Kaštelima do Imotskog ima oko 60 minuta vožnje. Kažem mu da ne ide autocestom od Dugopolja do Zagvozda, nego da s autoceste iz smjera Dugopolja iziđe u Biskom i polako krene prema Cisti Velikoj i Imotskom.

E, mislim u sebi, kad već voliš arheologiju, evo ti fenomenalno arheološko nalazište Crkvine i Crljevica u Cisti Velikoj. Na području općine Cista

Provo nalazi se 15 kulturnih dobara, arheološka baština, sakralna graditeljska baština, kulturno-povijesna cjelina...

Arheološka zona Crljivica nalazi se u Cisti Velikoj, uza samu magistralnu cestu Trilj – Imotski, u dužini od oko 200 metara. Radi se o kompleksnoj arheološkoj zoni koja ima nekoliko faza razvoja. Južno od Velike Crljivice nalazi se vrtača sa sedam bunara datiranih u srednji vijek. Uokolo predivni stećci...

Dir oko jezera

Kad to obideš, ideš dalje i lokalnom prometnicom Lovreć – Nikolići – Dolića Draga dođeš na najljepši vidikovac Imotske krajine. Pogled ti se zaleđi na prostranom zelenom Imotskom polju, a ispod tebe ukazuju se Lokvičićka jezera i Prološko blato.

| 2. |

Ako voliš biciklizam, odmah učini dir oko jezera, a ako si ribič, štap u ruku i ulovit ćeš dobre šarane. Gore sjevernije u kotlini predivnih Ričica je umjetno Zeleno jezero. Ako voliš jedrenje, evo ti prilike iskušati se, ako voliš veslati, ne treba ti more, ovdje ti je staza za prave regate. Već je pola dana, ništa nisi pojeo, a voliš kušati dobru spizu. E, hajdemo uz izvorište prekrasne rijeke Vrljike. Mami te da bi je onako čistu popio, no domaćin se već pripremio.

– Evo mom gostu domaća travarica ili lozovača, može domaća orahovica i višnjevača za gospođu. Onako da vam otvori apetit. Sve je to od ovih oraħa i višanja tu pokraj kuće. E, za predjelo je domaći pršut i zdravi kozji sir.

Mala pauza uz domaću vrhunsku kujundžušu. A onda evo i teletine ispod sača s domaćim krumpirima, salata iz našeg vrta, ekološki proizvod. Dolazi potom janjetina s ražnja, prava imotska. Janje paslo tu brdima, tamo gdje ima smilja i bosilja. Scenarij je to, koji se teško odbija.

Kasnije poslijepodne najbolje je vrijeme da se spustimo u Modro jezero na kupanje. Dolje je mir, cvrkut ptica, voda za uživanje, a možeš je i piti dok plivaš. Čista je, kontrolirana, nešto što nisi doživio. Nakon plivanja i uživanja znam da bi ostao još, no gore nas čeka još nekoliko programa prije zaključenja prvog dana.

Već je večer, a upravo je danas premijera "Hasanaginice", poznate ljubavne balade izniknule u Imotskom. Balade koju su prevodili Goethe, Puškin, a izvode je glumci amateri iz Imotskog, i to na vrhu utvrde Topana. Baš na mjestu gdje se heroína Hasanaginica bacila "kuli niz pendžere". Dva sata užitka, ako voliš kazalište na otvorenom.

Imotska torta i rafirole

Navečer je najbolje pojesti nešto lagano, poput pohanih žaba uhvaćenih tu u Imotskom polju. Tu na sjeveru grada očekuju te mir i tišina, tek poneki noćni cvrčak i dobar san. A okruženje srca Dalmatinske zagore je Makarsko

primorje, Međugorje, planine Bosne i Hercegovine, prekrasno Blidinje...

Ako želiš ostati u Imotskom, valja poći u Franjevački muzej ili Zavičajni muzej Imotski, vidjeti bogato baštinsko naslijeđe Imotske krajine. Idući dan idemo na roštilj, opet uz rijeku Vrljiku. Vrhunski užitak, a za desert sam ti pripremio imotsku tortu i rafirole. Kažu da je torta svjetska slastica. I nakon toga idemo još na bicikle jer vidim da voliš biciklizam. Možemo oko Modrog i Crvenog jezera sve do Ričica, pa onda se spustiti u Imotsko polje i tako kilometrima uživati u mirisima loze, ali i brdskog smilja i bosilja.

I tako Imotsku krajinu u srcu Dalmatinske zagore predajemo na uživanje svima koji dođu.

| 1. Crveno jezero/ Sergio Gobbo | 2. Imotski/ Ivo Biočina | 3. Dalmatinska zagora/ Ivo Biočina | 4. Dalmatinska zagora/ Sergio Gobbo
| 5. Modro jezero/ Ivo Biočina | 6. Dalmatinska zagora/ Luka Tambača | 7. Imotski/ Sergio Gobbo | 8. Rafioli/ Damir Fabijanić
| 9. Pršut/ Maja Danica Pečanić | 10. Janjetina i teletina/ Maja Danica Pečanić | 11. Kruh ispod peke/ Maja Danica Pečanić

| 6. |

| 7. |

| 8. |

| 9. |

| 10. |

| 11. |

An aerial photograph of the Neretva River delta. The river flows from the top right towards the bottom left, branching out into a complex network of channels. The banks and the riverbeds are covered in dense, vibrant green reeds and marshes. The water is a deep, clear blue. In the background, a range of blue mountains stretches across the horizon under a clear sky. The text "Neretvanski raj" is written in a white, cursive font across the middle of the image.

Neretvanski raj

Od Baćinskih jezera do brda Rujnice

Dolina Neretve pravi je raj za brojne domaće i inozemne posjetitelje. Prirodni krajolik jedinstvene delte obogaćen je Baćinskim jezerima, koja su sve češće krajnje odredište turista i izletnika koji borave na dubrovačkoj ili makarskoj rivijeri.

A na Baćinskim jezerima domaći i inozemni posjetitelji uživaju u tradicionalnom plovilu, neretvanskoj lađi, koju je od zaborava otrgnuo Maraton lađa, pa je lađa, zahvaljujući neretvanskim entuzijastima, uz domaću kuhinju postala neizostavan dio turističke ponude.

I jegulje i žabe

U tradicionalnoj neretvanskoj kuhinji dominiraju specijaliteta od žaba i jegulja. Tu je nezaobilazan brudet od žaba i jegulja, pohane žabe i jegulja na ražnju te kuhana liska. Među

dalmatinskim brudetima neretvanski je drukčiji, obilato začinen uz neizostavnu ljutu papriku, koja daje karakterističan šug i slast. Prema nekim receptima, može biti vrlo "papren" pa tko ne podnosi jaku hranu, treba naglasiti da mu sprave "blaži".

Neretvanska kuhinja nezamisliva je bez žaba. Kreket žaba iz močvare pretvoren je u rapsodiju žaba na tanjuru, a tu su još žabe na rižoto, pohane žabe, žabe u pršutu. Uza sva jela može se dobiti domaći kruh pečen na otvorenom ognjištu.

Osim netaknute prirode, vožnje neretvanskom lađom, domaćih delicija i proučavanja flore i faune močvarnog područja, dolina Neretve još može ponuditi pregršt zanimljivosti.

Uz neizostavni fotosafari, izletnički program u delti Neretve upotpunjen je i posjetima Arheološkom muzeju Narone i Prirodoslovnom muzeju u Metkoviću,

ili pak branjem smokava, mandarina i limuna na neretvanskim plantažama, što je postao sezonski turistički hit.

Prirodoslovni muzej sadrži više od 340 preparata ptica, među kojima je 218 vrsta od do sada 310 zabilježenih u Neretvi. Preparati su razmješteni po staništima, te pregledom pružaju uvid u nekadašnju bujnost života u močvarama, močvarnim šumarcima, šikarama, trsticima, kamenjaru te melioriranim i obrađenim površinama.

Slijeće 110 vrsta selica

O značenju delte Neretve dovoljno govore i mnogobrojni nalazi prstenovanih ptica. Do sada je poznato više od 110 vrsta selica koje se odmaraju u Neretvi. Tu su razne vrste pataka, čaplji, čigri, eja, žalara, čurlina i prutki, što je prava poslastica za ljubitelje ptica i prirode, takozvani "birdwatching", koji

| 2. |

| 3. |

| 4. |

| 5. |

je nezaobilazni dio novije turističke ponude delte Neretve. Prvi primjer ruralnog turizma prožetog avanturističkim duhom, stranim i domaćim posjetiteljima doline Neretve zapravo je jedinstveni turistički program – branje jagoda, smokava, mandarina, limuna ili maslina ovisno o godišnjem dobu. Zanimljivi izletnički program počinje svojevrsnim gusarskim napadom na autobus pun inozemnih turista koje "otmu" gusari s Norina i odvođe ih na težački rad u polje. Nije to nimalo težak i naporan posao, ne treba se plašiti. Ljudi beru jagode, smokve ili mandarine, degustiraju ih, a tu je i muzika pa se često zna dogoditi da turisti zapjevaju i zaplešu usred polja. Dolazak na plantažu prepunu mandarina za goste je neko novo, gotovo mistično iskustvo. Uz muziku i gusare beru se slatki plodovi. I ne samo to. Na plantažama se kušaju domaći ekološki proizvodi, poput džemova, pekmeza, prirodnih sokova.

Uz branje mandarina, ili drugog sezonskog voća ovisno o godišnjem dobu, gosti željni zabave i avanture mogu se prošetati pastirskim stazama po brdu Rujnici, a program nosi zanimljiv naziv "Putovima Ilira i pastira". Tako inozemni posjetitelji puni adrenalina oživljavaju davno zaboravljene pastirske staze na brdu Rujnici. Dolaskom do crkvice svetog Roka zazvone zvonom, što je znak da su se uspješno popeli.

Nagrada - težački obrok

Kroz maslinike i suhozide izlazi se na krševitu južnu padinu Rujnice, gdje po Ruskom putu nakon sat vremena izlazimo na sedlo između Velike i Male Rujnice, na 330 metara nadmorske visine. Dolaskom na vrh otvara se prekrasan vidik na plodnu dolinu Neretve s gradovima. Za nagradu što su se popeli na vrh brda, gostima se nudi težački obrok od domaćeg sira, pancete i kruha ispod peke.

| 6. |

| 7. |

Vožnja u lađama močvarom, kušanje autohtonih specijaliteta, degustacija domaćih rakija, sokova i likera od mandarina i smokava, samo su dio ovdašnje turističke ponude. Osim jednodnevnih izleta, često se organiziraju i višednevni aranžmani, koji uključuju još detaljnije upoznavanje ljepota doline Neretve, odlaske u obližnje Gospino svetište Međugorje, izlete brodom u Neretvanski kanal te posjete vinskim podrumima na Pelješcu.

- | 1. Neretva/
- | 2. Jegulje i žabe/ Maja Danica Pečanić
- | 3. Maraton lađa/ Luka Tambaca
- | 4. Baćinska jezera/ Ivo Biočina
- | 5. Neretva/
- | 6. Neretva/
- | 7. Dolina Neretve/ Boris Kragić
- | 8. Narona/ Ivo Biočina
- | 9. Baćinska jezera/ Domagoj Blažević
- | 10. Metković/ Domagoj Blažević
- | 11. Lađe/

| 8. |

| 9. |

| 10. |

| 11. |

Lista predstavništva

HRVATSKA TURISTIČKA ZAJEDNICA

Iblerov trg 10/IV. 10000 ZAGREB,
HRVATSKA
tel.: +385 (0)1 4699 333
faks: +385 (0)1 4557 827
e-pošta: info@htz.hr
mrežna stranica: www.hrvatska.hr
www.facebook.com/croatia.hr
www.youtube.com/croatia
issuu.com/croatia.hr

Kroatische Zentrale für Tourismus

Österreich
e-pošta: office@kroatien.at
mrežna stranica: at.croatia.hr

Kroatische Nationale Dienst voor Toerisme – Office National Croate du Tourisme

België – Belgique
e-pošta: be@infocroatia.net
mrežna stranica: be.croatia.hr

Chorvatské turistické združení

Česká republika
e-pošta: info@htz.cz
mrežna stranica: cz.croatia.hr

Office National Croate de Tourisme

France
e-pošta: info@croatie-tourisme.fr
mrežna stranica: fr.croatia.hr

Ente Nazionale Croato per il Turismo

Italia
e-pošta: info@enteturismocroato.it
mrežna stranica: it.croatia.hr

克罗地亚国家旅游局上海代表处

China
e-pošta: info@cntbsh.cn
mrežna stranica: www.croatia.hr

크로아티아 관광청

South Korea
e-pošta: info@visitcroatia.kr
mrežna stranica: www.croatia.hr

Horvát Idegenforgalmi Közöség

Magyarország
e-pošta: info@htz.hu
mrežna stranica: hu.croatia.hr

Kroatisch Nationaal Bureau Voor Toerisme

Nederland
e-pošta: nl@infocroatia.net
mrežna stranica: nl.croatia.hr

Kroatische Zentrale für Tourismus

Frankfurt/M, Deutschland
e-pošta: info@visitkroatien.de
mrežna stranica: de.croatia.hr

Kroatische Zentrale für Tourismus

München, Deutschland
e-pošta: office@visitkroatien.de
mrežna stranica: de.croatia.hr

Chorwacka Wspólnota Turystyczna

Polska
e-pošta: info@visitcroatia.pl
mrežna stranica: pl.croatia.hr

Хорватское туристическое сообщество

Russia
e-pošta: htzmoskva@mail.ru
mrežna stranica: ru.croatia.hr

Chorvátske turistické združenie

Slovenská republika
e-pošta: info@htz.sk
mrežna stranica: sk.croatia.hr

Hrvaška turistična skupnost

Slovenija
e-pošta: info@hts-slovenija.si
mrežna stranica: si.croatia.hr

Kroatiska Turistbyrå

Sverige
e-pošta: croinfo@telia.com
mrežna stranica: se.croatia.hr

Croatian National Tourist Office

USA
e-pošta: cntony@earthlink.net
mrežna stranica: us.croatia.hr

Croatian National Tourist Office, Inc. - Branch office Los Angeles

USA
e-pošta: la.office@visit-croatia.org
mrežna stranica: us.croatia.hr

Croatian National Tourist Office

United Kingdom
e-pošta: info@croatia-london.co.uk
mrežna stranica: gb.croatia.hr

Impresum

IZDAVAČ:

Hrvatska turistička zajednica

KONCEPT I DIZAJN:

Hanza media d.o.o., PJ Slobodna Dalmacija

TEKST:

Hanza media d.o.o., PJ Slobodna Dalmacija

LEKTURA:

Hanza media d.o.o., PJ Slobodna Dalmacija

KOREKTURA:

Hanza media d.o.o., PJ Slobodna Dalmacija

PREVODITELJICE:

Irena Filipec Ursić (Njemački)
Marijana Božinović (Engleski)

FOTOGRAFIJE:

Filip Beusan/ Ivo Biočina/ Domagoj Blažević/
Alan Čaplar/ Ivan Čorić/ Julien Duval/ Nina
Đurđević/ Damir Fabijanić/ Joško Fabris/ Sergio
Gobbo/ Darko Gorenak/ Aleksandar Gospić/
Mario Hlača/ Dejan Hren/ Romeo Ibrišević/
Zoran Jelača/ Boris Kovačev (Hanza media)/
Boris Kragić/ Tomislav Krišto (Hanza media)/
Damir Kvajo/ Davorin Mance/ Bojan Haron
Markičević/ Roman Martin/ Vedran Metelko/
Maja Danica Pečanić/ Ivo Pervan/ Saša Pjanić/
Davor Pongračić (Hanza media)/ Darko
Puharić/ Mario Romulić/ Davor Rostuhar/ Ivan
Sardi/ Goran Sekula/ Igor Selzer/ Hrvoje Serdar/
Dražen Stojčić/ Denis Stošić (Aquatika)/ Stipe
Surać/ Matija Ščulac/ Sandra Šimunović (Hanza
media)/ Luka Tambača/ Zvonimir Tanocki/
Marko Todorov (Hanza media)/ Darko Tomaš
(Hanza media)/ TZ Međimurje/ Siniša Uštulica/
Darko Vurušić/ Igor Zirojević/ Jure Živković
(Aquatika)/ Lucija Župančić

REALIZACIJA:

Ivana Brajičić
Hanza media d.o.o., PJ Slobodna Dalmacija

TISAK:

GODINA:

2020.

Izdavač ne jamči apsolutnu točnost ovdje
objavljenih informacija i ne snosi odgovornost
uslijed eventualne netočnosti ili promjene tih
informacija.

Gratis

